

Gesetz-Sammlung

ZBIOR PRAW

für die

dla

Königlichen Preussischen Staaten.

Kraiów Królestwa Pruskiego.

Jahrgang 1811.

Roku 1811.

Nro. 9.

(Nro. 19. d. D.) Edikt über die Herausgabe und Stempelung der Kalender. Vom 10ten Januar 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen:

daß Wir es den Verhältnissen Unserer Akademie der Wissenschaften nicht mehr angemessen befunden haben, ihr ferner die Herausgabe der Kalender zu übertragen. Da Wir indessen nöthig finden, auch künftig mittelst Besorgung durch eine öffentliche Behörde das Publikum zu sichern, daß es zu rechter Zeit hinreichend mit zweckmäßigen Kalendern versorgt werde; so wie auch Unseren Kassen bei der großen zeitigen Belastung derselben, das hergebrachte, dem Lande gar nicht lästige, Einkommen aus dem Kalenderwesen zu erhalten; so verordnen Wir hiesmit wie folget:

1) Die Herausgabe der unter öffentlicher Autorität in Unsern Staaten erscheinenden Kalender ist fortan einer besondern Deputation anvertraut, welche den Namen: „Königliche Kalender-Deputation“ führt und zunächst Unserm Departement für Gewerbe und Handel untergeordnet ist.

2) Niemand darf in Unsern Staaten Volks-Kalender herausgeben, ohne Genehmigung des gedachten Departements. Die Herausgabe und

Jahrgang 1811.

Nro. 9.

(Nro. 19. oryg) Edykt względem wydawania i stemplowania kalendarzy. Z dnia 10. Stycznia 1811.

My FRYDERYK WILHELM
z Bożej Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszem w obec wiadomo czyniemy:

iż nie osądziliśmy za rzecz przyzwoitą dla Akademii Naszey nauk, zostawić iey na przyszłość wydawanie kalendarzy. Uznając iednak za potrzebną, aby i nadal publiczność przez pośrednictwo władzy publiczney zabezpieczoną była, iż w swym czasie dostatecznie w przyzwoite kalendarze opatrzoną zostanie, chcąc też zachować dla Kass Naszych w tym czasie nader podatkami obarczonych, dochód z kalendarzy oddawna pochodzący, a dla kraiu nieuciążliwy, stanowimy ninieyszém co następuje:

1) Wydawanie kalendarzy pod powagą publiczną w kraiach Naszych wychodzących zостаie odtąd oddzielney Deputacyi poruczoném, która nazywać się będzie „Królewska Deputacya kalendarska“ i która naybliżey zostawać będzie pod wydziałem Naszym dla przemysłu i handlu.

2) Bez zezwolenia dopiero rzeczzonego wydziału, nikomu nie wolno wydawać w kraiach Naszych kalendarze tak zwane gmin-

[10]

Der Vertrieb von Luxus-Kalendern ist dagegen Jedem, der überhaupt zum Buchverlage und Buchhandel berechtigt ist, erlaubt.

3) Jedoch darf in Unfern Staaten Niemand Kalender feil halten, welche nicht mit dem Stempel der Kalender-Deputation gezeichnet sind, und müssen daher diejenigen, welche Luxus-Kalender herausgeben, oder fremde Kalender absetzen wollen, sich wegen der Stempelung bei den von derselben angeordneten Factoren melden, auch die bisher üblichen Stempelgebühren entrichten, bei Strafe der Confiskation der ungestempelten Kalender und des vierfachen Betrags der defraudirten Stempel.

Unsere Ministerien, Landes-Collegien, Polizei- und Justiz-Behörden und sämtliche Unterthanen haben sich hiernach zu achten.
Berlin, den 10ten Januar 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

v. Schuckmann.

Nro. 10.

(Nro. 21. d. D.) Königlich-er Befehl wegen Aufhebung der Privat-Genugthuung bei Injurien-Klagen. Vom 1sten Februar 1811.

Ich habe Mich aus Ihrem Berichte vom 30sten Januar d. J. überzeugt, daß die in dem Allgemeinen Landrecht Th. 2. Tit. 20. §§. 584. 586. bis 606. vorgeschriebenen Arten der sogenannten Privatgenugthuung durch Ehrenerklärung, Verweis oder Abbitte in der Ausübung nachtheilig sind und nur zu neuen Beleidigungen und Processen Veranlassung geben. Die Strafe, welche gegen den Beleidiger erkannt

ne, czyli astronomiczno-gospodarskie! Wydawanie zaś i sprzedawanie kalendarzy zbytkowych, każdemu do wydawania i sprzedawania książek prawo mającemu, jest pozwoloném.

3) Wszelako nikt sprzedawać nie może w krajach Naszych kalendarzy, które nie są oznaczone stęplem Deputacyi kalendarzkiej, a zatem wszyscy chcący wydawać kalendarze zbytkowe lub sprzedawać zagraniczne, po stępowanie onychże do aientów (faktorów) tym końcem przez Deputacyą wyznaczonych udadź się mają i opłatę stemplową dotychczas pobieraną wyliczyć, a to pod karą zaięcia na skarb kalendarzy niestępowanych i poczwórney ilości defraudowanej opłaty stępowey.

Ministerya Nasze, Collegia krajowe, władze policyjne i Sprawiedliwości i wszyscy poddani do tego stósować się mają.

Berlin dnia 10. Stycznia 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

v. Schuckmann.

Nro. 10.

(Nro. 21. oryg.) Rozkaz Królewski względem uchylenia satysfakcyi prywatney w sprawach o injurye. Z dnia 1. Lutego 1811.

Przekonałem się z raportu W. W. Panów z dnia 30. Stycznia c. że sposoby tak zwany satysfakcyi prywatney, iako to deklaracya honorowa, nagana lub przeproszenie, w Powsz. Prawie krajow. Cz. 2. Tit. 20. §§. 584. 586. do 606. przepisane, w wykonywaniu są szkodliwymi i tylko daiają powód do nowych obraz i processów. Kara naprzeciw krzywdzącemu zawyrokowana,

wied, ist für den Beleidigten eine hinlängliche Genugthuung; es muß ihm außerdem freistehen, eine Ausfertigung der Urteilsformel auf Kosten des Beleidigers zu verlangen und bei Beleidigungen die durch Pasquille zugefügt worden, die erkannte Strafe öffentlich bekannt zu machen. Ich will daher die erwähnten Vorschriften des Allgemeinen Landrechts und die auf die Privatgenugthuung Bezug habenden Dispositionen der Allgemeinen Gerichts-Ordnung und der Circular-Verordnung vom 30sten Dezember 1798. hierdurch aufheben, dergestalt, daß in Zukunft in allen Injurien-Sachen nur auf die von dem Beleidiger verwirkte Strafe und auf keine sonstige Privatgenugthuung erkannt werden soll. In Absicht des prozessualischen Verfahrens und der Kosten-Erstattung, wenn der Kläger abgewiesen wird, muß es übrigens bei den bisherigen gesetzlichen Vorschriften verbleiben. Hiernach haben Sie das Weitere zu verfügen.

Berlin, den 1sten Februar 1811.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staatskanzler Freiherrn
von Hardenberg
und den Staats- und Justizminister
von Kirchheim.

Nro. 11.

(Nro. 22. b. D.) Verordnung, betreffend die Kündigung und Abzweigung oder Partial-Cession der Schuldverschreibungen. Vom 8ten Februar 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden König von Preußen u. u.

haben von den Zweifeln und Bedenklichkeiten Kenntniß genommen, welche bei einigen Gerichtshöfen über die Kündigung und Abzweigung oder Partial-Cession ausstehender Forderungen entstanden sind.

dostateczną dla obrażonego jest satysfakcyę; musi mu byđ oprócz tego wolno zażądać expedycyi treści wyroku na koszt obrażającego, a co do obraz przez paszkwile zadanych, aby kara zawyrokowana publicznie ogłoszoną została. Uchylam więc niniejszém przytoczone przepisy Pow. Prawa kraj. i urzędzenia powszechney Ordynacyi Sądowej, iako też ustawy cyrkularney z dnia 30. Grudnia 1798. do satysfakcyi prywatney ściągające się, a to w ten sposób: iż w wszelkich prawach o injurie, na przyszłość, kara tylko przez krzywdzącego przewiniona, nie zaś iakakolwiek inna satysfakcyja prywatna, ma byđ zawyrokowaną. Co do postępowania w processie i zwrotu kosztów na przypadek uchylenia powoda pozostać się musi przy dotychczasowych przepisach prawnych. Podług tego W. W. Panowie dalsze wydacie rozporządzenie.

Berlin dnia 1. Lutego 1811.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Kancelerza Stanu Barona
de Hardenberg,
i Ministra Stanu i sprawiedliwości
de Kirchheim.

Nro. 11.

(Nro. 22. oryg.) Ustawa względem wypowiedzenia i cessy częściowey zapisów długu. Z dnia 8. Lutego 1811.

My FRYDERYK WILHELM
z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

powzięliśmy wiadomość o wątpliwościach, które w niektórych Sądach wynikły względem wypowiedzenia i ustępowania częściowego pretenzyi dłużnych.

[10*]

Um allen fernern Streit darüber zu heben, verordnen Wir hiemit Folgendes:

1. Der Gläubiger, welcher das Recht hat, eine ganze Schuldforderung aufzukündigen, ist auch zur Kündigung eines Theils derselben befugt.

2. Eben diese Befugniß steht auch dem Schuldner zu.

3. Beide, der Gläubiger wie der Schuldner, sind berechtigt, auf die ihnen geschehene Partial-Kündigung, sofort die ganze Schuld zu kündigen.

4. Kündigungsfähige Schuldverschreibungen können mit gleicher Wirkung, wie im Ganzen, so auch zum Theil, Andern abgetreten werden.

5. Es ist dabei eben so zu verfahren, wie in dem Falle, wenn von mehreren in einem Instrument enthaltenen Forderungen Eine cedirt wird. (Allgemeines Landrecht Th. 1. Tit. 11. §. 399.)

6. Derjenige, welchem auf solche Art ein bestimmter Antheil einer Kündigungsfähigen Schuldverschreibung abgetreten worden, ist befugt, diesen seinen Antheil dem Schuldner zu kündigen.

7. Die Kündigung muß jedoch dem Schuldner dergestalt zeitig bekannt gemacht werden, daß derselbe die Freiheit behalte, auch zugleich von seinem Kündigungsrecht Gebrauch zu machen und sich der ganzen Schuld auf einen Tag durch volle Zahlung zu entledigen.

8. Der Einwand des Schuldners, daß nicht ein Theilhaber allein, sondern nur alle Theilhaber zusammen zur Kündigung berechtiget seyen, findet nicht statt.

9. Diese Verordnung soll nicht nur auf künftige Fälle, sondern auch auf frühere Schuldverschreibungen, Cessionen und Kündigungen, vorausgesetzt, daß der Streit nicht schon rechtskräftig entschieden oder verglichen ist, angewendet werden.

Hiernach haben Unsere sämmtliche Ober- und Untergerichte und überhaupt ein Jeder, den es angehet, sich gebührend zu achten.

Gegeben Berlin, den 8ten Februar 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kirchheim.

Dla uprzątnienia wszelkiego w tey mierze sporn, stanowimy ninieyszém, co następuje:

1. Wierzyciel, mający prawo do wypowiedzenia całkowitey pretensyi dłużney, również pewną część iey, wypowiedzieć może.

2. Takie samo prawo służy także dłużnikowi.

3. Obydway tak wierzyciel iako i dłużnik, po takowém wypowiedzeniu częstkowém, natychmiast cały dług wypowiedzieć mogą.

4. Zapisy wypowiedzeniu ulegające, z równym skutkiem tak w całości iako i w części mogą być innym ustąpione.

5. Co do tego, należy postąpić sobie tak, iak w przypadku tym, gdy iedna z kilku iednym dokumentem objętych pretensyi cedowaną zostaje (Powsz. Prawo krajow. Cz. 1. Tit. 11. §. 399.)

6. Ten, któremu tym sposobem część pewna zapisu wypowiedzeniu ulegającego ustąpioną została, takową swoją część dłużnikowi może wypowiedzieć.

7. Wszelakoż wypowiedzenie wczesnie oświadczoném byćdź młsi dłużnikowi, aby ten również z swey strony mógł korzystać z prawa do wypowiedzenia iemu słuźącego, i na ieden raz przez zupełną zapłatę od całego uwolnić się długi.

8. Nie ma mieysca zarzut dłużnika: iż nie ieden uczestnik sam, ale wszyscy uczestnicy razem mają tylko prawo do wypowiedzenia.

9. Ustawa obecna nietylko ma być przystósowaną do wydarzeń przysłych, ale też do dawniejszych zapisów, cessay i wypowiedzeń, iezeli spór o nie prawomocnie roztrzygnionym lub ugodzonym nie został.

Do tego więc wszystkie nasze Sądy wyższe i niższe i zgoła każdy, którego się dotyczy, stósować się mają.

Dan w Berlinie dnia 8. Lutego 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kirchheim.

Nro. 12.

(Nro. 24. b. D.) Verordnung an den Staats- und Justiz-Minister von Kircheisen und an den Geheimen Staats-Rath und Obersten von Hake, über die Rechtspflege in Kriminal- und Injurien-Sachen gegen beurlaubte und inactive Unteroffiziere und Soldaten. Vom 21sten Februar 1811.

Bibl. Jur.
Ich finde die, in Ihrem Berichte vom 12ten Februar d. J. enthaltenen Vorschläge in Betreff der Rechtspflege in Kriminal- und Injurien-Sachen gegen beurlaubte und inactive Unteroffiziere und Soldaten völlig zweckmäßig und will denselben gemäß hierdurch Folgendes festsetzen:

1. Die beurlaubten Unteroffiziere und Soldaten des effektiven Standes bleiben ohne Ausnahme in Kriminal- und Injurien-Sachen den Militärgerichten unterworfen und der Civilrichter ist nur zu solchen Verfügungen befugt und verbunden, welche keinen Aufschub leiden: auch muß der Civilrichter der Untersuchung sich unterziehen, wenn solche nach individueller Beschaffenheit des Verbrechens nur an Ort und Stelle zu führen ist, oder wenn mehrere Personen des Civilstandes als Theilnehmer dabei konkurriren. Nach beendigter Untersuchung ist aber sodann über die beurlaubte Militärperson von dem kompetenten Militär-Gerichtsstand oder kriegsrechtlich zu erkennen.
2. Die inactive, den Regiments-Kantons zugeheilten Soldaten, oder die sogenannten, mit Laufpässen versehenen Krümper, sind in allen gemeinen nicht den Dienst betreffenden Vergeltungen, so wie in Injurien-Sachen, worauf die Gesetze eine Gefängnißstrafe bis zu 14 Tage, oder eine Geldstrafe bis zu 10 Thlr. bestimmen, den Civilgerichten ihres Aufenthalts-Orts unterworfen. Selbige müssen jedoch die ihnen zuerkannte Gefängnißstrafe in keinem, blos zur Aufbewahrung eigentlicher Verbrecher, als

Nro. 12.

(Nro. 24. oryg.) Ustawa względem wymiaru sprawiedliwości w sprawach kryminalnych i injuryjnych naprzeciw Podoficerom i żołnierzom za urlopem i w czynney służbie nie będącym, wydana do Ministra Stanu i sprawiedliwości de Kircheisen i Taynego Radzcy Stanu i Półkownika de Hake. Z dnia 21. Lutego 1811.

Wnioski względem wymiaru sprawiedliwości w sprawach kryminalnych i injuryjnych naprzeciw Podoficerom i żołnierzom za urlopem i w czynney służbie nie będącym, raportem W. W. Panów z dnia 12. Lutego c. objęte, zupełnie znajduję stósowne i podług nich postanawiam, co następuje:

1. Podoficerowie i żołnierze z armii liniowej, gdy mają urlop, przecież bez wyjątku w sprawach kryminalnych i injuryjnych zostają pod sądami militarnymi i sędzia cywilny może tylko i powinien przystąpić do rozporządzeń takich, które żadney nie dopuszczają przewłoki. Również Sędzia cywilny zająć się powinien indagacją, gdy takowa z względu na szczególniejszą istotę występku w miejscu zbrodni wyprowadzoną być tylko może, lub też osoby niewoyskowe, jako współnicy do czynu wchodzą. Po ukończoney iednak indagacyi względem takowego urlopowanego woyskowego u przyzwoitey władzy woyskowej, czyli też przez Sąd woyskowy (Krygsrecht zwany) zawyrokowano być ma.
2. Żołnierze w czynney służbie nie będący; do kantonów półkowych zwrócenie to jest ci, którzy po odbytem ćwiczeniu na teraz od czynney służby zostali uwolnieni, co do przekroczeń pospolitych służby nie tyjących się, iako też i w sprawach o injurye, na które kara więzienia do 14. dni lub pieniądze do 10. talarów, prawem jest ustanowiona, podlegają Sądom cywilnym miejsca, gdzie pozostają. Wszelakoż karę aresztu na nich zawyrokowaną nie w do-

Diebe, Betrüger und dergleichen bestimmten; oder der Gesundheit schädlichen Gefängnisse erleiden. Fehlt es an dem Orte ihres Aufenthalts an einem solchen, so sind sie an das nächste städtische Gefängnis zur Erleidung der Strafe abzuliefern.

3. Die Civilgerichte erkennen in solchen Fällen gegen diese Soldaten und vollstrecken das Erkenntnis, sind aber hiernächst gehalten, dem Commandeur des Regiments oder Batalions davon Nachricht zu geben, damit dieser von der Führung des Soldaten Erkenntnis erhält, um ihn, wenn er sich nicht bessert, bei wiederholten Vergehungen, zufolge der Bestimmung des 54sten Kriegsartikels und in Gemäßheit Meines Befehls vom 19ten Februar 1810. von einem anzuordnenden Standrechte in die zweite der körperlichen Züchtigung unterworfenen Klasse des Soldatenstandes versetzen zu lassen.
  4. Die Verfügung auf das, gegen ein solches Erkenntnis angebrachte Milderungs-Gesuch verbleibt dem Landes-Justiz-Collegio der Provinz.
  5. Auf körperliche Züchtigung, oder sogenannte Ehrenstrafen können die Civilgerichte niemals erkennen. Da auch die Erlegung einer Geldstrafe nach den Kriegsartikeln nicht statt findet; so ist, wenn die Gesetze eine Geldstrafe verordnen, solche in eine verhältnismäßige Gefängnisstrafe zu verwandeln. Wenn jedoch beurlaubte Unteroffiziere und Soldaten, selbige mögen zum effektiven Stande gehören, oder Krümper seyn, in Treibung eines bürgerlichen Nahrungsgewerbes oder sonst eine Polizei-Konvention begehen, worauf die Polizei-Gesetze eine Geldstrafe verordnen, so ist von den Civilgerichten oder Polizeibehörden auf diese gesetzliche Strafe zu erkennen und solche zu vollstrecken.
  6. Hat der Soldat ein Dienstvergehen, als Desertion u. oder einen Diebstahl oder ein sonstiges
- mu na więzienie istotnych zbrodniarzy; iako to złodziei, oszustów i tym podobnych przeznaczonym lub wcale zdrowiu szkodliwym mają wysiadywać. Gdy w mieyscach ich zostawania, nie ma przyzwoitego domu, do naybliższego więzienia mieyskiego po odniesienie kary oddać ich należy.
3. Sądy cywilne w takowych przypadkach zawyrokuia naprzeciw takowym żołnierzom i wyrok do skutku przyprowadzą. Następnie powinni o tém uwiadomić Kommandanta półku lub batalionu, aby ten powziął wiadomość o sprawowaniu się żołnierza, i tym końcem iżby, gdyby się nie poprawił, w razie powtórnych przekroczeń, w moc 54. artykułu woiennego i rozkazu Mego z dnia 19. Lutego 1810. przez wyznaczyć się mającą Kommissyą woyskową (Standrecht zwaną) przeniesiony został do drugiey klasy woyskowych, chłóstcie cielesney podpadających.
  4. Zadecydowanie wniosku o zmniejszenie lub uchylenie kary takowym wyrokiem wskazaney, należy do Sądu wyższego prowincyi.
  5. Sądy cywilne nie mogą nigdy wyrokować chłosty cielesnych, czyli tak zwanych kar honorowych. Ponieważ podług artykułów woyskowych zapłacenie kary pieniężney nie ma mieysca, więc tam, gdzie prawo takową naznacza, w stósowny areszt zamienioną bydź ma. Jeżeli iednak Podoficerowie i żołnierze czy to do służby czynney w armii liniowey należący, czyli też od służby czynney uwolnieni, w prowadzeniu ich procederu nie woyskowego lub też prócz tego dopuszczają się kontrawencyi policyney, na którą prawa karę pieniężną naznaczaia; więc takowa przez Sądy cywilne lub władze policyjne zawyrokaną i wyekwowaną bydź ma.
  6. Gdy żołnierz dopuścił się przewinienia w służbie, iako to dezercyi etc. albo też

ges Verbrechen begangen, worauf die Gesetze körperliche Züchtigung, Festungs- oder Zuchthausstrafe oder eine Gefängnißstrafe von mehr als 14 Tagen, oder endlich eine über 10 Thlr. betragende Geldstrafe bestimmen; so verbleibt die Untersuchung und Bestrafung des Angeklagten den kompetenten Militärgerichten und die Civilgerichte haben in diesen Fällen nach Vorschrift des §. 216. der Kriminal-Ordnung zu verfahren.

7. Von den Civilgerichten dürfen bei Untersuchungen gegen Unteroffiziere und Soldaten, wohin auch die Injurien-Sachen gehören, wegen der ihnen nach der Allgemeinen Gerichts-Ordnung und der Verordnung vom 11ten December 1802 zustehenden Sportul-Freiheit, keine Kosten genommen werden.

Zur Bekanntmachung und Befolgung dieser Bestimmungen haben Sie, ein Jeder in seinem Ressort, das Erforderliche zu verfügen.

Berlin, den 21sten Februar 1811.

Friedrich Wilhelm.

popelnil kradzież lub inny występpek, na który prawo chłostę cielesną, karę fortocy, lub domu poprawy, albo też więzienia nad dni czternaście, albo nakoniec pieńięzną nad dziesięć talarów naznacza, więc indagacya i ukaranie obwinionego, należy do właściwych sądów militarynych, a Sądy cywilne w takowym razie postąpić sobie mają podług przepisu §. 216. Ordyn. krym.

7. Sądy cywilne w sprawach indygacyinych naprzeciw Podoficerom i żołnierzom, również w sprawach o injurye żadnych kosztów pobierać nie mogą, ponieważ Powszechna ordynacya sądowa i ustawa z dnia 11. Grudnia 1802. uwolnienie od opłat, względem nich wyrzekła.

W celu ogłoszenia i dopełnienia obcych postanowień W. W. Panowie, każdy w swym wydziale, potrzebne wydacie rozporządzenia.

Berlin dnia 21. Lutego 1811.

FRYDERYK WILHELM.

Nro. 13.

(Nro. 27. b. D.) Verordnung, betreffend die lehtwilligen Verfügungen solcher Personen, welche nach erhaltener Dispensation auf den Grund der Cabinets-Ordre vom 15ten März 1803. sich gehehlich haben. Vom 28sten Februar 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

Haben durch Unsrer Cabinets-Ordre vom 15ten März 1803. festgesetzt, daß von dem Verbote des Allgemeinen Landrechts Th. 2. Tit. 1. §. 25., nach welchem Personen, die wegen Ehebruchs geschieden sind, diejenigen nicht heirathen dürfen, mit welchen sie Ehe-

Nro. 13.

(Nro. 27. oryg.) Ustawa tycząca się ostatecznych rozrządzeń osób takich, które po uzyskaney dyspensie na mocy Rozkazu Gabinetowego z dnia 15. Marca 1803. r. połączyły się węzłem małżeńskim. Z dnia 28. Lutego 1811.

My FRYDERYK WILHELM z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

postanowiliśmy rozkazem Naszym Gabinetowym z dnia 15. Marca 1803. r. że od zakazu Powszechnego Prawa krajowego Cz. II. Tit. I. §. 25. — podług którego osoby dla cudzołozstwa rozwiedzione, tych, z którymi dopuścili się cu-

bruch getrieben haben, in gewissen besondern Fällen Dispensation erteilt werden könne.

Da nun hierbei über die Anwendung der Vorschrift des Allgemeinen Landrechts Th. 1. Tit. 12. §. 35., welche den Ehebrechern untersagt, durch letzte willige Verordnung einander etwas zu hinterlassen, Zweifel entstanden sind; so finden Wir uns bewogen, hiermit ausdrücklich zu erklären und zu verordnen:

daß Personen, welche nach vorgängiger, auf den Grund Unserer Kabinetts-Ordre vom 15ten März 1803. erteilten Dispensation sich geehlicher haben, befugt seyn sollen, für einander letztwillig zu verfügen.

Begeben Berlin, den 28sten Februar 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kircheisen.

dziółoztwa poiać za małżonków nie mogą, — w pewnych szczególniejszych przypadkach dyspensa udzieloną być może.

Ponieważ w tym względzie wynikły wątpliwości co do zastosowania przepisu Powszechnego Prawa krajowego Cz. I. Tit. 12. w §. 35. zakazującego cudzołozcom zapisu na rzecz drugiego, przez ostateczne rozrządzenie; przeto widzimy się powodowanymi, niniejszém oświadczyć wyraźnie i postanowić:

iż osoby, które w skutek dyspensy na zasadzie rozkazu Naszego gabinetowego z dnia 15. Marca 1803. onymże udzielonéy pożeniły się, są mocne czynić dla siebie nawzajem ostateczne rozporządzenia.

Dan w Berlinie dnia 28. Lutego 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kircheisen.

Nro. 14.

(Nro. 29. d. D.) Verordnung über die Einrichtung der Amts-Blätter in den Regierungs-Departements und über die Publikation der Gesetze und Verfügungen durch dieselben und durch die allgemeine Gesesammlung. Vom 28sten März 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

Zur nähern Ausführung der Verordnung vom 27sten October v. J. setzen Wir hiermit über die Einrichtung der Amtsblätter in den einzelnen Regierungsdepartements und über die Kraft der Gesesammlung, Folgendes fest:

§. 1.

Es soll in jedem Regierungsdepartement sogleich ein öffentliches Blatt unter dem Titel: „**Amtsblatt**

Nro. 14.

(Nro. 29. oryg.) Ustawa względem wydania dzienników urzędowych w Departamentach regencyjnych i względem ogłoszenia w nich i w powszechnym praw zbiorze wszelkich praw i ustaw. Z dnia 28. Marca 1811.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey Łaski, Król Pruski etc. etc.

W celu dokładniejszego dopełnienia ustawy z dnia 27. Października r. p. postanowiamy niniejszém, co do urządzenia dzienników urzędowych w pojedynczych Departamentach regencyjnych i względem mocy obowiązującéy zbioru praw, co następuje:

§. 1.

Niezwłocznie w każdym Departamencie regencyjnym ma być wydawane pismo publi-

der (Ehurmärkschen) Regierung," nach jährlich fortlaufenden Nummern in dem Format der Gesessammlung, jedoch mit weniger kostspieligen Druck und Papier erscheinen und der Inhalt nach den Hauptzweigen der innern Verwaltung geordnet seyn.

§. 2.

Das Amts-Blatt erscheint an bestimmten Tagen und enthält:

- a) Titel, Datum und Nummer der in der allgemeinen Gesessammlung enthaltenen Gesetze.
- b) Alle zur allgemeinen Bekanntmachung geeignete Verfügungen der verschiedenen Landesbehörden, als sowohl der Regierungen und der Ober-Landgerichte, als sonstigen öffentlichen Provinzialbehörden, welche ein gemeinsames Interesse für das ganze Departement, einzelne Kreise und Dörfer desselben, oder auch nur für einzelne Klassen der Einwohner des Departements haben. Es fallen mithin alle schriftliche Circularen an die Unterbehörden, und so weit es irgend möglich ist, auch die Circularen der Letztern an einzelne Gemeinden hinweg.
- c) Belehrungen über öffentliche Angelegenheiten.

§. 3.

Auch öffentliche Verfügungen in speziellen Fällen, die eine allgemeine Bekanntmachung erfordern, z. B. Vorladungen können in eine, unter besondern Nummern, unter dem Namen des öffentlichen Anzeigers fortlaufende Beilage des Amts-Blatts, gegen Entrichtung der Einrückungsgebühren, aufgenommen werden; doch bleibe die rechtliche Wirkung an die Insertion in die Intelligenzblätter der Provinz gebunden, und werden in dieser Hinsicht hierdurch die frühern Gesetze nicht abgeändert.

§. 4.

Mit dem Anfange des 8ten Tages, nachdem die Verordnungen und Verfügungen zum erstenmale im Amts-Blatte abgedruckt worden, sind sie für gehörig bekannt gemacht anzunehmen. Die Tage werden hier

Jahrgang 1811.

czne, pod tytułem: Dziennik urzędowy Regencyi (Kurmarchii) a to podług liczb rocznie bieżących i na wzór zbioru praw, wszelako w mniéj kosztownym druku i papierze. Treść onychże podług głównych oddziałów Administracyi wewnętrznej ma być uporządkowana.

§. 2.

Dziennik urzędowy w pewnych dniach wychodzić będzie i zawierać:

- a) Napis, datę i numer praw, ogólnym zbiorem praw objętych.
- b) Wszystkie decyzje i rozporządzenia rozmaitych władz krajowych, iako to: Regencyów i Sądów głównych krajowych, i innych władz prowincyalnych rządowych, które sobie na publiczne ich ogłoszenie zasługują, i które dotycząją się całego Departamentu, pojedynczych powiatów i miejsc, albo też pojedynczych klas mieszkańcy Departamentu. Ustaie więc potrzeba wydawania okólników piśmiennych do władz Naszych, i ile tylko bydy może, okólników od tychże tu do pojedynczych gmin wydawanych.
- c) Obiaśnienia względem okoliczności publicznych.

§. 3.

Również decyzje publiczne w szczególnych przypadkach, n. p. zapozwy, publicznego ich ogłoszenia wymagające, w osobnym dodatku pod tytułem Donosiiciela publicznego pod oddzielnemi numerami bieżącym, umieszczone bydy mogą za opłatą należytości druku; wszelako prawny skutek przywiązany zostaje do umieszczenia podobnych pism w Dzienniku Intelligencyinym prowincyi, a zatem w tym względzie prawa dawnieysze w swéj zachowują się mocy.

§. 4.

Z zaczęciem dnia osmego, po pierwszém umieszczeniu ustaw i decyzji w dzienniku urzędowym, takowe za należycie ogłoszone uważają się. Dni od daty numeru dziennika

[11]

bei vom Datum der Nummer des Amts-Blatts an, und dieses Datum mit eingezählt.

Mit dem Anfange des 8ten Tages, nachdem ein, in der allgemeinen Gesefsammlung erschienenenes Gesef in dem Amts-Blatt der einzelnen Regierungen als vorhanden angezeigt ist, ist das Gesef als gehörig bekannt gemacht, anzunehmen, und werden hiebei die Tage auf gleiche Weise gezählt. Nur dann leiden diese Bestimmungen eine Ausnahme, wenn in den Gesefen oder Verordnungen ausdrücklich ein anderer Zeitpunkt ausgedrückt ist, von welchem ab, sie als gehörig bekannt gemacht, angenommen werden sollen.

§. 5.

Ist der Inhalt einer Verfügung von der Art, daß sogleich etwas zur Ausführung gebracht werden soll, so versteht sich von selbst, daß jede Behörde und jeder Einzelne sogleich nach dem Empfange der Amts-Blätter das Nöthige einleiten muß, ohne den Ablauf jener Frist abzuwarten, die nur in Beziehung auf rechtskräftige Wirkungen festgestellt ist.

§. 6.

Nur die in dieser Verordnung vorgeschriebenen oder bestätigten Arten der Publikationen von Gesefen und Verordnungen, haben öffentliche Gültigkeit.

§. 7.

Der Preis des Jahrgangs eines Amts-Blatts wird auf 12gGr. festgesetzt und viertel oder halbjährig vorausbezahlt. Die Redaction und der Abdruck erfolgt unter Aufsicht und an dem Sitze der Regierungen, doch soll die Berechnung und Versendung, da wo bereits Intelligenz-Comtoirs bestehen, diesen übertragen, der etwanige Ausfall aber aus dem Ueberschuf vom Absatz der allgemeinen Gesefsammlung gedeckt werden, zu welchem Ende sich die Regierungen über Einnahme und Ausgabe mit der hiesigen Haupt-Debitus-Direction für die Gesefsammlung zu berechnen haben.

§. 8.

Alle in dem §. 5. der Verordnung vom 27sten October über die allgemeine Gesefsammlung benannten Behörden und Personen sind zur Haltung und Bezahlung des Amts-Blatts einer Regierung verpflichtet, und außerdem die einzelnen Krüger, Gast- und

urzędowego włącznie z datą samą, rachują się.

Z zaczęciem dnia osmego potem, gdy w dzienniku urzędowym pojedynczych regencyi, o wyściu prawa w ogólnym zbiorze praw umieszczonego, doniesiono, prawo za należycie ogłoszone nważa się i dni tu podobnie się liczą. W ten czas tylko wyjątek ma miejsce, gdy w prawach lub ustawach wyraźnie czas inny oznaczono, od którego takowe za należycie ogłoszone uznanemi byćdź mają.

§. 5.

Gdy wskutek decyzji iakiéy natychmiast cóżkolwiek wykonaném bydź ma, więc samo się z siebie rozumie, że każda władza i ktokolwiek inny zaraz po odebraniu dziennika urzędowego niczekaiąc upłynienia czasu pod względem prawodzielných tylko skutków postanowionego, potrzebne środki przedsięwziąć powinien.

§. 6.

Ważnością publiczną zaszczycaią się tylko sposoby ogłoszenia praw i ustaw, obecném urządzeniem wskazane lub potwierdzone.

§. 7.

Zapłata roczna za dziennik na dwanaście dobrych groszy się wyznacza i ćwierć lub półrocznie naprzód uskutecznią bydź winna. Redakcyja i druk dzieie się pod dozorem i w mieyscu regencyi; gdzie iednak są kantory intelligencyjne tam rachunek i przesyłanie onymże poleczone bydź ma. Niedobor, któryby się miał okazać, z nadwpływów za wydawanie powszechnego zbioru praw, ma bydź zaspokoiony, dla czego to Regencye z tuteyszą Dyrekcyą głównego debitu zbioru praw, rachować się mają.

§. 8.

Wszystkie w §. 5. Ustawy z dnia 27. Października względem powszechnego Zbioru praw, rzeczzone władze i osoby, również i gości i szynkarze tak po wsiach iak po miastach, mają obowiązek trzymania dziennika

Schenkwürthe auf dem platten Lande und in den Städten. Nur im Fall äußerster Armuth können die Regierungen diese von der Haltung des Amtsblatts entbinden. Alle Unterbehörden in den Provinzen, die mit einer wirklichen Administration beauftragt sind, ihr Geschäft greife in das Polizey-, Justiz-, oder Finanzfach, so wie alle Prediger, erhalten das Amtsblatt der Regierung des Departements unentgeltlich, sind aber auch zur richtigen Ablieferung desselben an ihre Amts-Nachfolger verpflichtet.

§. 9.

Die Obrigkeiten, Dorfschulzen und Prediger sind verpflichtet dafür zu sorgen, daß die Amtsblätter zur gehörigen Zeit aus dem nächsten Vertheilungsorte abgeholt und den Gemeinden sogleich bekannt werde, daß eine Nummer derselben angekommen sey, damit diese sich gleich die nöthige Kenntniß derselben verschaffen können. Insbesondere sind sie und die Prediger verpflichtet, die Gesetze da zu erklären und zu erläutern, wo die deutsche Sprache weniger bekannt ist. Unrichtige Aufbewahrung der Nummern der Gesessammlung und des Amtsblatts wird an den Schuldigen mit dem doppelten Preise des Jahrgangs bestraft.

§. 10.

Die Intelligenzblätter erscheinen künftig ferner an den Orten, wo sie zur Bequemlichkeit des Publikums für nöthig gehalten werden, unter den frühern und den hier erneuerten oder bestätigten Vorschriften. Doch soll vom 1sten July 1811 an, Niemand mehr verpflichtet seyn, sie wider seinen Willen zu halten.

§. 11.

Die Postbehörden sind für die richtige, schnelle und portofreie Beförderung der Gesessammlung und der Amtsblätter besonders verantwortlich.

Berlin, den 28sten März 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kirchseisen.

regencyi urzędowego i zań zapłacenia, ostatni w razie tylko naywiększego ubóstwa, przez Regencyą od trzymania dziennika uwolnieni być mogą. Wszystkie władze niższe po prowincyach, istotną administracyą, czy to w wydziale policyi, sprawiedliwości lub finansów się trudniące, również i plebani odbiorą bezpłatnie dziennik urzędowy Departamentu, iednak takowy następcom ich w urzędzie rzetelnie oddadź powinni.

§. 9.

Zwierzchności, sołtysi po wsiach i plebani, muszą starać się o to: aby dzienniki w swym czasie z naybliższego mieysca dystrybucyi były odbierane i gminy dowiedziały się o tem: iż numer ieden nadszedł, a to dla powzięcia wiadomości o treści onegoż. Szczególniey ich i plebanów iest obowiązkiem w mieyscach, gdzie język niemiecki mniej iest znany, objaśnić i wytłomaczyć prawo. Ktokolwiek dopuści się nierzetelnego zachowywania numerów zbioru praw i dzienników urzędowych podwóyną roczną opłatę za karę złoży.

§. 10.

Dzienniki Intelligencyine na przyszłość wychodzić będą w mieyscach tych, gdzieby takowe dla dogodności mieszkańców za potrzebne uznano, a to przy zachowaniu dawnieyszych i tu odnowionych lub zatwierdzonych przepisów. Wszelakoż od dnia 1. Lipca 1811. r. nikt obowiązany być nie ma do trzymania onychże pomimo swéy woli.

§. 11.

Władze pocztowe szczególniey są w odpowiedzialności za to: iżby zbiór praw i dzienniki urzędowe porządnie, śpiesznie i bez opłaty portorii były przesyłane.

Dan w Berlinie dnia 28. Marca 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kirchseisen.

Nro. 15.

(Nro. 30. d D.) Deklaration der Verordnung vom 14ten Juni 1810. wegen der Zinsen. Vom 4ten April 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

Es ist ein Zweifel entstanden, ob durch die Verordnung vom 14ten Juni 1810., welche die Wiederherstellung der frühern Gesetzgebung wider den Wucher anordnet, auch die im §. 5. des Gesetzes vom 15ten Februar 1809. enthaltene Erlaubniß, Papiere nach ihrem Nennwerth bei Darlehnern in Zahlung zu geben, wiederum aufgehoben sey.

Wir finden Uns daher bewogen, die Verordnung vom 14ten Juni 1810. dahin zu deklariren, daß durch selbige das Gesetz vom 15ten Februar 1809. seinem ganzen Inhalt nach, mithin auch §. 5. desselben aufgehoben werde, daß es also, unangesehen was frühere Rescripte deshalb verfügen, fernerhin nicht erlaubt seyn soll, Staats- und ständische Obligationen, Pfandbriefe odere andere Arten von öffentlichen Papieren, welche für den vollen Werth nicht ausgegeben werden können, bei Darlehnern statt baaren Geldes in Zahlung zu geben und sich die Zurückzahlung in baarem Gelde nach dem Nominalwerth der Papiere auszubedingen, vielmehr sollen die Darleiher nur berechtiget seyn, dergleichen in Zahlung zu gebende Papiere nach dem jedesmaligen Cours in der Hauptstadt der Provinz, worin das Geschäft abgeschlossen wird, dem Schuldner in Rechnung zu stellen.

Gegeben Berlin, den 4ten April 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kirchheim.

No. 15.

(No. 30. oryg.) Deklaracya ustawy z dnia 14. Czerwca 1811. względem procentów. Z dnia 4. Kwietnia 1811.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey Łaski, Król Pruski etc. etc.

Wynikła wątpliwość, czyli przez ustawę z dnia 14. Czerwca 1810. r., przywrócenie dawniejszego prawodawstwa naprzeciw lichwie stanowiącą, uchylone zostało pozwolenie dawania papierów przy pożyczkach podług nominalnéy ich wartości, w §. 5. prawa z dnia 15. Lutego 1809. r. nadane.

Mamy ztąd powód do objaśnienia ustawy z dnia 14. Czerwca 1810. r. w ten sposób: iż w moc oneyże prawo z dnia 15. Lutego 1809. w całej swéy treści, a zatem i §. 5. onegoż został zniesionym; że zatem bez względu na dawniejsze reskrypta cóżkolwiek w tey mierze stanowiące, na dal nie ma bydz pozwoloném; aby przy pożyczkach obligacye Rządowe i stanów, listy zastawne, lub inne gatunki papierów publicznych, które podług ich znaczenia wydawane bydz nie mogą, zamiast gotowizny dawano a oddanie czyli wyplatę w gotowiznie podług nominalnéy wartości papierów zastrzeżono; i owszem pożyczający mogą tylko papiery takowe podług każdoczesnego kursu w stolicy prowincyi, w której czynność się robi, dłużnikowi dawać i rachować.

Dan w Berlinie dnia 4go Kwietnia 1811.

FRDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kirchheim.

Nro. 31. d. D.) Königlich-Preussisches Militair-Kirchen-Reglement. Vom 28sten März 1811.

Inhalt.

- I. Vom Feld-Ministerio.
- II. Von der Berufung und Anstellung der Militairprediger.
- III. Vom Dienstverhältniß der Militairprediger.
- IV. Von der Gemeinde der Militairprediger.
- V. Von den Amtsgeschäften der Militairprediger.
  - A) Als Prediger.
    - 1) Oeffentlicher Gottesdienst, sowohl im Frieden, als im Kriege.
    - 2) Catechumenen-Unterricht.
    - 3) Austheilung des heiligen Abendmahls.
    - 4) Taufen.
    - 5) Trauungen und Proklamationen.
    - 6) Sühne-Versuch.
    - 7) Eideschwärzung.
    - 8) Fahnen-Weihe.
    - 9) Huldigungs-Rede.
    - 10) Krankenbesuch.
    - 11) Leichen- oder Stand-Reden.
    - 12) Führung der Krankenbücher.
    - 13) Ausfertigung kirchlicher Atteste.
  - B) Als wissenschaftlicher Lehrer.
  - C) Als Aufseher der bei der Gemeinde vorhandenen Schulen.
- VI. Abndung der Dienstvernachlässigung und eines unmoralischen Wandels der Militairprediger, deren Weiterbeförderung nach mehrjähriger treuer Pflichterfüllung.
- VII. Verhältnisse der Feld-Küster.

Nachdem Seine Majestät der König bei der neuen Organisation des Staats auch besonders auf eine angemessene Reform der kirchlichen Verfassung, der Mi-

(Nro. 31. oryg.) Królewsko - Pruski Regulamen wojskowo-kościelny. Z dnia 28. Marca 1811.

T r e ś ć.

- I. O duchowieństwie wojskowym.
  - II. O wokacyi i mianowaniu xięży wojskowych.
  - III. O stósunkach służby xięży wojskowych.
  - IV. O gminie xiędza wojskowego.
  - V. O czynnościach służby xięży wojskowych.
    - A) Jako Xięża.
      - 1) Publiczne nabożeństwo tak w czasie pokoju iako i woyny.
      - 2) Nauka dla katechumenów.
      - 3) Rozdawanie komunii.
      - 4) Chrzty.
      - 5) Śluby i zapowiedzie.
      - 6) Jednania.
      - 7) Napomnienia przy przysięgach.
      - 8) Poświęcanie chorągwi.
      - 9) Mowy w czasie oddawania hołdu.
      - 10) Odwiedzanie chorych.
      - 11) Mowy pogrzebowe.
      - 12) Utrzymywanie xiąg kościelnych.
      - 13) Wydawanie zaświadczeń kościelnych.
      - 14) Obieżdżanie garnizonów zamieyscowych.
    - B) Jako nauczyciele.
    - C) Jako dozórscy szkół w gminie będących.
  - VI. Karanie xięży wojskowych za opuszczenie się w służbie i niemoralne sprawowanie się, wyniesienie ich na wyższe stopnie po kilku-letniej wierney służbie.
  - VII. Stósunki sług kościelnych w woysku.
- Gdy J. K. Mość przy nowej organizacyi kraiu, szczególniey zważyć raczyła na należytą reformę urzędzenia kościelnego gmin wojskowych,

litair. Gemeinen Bedacht genommen, so sind in dieser Rücksicht einige nähere Festsetzungen wegen der künftigen Verhältnisse und Bestimmungen der Feldprediger um so notwendiger geworden, da das Prinzip der Einheit, welches der neuen Anordnung der Landes-Angelegenheiten und der Staats-Verwaltung zum Grunde liegt, eine nähere Verbindung des Feld-Ministerii mit der übrigen Landes-Geistlichkeit erfordert.

Es wird deshalb statt des bisher bestandenen im Jahre 1711. zuerst gegeben, und im Jahre 1750 erneuerten Militair, Consistorial, Reglements folgendes als nunmehr geltendes Reglement für die kirchliche Verfassung der Armee, festgesetzt.

I. Vom Feld-Ministerio.

- 1) Die Armee ist jetzt in sechs Brigaden eingetheilt, und bei jeder derselben sind sowohl im Frieden, als im Kriege, drei Prediger angestellt.
- 2) Ihr Gehalt im Frieden ist auf 400 Rthlr. jährlich, oder 33 Rthlr. 8 Gr. monatlich festgesetzt. Sobald die Armee auf den Feld-Etat gesetzt wird, erhalten sie:

a) zur Mobilmachung den Betrag eines monatlichen Gehalts von 33 Rthlr. 8 Gr., 2 Pferde (sogenannte Klepper) in natura, und einen Knecht.

b) An Feldzulage; Rations und Portions: eine Feldzulage von 20 Rthlr., zwei Infanterie-Rationen, und zwei Brod-Portionen, imgleichen das festgesetzte Traktament für den Knecht, für welchen eine von den beiden vorerwähnten Brod-Portionen bestimmt ist, und außerdem noch eine Viktualien-Portion gut gethan wird.

3) Ueber die einem jeden Prediger zugetheilte Gemeinde, ist bereits das Nöthige bestimmt. Es hat bei dieser Eintheilung keine völlige Gleichförmigkeit Statt finden können, weil vornehmlich darauf zu sehen war, daß kein Prediger von den verschiedenen Abtheilungen seiner Gemeinde zu weit entfernt sei.

4) Außer den jetzt angeführten 18 Brigade-Feldpredigern, die immer bei ihren Gemeinen bleiben,

wie in diesem Betracht nützlich ist, so ist in dieser Rücksicht einige nähere Festsetzungen wegen der künftigen Verhältnisse und Bestimmungen der Feldprediger um so notwendiger geworden, da das Prinzip der Einheit, welches der neuen Anordnung der Landes-Angelegenheiten und der Staats-Verwaltung zum Grunde liegt, eine nähere Verbindung des Feld-Ministerii mit der übrigen Landes-Geistlichkeit erfordert.

Es wird deshalb statt des bisher bestandenen im Jahre 1711. zuerst gegeben, und im Jahre 1750 erneuerten Militair, Consistorial, Reglements folgendes als nunmehr geltendes Reglement für die kirchliche Verfassung der Armee, festgesetzt.

I. O duchowieństwie wojskowym.

1) Armia jest na teraz podzieloną na sześć brygad, a przy każdej z nich tak w pokoju iako i wojnie po trzech księży jest ustanowionych.

2) Pensya ich wyznacza się w czasie pokoju na 400 talarów rocznie, czyli 33 talarów 8 dgr. na miesiąc. Skoro armia wchodzi na etat woienny, dostaną:

a) dla opatrzenia się na wojnę, sumę pensyi miesięczney 33 talarów 8 dgr., parę koni wytycznie i parobka.

b) W sposobie dodatku na wojnę w racyach i porcyach culag miesięczny 20 talarów, dwie racye piechotne i dwie porcy chleba, również utrzymanie dla parobka ustanowione, dla którego iedna też z rzeczonych porcy chleba wyznacza się i oprócz tego iedna ieszcze porcy żywności dostarczoną bydź ma.

3) Już postanowiono względem gminy dla każdego xiędza przeznaczoney. Gdy chodziło o to: aby xiędz od różnych wydziałów swej gminy zbytecznie nie był odległym, więc w podziale takowym zupełna iednostayność zachowaną bydź nie mogła.

4) Oprócz teraz ustanowionych 18. księży wojskowych brygadnych, którzy zawsze

und daher verbunden sind, dieselben, es sey im Kriege oder im Frieden, überall zu begleiten, ist in jeder der drei Hauptstädte Berlin, Königsberg und Breslau, noch ein besonderer Garnison-Prediger angeſetzt, deren Aufenthalt für immer an diesen Orten fixirt ist.

- 5) Diese drei Garnison-Prediger sind im Frieden zugleich Prediger bei demjenigen Theile der Artillerie und der Pionier-Compagnie, der an dem Orte ihres Aufenthalts steht und haben bei diesen dieselben Pflichten und Rechte, wie die übrigen Feldprediger bei den ihm zugewiesenen Gemeinen. Der Garnison-Prediger in Königsberg ist außerdem noch Litthauischer Militair-Prediger, und muß daher der Litthauischen Sprache völlig gewachsen seyn.
- 6) Ihr Gehalt ist dem der anderen Feldprediger gleich.
- 7) Außer den beiden Festungen Pillau und Silberberg sind keine besondere Prediger für die Festungen angestellt, weil in jeder derselben Feldprediger stehen, die zu einer der verschiedenen Brigaden gehören. Nur in dem Falle des Krieges, wenn diese ihren Gemeinen folgen, wird in jeder dieser Festungen ein besonderer Festungsprediger angeſetzt.
- 8) Diese Militairprediger sind sämmtlich der Evangelisch-Lutherischen Confession zugethan. In Kriegszeiten werden bei einem jedem Corps d'Armée außerdem noch ein oder einige reformirte oder katholische Geistliche angestellt; auch soll bei den Haupt-Lazarethen, wo es nöthig ist, ein besonderer Prediger alsdann angeſetzt werden. Die Anstellung besonderer katholischer Geistlichen wird vornehmlich bei der Westpreussischen, und bei der Ober-Schlesischen Brigade, imgleichen bei den zu diesen Brigaden gehörenden Haupt-Lazarethen nöthig und bei der Wahl derselben darauf zu sehen seyn, daß sie auch der polnischen Sprache mächtig sind.
- 9) Das Krieges-Consistorium ist aufgehoben. Sämmtliche Militairprediger stehen unter der Civil-

wswych gminach zostawać i za nimi czy to w pokoiu czy w wojnie bądź gdziekolwiek, udawadz się powinni, w kaźdey z trzech stolic Berlina, Królewca i Wrocławia oddzielny xiądz garnizonowy iest ustanowiony, którzy na zawsze do mieysc tych są przywiązani.

- 5) Trzey ci xięża garnizonowi w czasie pokoiu są zarazem dla tego oddziału artylleryi i kompanii pionierów, któryby znajdował się w mieyscu ich pobytu i względem niego te same na sobie mają obowiązki i prawa, które mają xięża względem gmin dla nich przeznaczonych. Xiądz garnizonowy w Królewcu iest zarazem xiędzem woyskowym litewskim, a zatem dokładnie litewski ięzyk posiadać powinien.
- 6) Pensya ich iest taka, iak innych xięży woyskowych.
- 7) Wyiąwszy dwie fortece Piławę i Śrebrnogórę, nie masz oddzielnie dla fortec ustanowionych xięży, ponieważ w kaźdey znajduią się xięża woyskowi do iedney z brygad należący. W razie tylko wojny i gdy ci tu udaią się za gminami swoimi, w kaźdey z tychże fortec oddzielny dla nich xiądz ustanowiony zostanie.
- 8) Wszyscy takowi militarni xięża są wyznania ewangelicko-luterskiego. W czasie wojny przy kaźdym korpusie armii ieden lub kilku duchownych wyznania reformowanego i katolickiego, a w razie potrzeby i przy szpitalach głównych oddzielny xiądz ustanowionym bydz ma. Szczególniey co do brygad Zachodnio-pruskiej i Górno-śląskiej i szpitalów głównych do tychże brygad należących, ustanowienie oddzielnych xięży katolickich będzie potrzebném, i przy wyborze ich należy uważać, aby i polskiego ięzyka mieli wiadomość.
- 9) Konsystorz woienny znosi się. Wszyscy xięża woyskowi zostaią pod władzą cywil-

Consistorial-Behörde, nemlich der Geistlichen und Schul-Deputation der Regierung derjenigen Provinz, in deren Bezirk, und folglich auch, wie die Civilprediger, unter der Aufsicht der Superintendenten, als Commissarii der Regierung's-Deputation, in dessen Diocese, die ihnen zum Wohnort angewiesene Garnison, oder, bei etwanigen Detaschirungen einzelner Truppen-Abtheilungen, das jedesmalige Standquartier des Feldpredigers gelegen ist.

10) Auch die Stelle des Feldprobstes ist demnach hiedurch aufgehoben. Da indessen die durch diese Einrichtung festgesetzte Geschäfts-Verbindung zwischen den Civil-Consistorial-Behörden und den Militairpredigern während des Kriegs, sobald diese ihren Gemeinen folgen, der Natur der Sache nach, nicht statt finden kann, so soll alsdann der jedesmalige Feldprediger der Garde die Geschäfte des Feldprobstes verwalten und während des ganzen Laufes des Krieges der wirkliche Vorgesetzte aller mit ihren Gemeinen im Felde stehenden Militairprediger seyn; über welches Verhältnis, so wie über die Beobachtung der damit verbundenen Pflichten ihm eine besondere Instruction ertheilt werden wird.

11) Die Garnison- und Festungsprediger bleiben im Kriege, wie im Frieden, unverändert unter den geistlichen Regierungs-Deputationen und unter der Aufsicht der Superintendenten.

12) Der Feldprediger der Garde erhält den Titel des Feldprobstes nur in dem Fall einer wirklichen Verwaltung der Geschäfte desselben, behält dann aber auch nach beendigtem Feldzuge diesen Titel während seiner Amtsführung als Militairprediger bei.

no-konsystoryalną, mianowicie pod Deputacją duchowną i szkół Regencyją tey prowincyi, w której Departamencie znayduie się przeznaczony do zamieszkania ich garnizon, a następnie porówno z księżmi cywilnymi pod dozorem Superintendenta iako Kommissarza Deputacyi Regencyiney w swej dyecyzyi, w której obwodzie miejsce garnizonu iest położone, albo na przypadek wysyłania pojedynczych woyska oddziałów pod władzami rzezonemi tego miejsca, gdzie kwatery księdza woyskowego się znayduie.

10) Tem samem też miejsce czyli urząd Proboszcza woyskowego iest zniesiony. Gdy iednak utworzony przez obecną ustawę związek czynności pomiędzy władzami cywilno-konsystoryalnemi i księżmi woyskowymi w ten czas, gdy ci tu w czasie woyny przy swych znayduią się gminach, podług natury rzeczy, skutku przynieść nie może, więc w takowym razie każdorazem będzie czynności Proboszcza polowego i oraz przez cały ciąg woyny będzie istotnym przełożonym wszystkich z swemi gminami w polu będących księży woyskowych. Względem takowego stosunku i dopilnowania obowiązków doń przywiązanych oddzielna dla niego instrukcja wydana zostanie.

11) Księża garnizonowi i po fortecach, tak w woynie iak i w pokoju niezmiennie zostają pod Deputacją duchowną Regencyi i pod dozorem Superintendentów.

12) Xiądz woyskowy przy gwardyi będzie miał tytuł Proboszcza woyskowego w tym tylko przypadku, gdy będzie odbywał należące do niego czynności. Jednak i po skończonej wyprawie woiennej takowy tytuł podczas odbywania obowiązków księdza woyskowego, onemuż zostanie.

II. Von der Berufung und Anstellung der Militärprediger.

II. O wokacyi i mianowaniu xięży wojskowych.

- 1) Wenn bei einer Brigade eine Feldprediger-Stelle erledigt wird: so hat der Brigade-General in Friedenszeiten derjenigen geistlichen Regierungs-Deputation, in deren Bezirk die Vakanz entstanden ist, Anzeige zu thun. In Kriegeszeiten geschieht diese Anzeige, und zwar bei dem Departement für den Kultus, durch den Feldprobst, von dem, bei der genauen Verbindung, die zwischen ihm und den mit ihm im Felde stehenden Militärpredigern statt finden muß, vorausgesetzt wird, daß ein solcher Fall sogleich zu seiner Wissenschaft kommen werde.
- 2) Diese Anzeige muß, wenn ein Feldprediger stirbt, unmittelbar nach dessen Tode, und wenn er zu einer andern Stelle befördert wird, in Zeiten vor seinem Abgange geschehen, damit die erledigte Stelle in dem ersteren Falle, sobald als möglich, in dem andern aber noch während der Anwesenheit des abgehenden Predigers bei seiner Gemeinde, wieder besetzt werde.
- 3) Den geistlichen Regierungs-Deputationen liegt die Sorge ob, vollkommen taugliche Männer zu diesen Stellen auszuwählen, und dieselben als Prediger von der gewöhnlichen geistlichen Examinations-Commission, als Lehrer aber von der wissenschaftlichen Deputation prüfen, und wenn sie von beiden tüchtig befunden, ordinieren zu lassen.
- 4) Auch die Ernennung der Festungs- und Kadetten-Prediger, imgleichen der Prediger bei andern Militär-Instituten, steht den geistlichen und Schul-Deputationen der Provinzial-Regierungen zu.
- 5) Jeder anzustellende Militärprediger muß das gesetzmäßige Canonische Alter von 25 Jahr haben. Alle Bedingungen für die Bestallung eines Kandidaten zu einem Predigamt gelten auch für ihn, und er muß in dieser Absicht sich ganz der den

Jahrgang 1811.

- 1) Gdy w brygadzie iakiey mieysce xiędza wojskowego zawakuie, więc General brygady w czasie pokoju donieść o tém ma tey Deputacyi duchowney Regencyiney, w którey obwodzie wakans się wydarzył. Podczas woyny Proboszcz wojskowy, który z powodu ścisłych związków pomiędzy nim a w polu będącymi xiężmi wojskowymi, natychmiast o wydarzeniu takowém dowiedzieć się może, doniesie o tém wydziałowi obrządków religijnych w Ministerium wewnętrzném.
- 2) Doniesienie takowe w razie śmierci xiędza bezpośrednio potem, a gdy na inne ma być przeniesiony mieysce, wcześniej przed iego odeysciem, nastąpić powinno; a to, aby mieysce z powodu śmierci wakujące ile może być najspieszniey, w drugim zaś razie pod bytność ieszcze w swey gminie odchodzącego xiędza w następę opatrzoném zostało.
- 3) Powinno być staraniem Deputacyi duchowney Regencyiney, obierać na mieysca takowe ludzi zupełnie zdatnych, i onych pod względem kaznodziei do zwyczajnéy Kommissyi examinacyiney duchowney, pod względem nauczyciela do Deputacyi naukowej po badanie ich zdatności odesłać, a gdy przez obydwie za zdatnego zostanie uznany, ordynacyą iego nakazać.
- 4) Również należy do Deputacyi duchownych i szkół Regencyi prowincyalnych, mianowanie xięży dla fortec i kadetów, niemniey xięży przy innych instytutach wojskowych.
- 5) Ktokolwiek ma zostać xiędzem wojskowym, musi mieć wiek prawny kanonicy dwudziestu pięciu lat. Wszystkie warunki względem mianowania kandydata na urząd kaznodziei, ściągają się do niego,

[12]

geistlichen Regierungs-Deputationen hierüber ertheilten Verordnung unterwerfen.

- 6) Wenn ein Civilprediger als Militairprediger angestellt wird, so muß er sich ebenfalls eben so wohl als ein Kandidat der Prüfung bei der wissenschaftlichen Deputation der Regierung unterwerfen. Ob auch noch ein Colloquium bei der geistlichen Examinations-Commission statt finden solle, bleibt in jedem einzelnen Falle dem Gutachten derselben überlassen.
- 7) Dies gilt auch von den Predigern, die im Kriege bei Lazarethen, oder in Festungen, so wie von den reformirten Predigern, die in dem Fall eines Krieges bei einem Corps d'Armée angestellt werden. In Ansehung der römisch-katholischen Feldgeistlichen, wird in einem solchen Fall, durch die Provinzial-geistliche Regierungs-Deputation das Nöthige an die bischöflichen Behörden verfügt und angeordnet werden.
- 8) Die Vokationen für alle Militairprediger ohne Unterschied, werden von der geistlichen Regierungs-Deputation, in deren Bezirk die dem Prediger zum Wohnort angewiesene Garnison liegt, ausgefertigt; nur die Stelle des Feldpredigers bei der Garde wird von dem Departement für den Kultus unter der besondern Allerhöchsten Genehmigung Seiner Majestät des Königs besetzt.
- 9) Ist die Ordination geschehen, so meldet sich der neue Prediger bei dem Brigade-General, bei den Commandeurs der Regimenter und Bataillons, die zu seiner Gemeinde gehören, und bei dem Superintendenten, unter dessen Inspektion er steht.
- 10) Die feierliche Einführung in das Amt, besorgt eben dieser Superintendent, sobald dies Geschäft ihm von der Regierung übertragen ist.
- 11) Der von der Regierung hierbei zu ernennende weltliche Commissarius hat in Gemeinschaft mit dem Superintendenten darauf zu sehen, daß die Kirchen-Registratur, über deren Einrichtung und zweckmäßige Anordnung der neue Prediger besonders sorgfältig zu instruiren ist, — die Kirchenbücher, die heiligen Geräthe, die etwanigen Geistlichen und Schul-Kassen, wie auch die Bi-

i w tym względzie zupełnie podlegać powinni urządzeniu w tej mierze przez Deputacye duchowne Regencyów wydanemu.

- 6) Xiążd cywilny mający być ustanowiony w woysku, również jako kandydat poddaje się powinien badaniu zdatności przez Deputacyą naukową Regencyów. Zostawia się zdaniu Kommissyi duchowney examinacyiney w każdym oddzielnym razie, czyli oprócz tego ieszcze Colloquium ma mieć miejsce lub nie.
- 7) To samo tyczy się xięży, którzy pod czas woyny przy szpitalach albo w fortcach, i do xięży reformowanych, którzy w czasie woyny przy którym korpusie armii ustanowieni być mają. Co do duchownych woyskowych rzymsko - katolickich, więc Deputacya duchowna Regencyi prowincyalney w zachodzącym razie przyzwoitę wyda rozporządzenia do władz biskupich.
- 8) Deputacya duchowna Regencyi téy, w którój obwodzie garnizon dla pobytu xiędza przeznaczony zostaje, wydaie wokacye dla wszystkich xięży woyskowych bez różnicy. Jedynie tylko miejsce xiędza woyskowego w gwardyi, przez wydział obrządków religijnych pod Naywyższą J. K. Mci approbatą osadzonem zostanie.
- 9) Po nastąpioney ordynacyi, xiążd nowy zgłosi się do Generała brygady, do Kommandantów półków i batalionów do gminy jego należących, i do Superintendenta pod którego zostaje dozorem.
- 10) Introdukcyą skuteczni tenże Superintendent, skoro czynność takowa przez Regencyą polecona mu zostanie.
- 11) Kommissarz świecki do dzieła tego przez Regencyą wyznaczyć się mający, wspólnie z Superintendentem będą mieli staranie o to: aby archiwum kościelne (względem którego urządzenia i stósowniejszego uporządkowania baczną nowemu xiędzu należy udzielić instrukcyą) księgi kościelne, święte naczynia, kassy, ieżeli iakie

bliothek der Regimenter oder Bataillons, wenn dergleichen vorhanden sind, und letztere unter der Aufsicht des Feldpredigers gestanden haben, von dem Abgehenden, oder den Erben des verstorbenen Feldpredigers an den Nachfolger richtig übergeben werden, und statet demnächst, daß und wie solches geschehen, der Regierung Bericht ab.

12) Ereignen sich Veränderungen dieser Art während des Krieges; so meldet der Feldprobst solches dem Departement für den Kultus, welches dann, nach Befinden der Umstände die schleunige Wiederbesetzung der erledigten Feldpredigerstelle, entweder der Regierung, zu deren Bezirk solche gehört, oder derjenigen, in deren Nähe die Brigade im Felde steht, aufgiebt, oder unmittelbar selbst verfügt.

13) Ist der während eines Krieges angestellte neue Prediger ordiniert, so geht er sogleich zu seiner Gemeinde ab, und meldet sich, außer bei dem Brigadegeneral und den Commandeurs, auch bei dem Feldprobst.

14) Dieser hat alsdann die Verpflichtung, ihn feierlich bei seiner Gemeinde in sein Amt einzuführen, und ihn über alle im Felde vorkommende Fälle seiner Amtsführung gehörig zu instruiren.

15) Wenn im Felde der Fall eintritt, daß die einem Feldprediger als Gemeinde zugeheilten Truppen von einander abgesondert, detaschirt und enifernt stehen; so muß sich der Feldprediger zwar in der Regel bei dem größesten zusammenbleibenden Theile seiner Gemeinde aufhalten; jedoch bleibt es den kommandirenden Generalen überlassen, die bei den Brigaden befindlichen Prediger nach Maaßgabe der Umstände, obgleich mit möglichster Berücksichtigung ihrer Gemeinen einzutheilen, wozu bei den Hauptcorps der Feldprobst zu Rathe zu ziehen ist.

16) Es soll keinem Feldprediger erlaubt seyn, mit Beibehaltung seiner militairischen Gemeinde eine Stadt, oder Land-Pfarre anzunehmen. Machen besondere Umstände einzelne Ausnahmen nöthig,

so, duchowne lub szkolne, również biblioteka półków lub batalionów (jeżeli iaka jest i zostawała pod dozorem księdza wojskowego), aby wszystko to, przez odchodzącego lub sukcesorów zmarłego księdza wojskowego, następcy jego rzetelnie było oddaném; o czém wszystkiém następnie tenże Kommissarz zda Regencyi raport.

12) Gdy zmiany podobne wydarzają się w czasie wojny; natenczas Proboszcz wojskowy o tém Wydziałowi obrządków religijnych doniesie, a ten wedle okoliczności, albo Regencyi, do której obwodu należy miejsce wakujące, albo tey, która jest w bliskości brygad w polu będącey, nakaze bezzwłoczne obsadzenie wakującego miejsca księdza wojskowego, albo też bezpośrednio w téy mierze zadecyduje.

13) Skoro nowy ksiądz w czasie wojny ustanowiony, odbierze nominacyą, natychmiast udadz się ma do swey gminy i zgłosić do Generała brygady, kommandantów i do Proboszcza wojskowego.

14) Do tego tu następnie należy introdukcya onegoż w iego gminie, i objaśnienie go względem przypadków urzędowania iego w czasie wojny wydarzyć się mogących.

15) Gdy w wojnie się wydarza, iż woyska do gminy księdza iednego należące nie razem, albo odlegle od siebie lub wysyłańem zostaje, więc ksiądz wojskowy wprawdzie przy naywiększey części gminy razem będącący pozostać pospolicie powinien; wszelako zostawia się Generałom kommanderującym podział i przeznaczenie księży, przy brygadach będących, a to w miarę okoliczności z szczególnieyszym podług możliwości względem na ich gminy, wczém przy głównym korpusie z Proboszczem wojskowym znieść się należy.

16) Żadnemu księdzu wojskowemu nie ma bydz wolno przyiać obok swey gminy plebanią w mieście lub na wsi. Gdyby dla szczególnych powodów wyiutki pewne by-

so muß die betreffende geistliche Regierungs-Deputation darüber die Genehmigung des Parlementes für den Kultus einholen.

III. Vom Dienstverhältniß der Feldprediger.

- 1) In allen äußern Angelegenheiten stehen die bei den Brigaden angestellten Prediger unmittelbar unter dem General derjenigen Brigade, zu der sie gehören.
- 2) Die Garnisonprediger stehen in dieser Rücksicht unter den Gouverneurs und Commandanten ihrer Garnison, und als Prediger der Artillerie-Brigaden nicht nur unter dem Chef der Artillerie, sondern auch unter dem Commandeur desjenigen Theils dieser Truppen, der ihre Gemeinde ausmacht.
- 3) Die Festungsprediger stehen unter dem Gouverneur der Provinz, und unter dem Commandanten der Festung.
- 4) Diese Vorgesetzten sind jedoch nicht befugt, den Prediger in Absicht der eigentlichen Verwaltung seiner geistlichen und Lehrver-Geschäfte, unter irgend eine Art von willkürlicher Leitung zu nehmen, und in Hinsicht auf diese Dinge eigenmächtige Verfügungen zu treffen.
- 5) Vielmehr steht unter ihrer Anordnung nur das Äußere des Gottesdienstes und Unterrichts, z. B. besonders im Felde die Bestimmung der Zeit und des Orts für den Gottesdienst, so wie das Äußere des Schulwesens unter den Commandeurs der Regimenter und Bataillons steht.
- 6) In allen eigentlichen Amtsangelegenheiten stehen die Militairprediger unter den Provinzial-Consistorialbehörden und deren Commissarien, den Superintendenten, zu deren Bezirk ihre Garnisonen oder Standquartiere gehören.
- 7) Diese, die Superintendenten, reichen von den Militairpredigern ihres Sprengels jährlich der vorgesetzten geistlichen Behörde eine gewissenhafte Conduiten-Liste ein. Sollten die Brigadegenerale gegen das Benehmen der Feldpres-

lye potrzebne, więc Deputacya duchowna Regencyi winna w tey mierze poszukiwać zezwolenia Wydziału obrządków religijnych.

III. O stósunku służby xięży wojskowych.

- 1) Xięża duchowni przy brygadach ustanowieni, w wszelkich okolicznościach zewnętrznych zostają bezpośrednio pod Generałem brygady tey, do której należą.
- 2) Xięża garnizonowi w tym względzie zostają pod dowódcami i Kommendantami ich garnizonów, a iako xięża w brygadach artylleryi, nietylko pod Szefem artylleryi, ale też Kommendantem tego oddziału teyż broni, który ich iest gminą.
- 3) Xięża w fortcach stoją pod dowódcą prowincyi lub pod Kommendantem fortcy.
- 4) Wszelakoż przełożeni ci nie mogą sobie przywłaszczać dowolnego xiędzem kierunku w interesie istotnego działania w czynnościach duchownych i nauki tyczących się, ani też wydawadź samowładnie decyzye względem takowych przedmiotów.
- 5) I owszem do nich należy tylko, urządzenie zewnętrznych stósunków obrządku religijnego i nauki, n. p. wyznaczenie podczas wojny czasu i miejsca dla odbycia nabożeństwa; iako też zewnętrzne urządzenie względem szkół do Kommendantów półków i batalionów należy.
- 6) W wszelkich czynnościach właściwie urzędowych, xięża wojskowi zostają pod władzami konsystoryalnemi prowincyi i ich delegowanymi Superintendentami, do których obwołu garnizony lub stanowiska ich należą.
- 7) Superintendentci rokrocznie przełożoney ich władzy duchowney, powinni podawać listę konduity względem xięży wojskowych w ich obrębie będących. Jeżeli Generałowie brygady będą mieli co do zarzu-

diger etwas zu erinnern finden, so zeigen sie solches im Frieden zuerst der geistlichen Deputation der betreffenden Provinzialregierung, im Kriege aber dem Feldprobste an.

- 8) Eben so befördern auch die Superintendenten die jährlichen Populationstabellen, die ihnen von den Feldpredigern im Anfange des Jahres eingesandt werden, mit besondern Berichten an die Provinzialregierungen.
- 9) Außer diesen Tabellen sendet jeder Militairprediger zugleich einen ausführlichen Bericht über den Zustand der Unterrichts- und Schul-Anstalten bei seiner Gemeinde, so wie die Abschrift einer in dem Laufe des vorigen Jahres von ihm gehaltenen Predigt zur Beförderung an die geistliche Behörde ein. Auch ist jeder Feldprediger verbunden, sowohl den Commandeuren der Regimenter als dem Brigadegeneral jede geforderte Auskunft über den Zustand der Unterrichtsanstalten zu geben.
- 10) Um den künftigen Feldprobst, zur Erleichterung der in Kriegszeiten über die Militairprediger zu führenden Aufsicht schon vorher mit deren Qualifikation und Amtsführung bekannt zu machen, haben die Provinzialregierungen die bei ihnen eingegangenen Conduitenlisten und Predigten der Militairprediger, imgleichen die Protokolle über den Ausfall der mit neuangestellten Militairgeistlichen angestellten Prüfungen dem Feldprediger der Garde alljährlich mitzutheilen.
- 11) Jeder Militairprediger muß die von den höhern Behörden, besonders von der geistlichen Regierungs-Deputation erlassenen, durch den Superintendenten ihm mitgetheilten Verordnungen und Verfügungen annehmen und befolgen, und sie seiner Kirchenregistratur einverleiben.
- 12) In Ansehung des Unterrichts und der Confirmation der Catechumenen ist der Feldprediger

dena naprzeciw sprawowaniu się księży wojskowych, więc w czasie pokoju przełożonéy Regencyi prowincyalney, podczas woyny Proboszczowi wojskowemu o tém doniosą.

- 8) Również Superintendentenci przesyłane im przy zaczęciu roku, przez księży wojskowych wykazy ludności, w oddzielnych raportach Regencyom prowincyalnym pobawadź będą.
- 9) Oprócz takowych wykazów xiądz wojskowy również winien podadź dokładny raport o stanie instytucyj oświecenia i szkolnych w swej gminie, iako też załączyć odpis kazania iednego w ciągu upłynionego roku przezeń mianego, a to dla przesłania go zwierzchności duchowney. Niemniej każdy xiądz wojskowy, tak Komendantom półków, iako i Generałowi brygady żadanego objaśnienia względem szkół i nauk udzielić powinien.
- 10) Aby przyszły Proboszcz wojskowy, w celu ułatwienia mu dozoru w czasie woyny nad księżmi wojskowymi mu nadanego, iuż naprzód o ich zdatności i sprawowaniu się miał wiadomość; więc Regencye w prowincyach, podawane do nich listy konduity, i kazania księży wojskowych, niemniej wywody słowne względem wypadków badania zdatności nowo ustanowionych księży wojskowych sporządzone, rokrocznie Proboszczowi wojskowemu przesyłać będą.
- 11) Wszystkie od władz wyższych, szczególniej od Deputacyi duchownéy Regencyinéy wydawane urządzenia i rezolucye, przez Superintendenta komunikowane, xiądz wojskowy przyimować i do nich stosować się, oraz do archiwum kościelnego wcielić ie powinien.
- 12) W względzie ćwiczenia i konfirmacyi katechumenów, xiądz wojskowy równie iak

gleich den Civilpredigern der Aufsicht der Superintendenten untergeordnet; dasselbe gilt auch in Ansehung der Kirchenvisitation. Bei dieser muß die Kirchen- und Schul-Registratur nebst den Kirchenbüchern dem Superintendenten vorgezeigt, und in letztern, wenn sie in Ordnung gefunden werden, solches von dem Superintendenten sogleich schriftlich vermerkt, im entgegen gesetzten Falle aber jede gefundene Vernachlässigung der geistlichen Regierungs-Deputation sogleich angezeigt werden.

13) Bei der Verbindung, in welcher von jetzt an die Militairprediger mit der geistlichen Civilbehörde stehen, fällt auch jeder äußere Unterschied in der Kleidung zwischen ihnen und den Civilpredigern weg, und es wird vorausgesetzt, daß die Militairprediger auch dann, wenn sie nicht in ihrer Amtskleidung erscheinen, doch bei ihrem Anzuge die ihrem Stande schuldigen Rücksichten nicht aus den Augen setzen werden.

14) Wenn ein Militairprediger in eigenen Angelegenheiten verreisen will; so ist er verbunden, den Urlaub dazu von seinen militairischen Vorgesetzten nachzusuchen, und sowohl dem Commandeur desjenigen Theils seiner Gemeinde, mit welchem er zusammen in Garnison steht, als auch seinem Superintendenten davon Anzeige zu thun. Länger als auf 8 Tage kann jedoch dieser Urlaub nicht erteilt werden. Sollten indessen Umstände für ihn eintreten, die eine längere Abwesenheit von seiner Gemeinde nothwendig machen; so ist außerdem die Erlaubniß dazu bei der geistlichen Regierungs-Deputation nachzusuchen. Es bleibt jedoch jeder Militairprediger verantwortlich, daß auch während seiner Abwesenheit in seinen Amtsgeschäften nichts verabsäumt werde.

15) Im Kriege kann gar kein Urlaub gegeben werden, und kein Feldprediger darf alsdann, es sey denn in dem Fall einer Krankheit, seine Gemeinde verlassen.

cywilny zostaje pod dozorem Superintendenta: to samo rozumie się o wizytacyi kościelney. W czasie wizytacyi, archiwum kościelne i szkolne, wraz z księgami kościelnymi Superintendentowi muszą być przedstawione, który znalazłszy w tych tu porządek, o tém natychmiast piśmienną uczyni wzmiankę, w razie zaś przeciwnym o każdym dostrzeżoném zaniedbaniu doniesie natychmiast Deputacyi duchowney Regencyiny.

13) Z względu na związek, w którym odtąd xięża duchowni z władzą duchowną cywilną zostawać będą, żadna różnica zewnętrzna co do ubioru pomiędzy nimi i xiężmi cywilnymi, mieysca mieć nie będzie. Wszelako xięża woyskowi, gdy nie będą się znajdować w ubiorze urzędowym nie zapomną co do ubioru inszego o względach stanowi ich winnych.

14) Xiądz woyskowy chcąc przedsięwziąć podróż w własnych interessach, winien żądać urlopu swego zwierzchnika woyskowego, i donieść o tém tak Komendantowi tego oddziału gminy, z którym w garnizonie zostaje, iako też Superintendentowi swojemu. Urlop na naywięcey dni 8 udzielonym być nie może. Gdyby iednak szczególniejsze okoliczności oddalenie się na czas dłuższy czyniły koniecznym, więc oprócz tego, pozwolenia na to u Deputacyi duchowney Regencyiny poszukiwać należy. Jednak każdy xiądz woyskowy iest w odpowiedzi za to: iżby pod niebytność iego w urzędowych iego czynnościach nie zaniedbano niczego.

15) Podczas wojny wcale urlop danym być nie może. Żaden xiądz woyskowy, chyba w razie choroby, gminy swej opuścić nie może.

IV. Von der Gemeinde der Militairprediger.

- 1) Allen bei den Armee-Brigaden angestellten Predigern ist der Umfang der ihnen angewiesenen Gemeinen bereits bekannt gemacht worden.
- 2) Zu einer solchen Gemeinde gehören alle, bei den einem jeden Prediger angewiesenen Regimentern und Bataillons, wirklich dienstthuende Officiere und Soldaten; so wie überhaupt alles dasjenige, so zu dem wirklichen Etat eines Regiments oder Bataillons gerechnet wird, ferner die Frauen und Kinder, so lange die Leutern sich in dem väterlichen Hause aufhalten, auch bei den im Felde stehenden oder auf dem Marsch befindlichen Truppen die Dienstboten; im Frieden hingegen gehören die Leutern zu der Civilgemeine des Orts und Pfarrbezirks, in welchem die Herrschaften wohnen.
- 3) Dimittirte Offiziere und Soldaten nebst ihren Frauen und Kindern gehören von dem Tage der Verabschiedung an, so wie auch Officiere und Soldaten-Wittwen und Waisen zu der Civilgemeine ihres Aufenthaltsorts.
- 4) Die Beurlaubten, wenn diese sich in der Garnison des Regiments, bei welchem sie dienen, aufhalten, gehören zu der Gemeinde ihres Feldpredigers, wenn solche aber von dem Regiment oder Bataillon entfernt in Städten oder auf dem Lande leben, so gehören sie sammt den Ihrigen zu der Gemeinde ihres Wohnorts, jedoch müssen sie, wenn sie sich verheirathen, ohne Unterschied der Confession, beim Staabe ihres Regiments proklamirt werden, und dafür sowohl, wie für die Copulation, Leutere mag beim Regiment geschehen oder nicht, ihrem Feldprediger die jura stolae entrichten; jedoch sind von der Entrichtung der Copulations-Gebühren, die jenigen Beurlaubten befreit, welche nicht zu der Confession des Feldpredigers ihres Corps gehören, wenn sie sich nicht von diesem, sondern von einem Geistlichen ihrer Confession trauen lassen. Soldaten, welche im Frieden als Augmentations-Mannschaften oder als Krümper ins Canton entlassen sind, und diejenigen wirklichen

IV. O gminie xięży woyskowych.

- 1) Wszyscy w brygadach armii ustanowieni xięża już mają wiadomość o obrębie gmin dla nich przeznaczonych.
- 2) Do gminy takowey należą wszyscy officerowie i żołnierze w półkach i batalionach dla xiędza przeznaczonych czynną służbę pełniący, zgoła wszyscy, którzy liczą się do etatu półku lub batalionu, daley żony i dzieci, te tu dopóki zostają w domu oycowskim, niemniej służący pod czas wojny lub marszu. W czasie pokoju zaś służący należą do gminy cywilney obrębu miejsca lub parafii, w której państwo ich zamieszkuje.
- 3) Abszétowani officerowie i żołnierze od dnia abszetytu wraz z żonami i dziećmi, iako też wdowy i sieroty po officerach i żołnierzach, należą do gminy cywilney miejsca ich pobytu.
- 4) Urlopowani, którzy w miejscu garnizonu pułku swojego zostają, należą do gminy ich xiędza woyskowego. Gdy iednak za miejscem pułku lub batalionu po miastach lub na wsi zostają, wraz z swą rodziną należą do gminy ich zamieszkania. Wszelakoż gdy chcą przystąpić do małżeństwa, zapowiedzie względem nich bez różnicy wyznania w sztabie pułku muszą być ogłoszone, i tak za to iako i za kopulacją, czyli ta następuje w pułku czyli nie, xiędzu ich woyskowemu jura stolae wypłacić są obowiązani. Ci iednak urlopowani, którzy nie są iednego wyznania z xiędzem woyskowym ich korpusu, a nie u niego tylko u xiędza ich własności religii ślub biorą, od opłaty należytości za kopulacją są uwolnieni. Żołnierze w czasie pokoju, do kantonów pułkowych zwróćni, czyli po odbytem cwiczeniu, nateraz od czynney służby uwolnieni, również

oder Train-Soldaten, welche zu ihrer Vertheilung keinen Consens von Seiten des Cantons-Regiments bedürfen, gehören ohne Einschränkung sammt den Ihrigen zu der Gemeinde des Civil-Predigers ihres Aufenthaltsortes.

5) Zu der Gemeinde der drei Garnisonprediger in Berlin, Königsberg und Breslau, gehören außer der ihnen angewiesenen Abtheilung der Artillerie und der Pionier-Compagnie, alle noch in Activität stehenden, oder noch nicht verabschiedeten preussischen Officiere und Soldaten mit ihren Familien, ingleichen die auf halben Sold stehenden, oder auf Wartegeld gesetzten Officiere, so wie die beurlaubten Soldaten, die sich an diesen Orten aufhalten, und nicht Mitglieder einer andern Militairgemeinde sind; ferner der dort garnisonirende Theil von dem Personale des Kriegs-Commissariats, der Train-Depots, und des militairisch-chirurgischen Staabes. Der bei den Truppen commandirte Theil dieses Personals, so wie der im Felde befindliche, gehört zur Gemeinde des betreffenden Feldpredigers, der in den Festungen sich aufhaltende Theil aber zu der Gemeinde des Festungs-Predigers.

6) Außer diesen drei Städten, kommen einem jeden Militairprediger an dem Orte, wo er in Garnison stehet, die Rechte des Garnisonpredigers zu.

7) Da die Amtshätigkeit eines jeden Militairpredigers auf die ihm angewiesene Gemeinde eingeschränkt, und er verbunden ist, dieselbe überall im Felde zu begleiten; so folgt daraus von selbst, daß Alles, so davon in den Garnisonen zurückbleibt, während seiner Abwesenheit nicht mehr seine Gemeinde ist, sondern in den drei Hauptstädten zu der Gemeinde der Garnisonprediger, in den Festungen zu den zur Zeit des Krieges dort angestellten Festungspredigern, an andern Orten aber zu der Gemeinde der Civilprediger gehört. Bei seiner Rückkehr mit seiner Gemeinde nach beendigtem Kriege kehrt indessen auch die vorige Ordnung wieder zurück.

zölnierze i ludzie do taboru należą, którzy konsensu na ożenienie od pułku kantonowego nie potrzebują, wszyscy bez ograniczenia wraz z swą rodziną należą do gminy xiędza ich pobytu.

5) Do gminy trzech xięży garnizonowych w Berlinie, Królewcu i Wrocławiu, oprócz przeznaczonego dla nich oddziału artylerji i kompanii pionierów, należą wszyscy w czynnej służbie będący albo nieabszewartowani ieszcze pruscy officerowie i zölnierze z ich rodzinami niemniej officerowie na pół pensji lub reformie będący i zölnierze w miejscach tych bawiący się, a nie będący członkami innej gminy woyskowej, do nich także należą; należą ieszcze do nich osoby tamże garnizonujące do kommissoryatu woyskowego, do składów taborowych i do sztabu chirurgicznego woyskowego należące. Osoby zaś tego gatunku do woyska przykommenderowane lub w polu będące należą do gminy właściwego xiędza woyskowego, ci zaś, którzy w fortcach zostają, do gminy xiędza teyż fortcey.

6) Oprócz trzech tych miast każdemu xiędzu woyskowemu w miejscu, gdzie zostaje garnizon, służą prawa xiędza garnizonowego.

7) Gdy czynność urzędowa, xiędza woyskowego iedynie do poruczonej iemu ściągają się gminy, a iest obowiązany, za tąż wszędzie w woynie się udać, więc ztąd wypływa: że wszyscy z gminy iego w garnizonach zostający, pod iego niebytnością już nie są iego gminą, i owszem w trzech stolicach do gminy xięży garnizonowych, po fortcach do ustanowionych tamże w czasie woyny xięży fortecznych, w innych zaś miejscach do gminy xięży cywilnych należą. Za powrotem wraz z gminą po skończonj woynie, wszystko powraca do dawnego porządku.

8) In den Städten wo kein Garnisonprediger ist, hat der Feldprediger vor seinem Ausmarsch, die Kirchen, und Schul-Registatur, Kirchen-Bücher, heilige Geräthe, Bibliothek, dem ersten Civil-Geistlichen des Orts, und wo deren mehrere von gleichem Range sind, dem ältesten der Anciennität nach zu übergeben. Dieser muß die Kirchenbücher führen, und haben deswegen die übrigen Civilprediger des Orts, wenn sie bei den zurückgebliebenen Mitgliedern der Militär-Gemeine Amtshandlungen verrichten, ihm davon jedesmal Anzeige zu thun.

9) Zu der Gemeinde eines Festungspredigers gehört das in der Festung liegende active Militair, mit Einschluß der daselbst den Dienst versehenen Invaliden, und das zum Dienst der Festung gehörige Personale, desgleichen die auf halben Sold stehenden, oder auf Warzegeld gesetzten Offiziere, so wie die beurlaubten Soldaten mit ihren Familien, die sich in der Festung aufhalten, nebst den darin befindlichen Staats- oder gemeinen Gefangenen.

10) In derjenigen Festung, in welcher ein zu einer Brigade gehöriger Feldprediger steht, ist dieser im Frieden zugleich Festungsprediger. Im Kriege, wenn derselbe ausmarschirt, wird ein eigener Festungsprediger angefest.

11) Auf diese durch obige Bestimmungen bezeichnete Gemeinde, ist in Zukunft die Amtshätigkeit der Militärprediger allein eingeschränkt.

12) Es steht ihnen demnach von nun an weiter nicht frei, Amtshandlungen bei Personen zu verrichten, die nicht zu ihrer Gemeinde gehören, es mögen Militair oder Civil-Personen, Eximirte oder nicht Eximirte seyn. Denn es ist der ausdrückliche Wille Seiner Majestät, daß die Militärprediger sich ausschließend den Geschäften und Pflichten, die ihnen bei ihren Gemeinen obliegen, widmen sollen. Dagegen steht auch keinem Civilprediger frei, eine Amtshandlung in der Gemeinde eines Militärpredigers zu verrichten. Sollten besondere Umstände es in einzelnen Fällen wünschens-

8) W miestach, gdzie niema księzda garnizonowego, wychodzący w marsz ksiądz wojskowy, archiwum kościelne i szkolne i księgi kościelne, naczynia święte i bibliotekę, powierzyć powinien pierwszemu duchownemu cywilnemu miejscu, a gdyby ich kilku było w równym stopniu, starszemu z czasu urzędowania. Do tego należy będzie prowadzenie ksiąg kościelnych, a zatem wszyscy inni duchowni cywilni miejsca, odbywający czynności urzędowe względem pozostałych członków gminy wojskowej, o takowych iemu donieść są obowiązani.

9) Do gminy księzda w fortecy należą: wojskowi w czynnej służbie w fortecy będący oraz i służbę odbywający inwalidzi, osoby do służby fortecznej należące, niemniej officerowie na półpensyi lub reformie będący a w fortecy zostający, urlopowani żołnierze z ich rodzinami, nakoniec prości więźniowie i więźniowie sztabowi.

10) Gdzie w fortecy zostaje ksiądz wojskowy do brygady należący, ten zarazem podczas pokoju jest księdzem dla fortecy. Gdy wychodzi w czasie wojny, oddzielny dla niej ksiądz ustanowionym zostanie.

11) Czynność urzędowa księży wojskowych, nadal iedynie do gminy powyższemi przepisami oznaczony ściągają się będzie.

12) Nie będą więc odtąd mieli prawa przyjmowania czynności urzędowych względem osob do ich gminy nie należących bez względu na to: czyliby osoby te były wojskowemi lub cywilnemi, exemti czyli nie exemti. Jest bowiem wyraźną wolą N. Pana: iżby księzda wojskowi wyłącznie poświęcili się czynnościom i obowiązkom, względem gmin ich dla nich wpływającym. Gdyby z powodu szczególniejszych okoliczności w pewnych przypadkach życzone sobie: aby czynność duchowna w

wert machen, in einer Civil-Familie eine Geistliche Amtshandlung durch einen Militairprediger, oder in einer Militair-Familie durch einen Civilprediger verrichten zu lassen, so muß die Dispensation für diese einzelne Handlungen, von den Provinzial-Geistlichen, Regierungs-Deputationen erteilt werden, welche auf die an sie gelangenden hinreichend motivirten Gesuche dieser Art, vorzüglich in sofern solche den Vorbereitungs-Unterricht zur Confirmation, den Confirmations-Akt selbst, imgleichen die Beicht- und Abendmahls-Handlung betreffen, billige Rücksicht zu nehmen haben. In diesen Fällen trägt aber derjenige Prediger, dem die Amtshandlung eigentlich zukommt, nicht derjenige der sie verrichtet, dieselbe in sein Kirchenbuch ein.

Die Kirchenbücher eines Militairpredigers dürfen daher keine andere actus ministeriales enthalten, als die bei seiner wirklichen Gemeinde vorgefallen sind, worauf die Superintendenten bei der jährlichen Revision der Kirchenbücher sorgfältig zu sehen haben.

- 13) Es können also auch in Zukunft Atteste von einem Militairprediger (über Amtsverrichtungen außerhalb seiner Gemeinde ausgestellt) weiter keine Gültigkeit haben, da dergleichen Atteste eigentlich nichts anders, als Extracte aus den Kirchenbüchern sind.

V. Von den Amtsgeschäften der Militairprediger.

Die Militairprediger haben von jetzt an bei ihren Gemeinden ein dreifaches Amt, als Prediger, als Lehrer und als Aufseher der bei der Gemeinde bestehenden Unterrichts-Anstalten.

A. Als Prediger.

- 1) Das Hauptgeschäft des Feldpredigers ist in dieser Rücksicht der öffentliche Gottesdienst.
- 2) Dieser wird in der Garnison regelmäßig alle Sonn- und Festtage in der zum Militair-Gottesdienst angewiesenen Kirche, und in den bestimmten Stunden gehalten.

familii cywilney przez xiędza wojskowego, a w familii wojskowej przez xiędza cywilnego była odbyta, więc zezwolenie na takowe pojedyncze czynności, przez deputacye duchowne regencyi prowincyalnych udzieloném bydz musi. Te odbierając prozby o to, nalezycie uzasadnione, szczególniey ieżeli takowe do udzielenia nauki przygotowawczey przed konfirmacyą do samego aktu konfirmacyi, spowiedzi i komunii się ściągają, słuszny wzgląd na nie mieć powinny. Jednak w takich przypadkach xiędz właściwy, nie ten, który czynność odbywa, takową wciągnie do xięgi swey kościelney.

Xięgi zatem kościelne xięży wojskowych, same tylo w gminie iego wydarzone actus ministeriales, a nie inne mają obymować; czego Superintendenci przy rocznych rewizyach xiąg kościelnych baczenie dostrzegać powinni.

- 13) Na przyszłość więc zaświadczenia przez xięży wojskowych względem czynności za obrębem ich gminy wystawione, wiary mieć nie będą, albowiem zaświadczenia podobne nie są czém inném iak tylko extractami z xiąg kościelnych.

V. O czynnościach urzędowych xięży wojskowych.

Xięza duchowni będą odtąd mieli w swych gminach urzędowanie potrojne, to iest: kaznodziei — nauczyciela — i dozorczy nad szkołami w gminie będącemi.

A. Jako Kaznodzieie.

- 1) Nabożeństwo publiczne iest w tym względzie czynnością głównieyszą xiędza wojskowego.
- 2) Nabożeństwo w garnizonie z porządku w każdą niedzielę i dzień świąteczny, w kościele tym końcem dla wojska przeznaczonym i w godziny oznaczone, będzie odprawianém.

- 3) Jedem Militairprediger bleibt es überlassen, nach Maafgabe der Orts-Verhältnisse, entweder den Militair-Gottesdienst besonders zu halten, oder ihn mit dem Civil-Gottesdienst zu vereinigen, und mit einem städtischen Prediger in der Abwartung desselben zu wechseln, wobei es indessen allemal, außer der Anordnung der Regierung, auf die Zustimmung des kommandirenden Offiziers in der Garnison ankommt. In dem ersten Falle kann er sich der in der Armee bisher gebrauchten Garnison-Gesangbücher, so wie der bei dem militairischen Gottesdienst üblichen Liturgie bedienen, in dem andern muß er sich nach den bei der Civil-Gemeine eingeführten liturgischen Formen bequemen.
- 4) Jeder Militairprediger wird aufs ernstlichste angewiesen, seiner Gemeinde die reine unverfälschte Lehre Jesu Christi, wie solche in den Schriften der Evangelisten und Aposteln enthalten ist, in Gemäßheit des kirchlichen Lehrbegriffs derjenigen Confession, zu welcher die Gemeinde gehört, in einer ungekünstelten faßlichen und herzlichen Sprache vorzutragen, jeden seiner Vorträge mit dem gewissenhaftesten Fleiß auszuarbeiten, und bei allen die Beförderung eines ächtreligiösen Sinnes, und so wie der christlichen Tugenden überhaupt, so auch der dem Stande seiner Zuhörer besonders angemessenen Tugenden zu seinem Hauptaugenmerk zu machen.
- 5) Im Felde soll der Gottesdienst, an Sonn- und Festtagen nicht über eine Stunde dauern, und zu der täglichen Andacht, die Morgens und Abends gehalten werden muß, ist eine Viertelstunde bestimmt. Im Frieden muß der Gottesdienst, wenn das Regiment oder ein Theil desselben Kirchenparade gehalten hat, ebenfalls innerhalb einer Stunde beendigt seyn, das mit der Militairdienst demnächst noch gehörig besorgt werden kann.
- 6) Die Kosten für Communionwein und andre kleine Dienst-Ausgaben, wofür die Feldprediger in Kriegeszeiten, bei dem Verlust ihrer übrigen Friedens-Emolumente entschädigt wer-
- 3) Zostawia się xiędzu woyskowemu, w miarę stosunków mieyscowych, albo nabożeństwo woyskowe odprawiać osobno, lub takowe z nabożeństwem cywilnym połączyć i z xiędzem cywilnym działać w tój mierze na przemian, wszelako do tego nie tylko zezwolenia regencyi, ale też officera w garnizonie kommanderującego potrzeba. W pierwszym przypadku będzie mógł użyć ksiąg do nabożeństwa garnizonowych i liturgii przy nabożeństwie militarnym dotąd w zwyczaju będących, w drugim zaś przypadku musi się stosować do form liturgii w gminie cywilney zaprowadzonych.
- 4) Wszystkim xiędom woyskowym naymocniej się poleca, aby w niewygórowaney, do pojęcia łatwey i serdeczney mowie przedstawiali gminie swey czystą i niesfażowaną naukę Jezusa Chrystusa podług pism Ewangelistów i Apostołów i podług prawidła kościelnego religii tøy, do której gmina należy, aby każdą z mów swych z naytroskliwszą pilnością wypracowali i za główny swój cel osądzili, rozkrzewić w wszystkich uczucia prawdziwie pobożne, cnoty chrześcijańskie w ogóle, w szczególności zaś cnoty do stanu słuchaczów jego stosowne.
- 5) W czasie wojny nabożeństwo w niedziele i dni świąteczne nad godzinę trwać nie ma, a do codziennego zrana i w wieczór odprawić się mającego nabożeństwa ćwierć godziny się wyznacza. W czasie pokoju i gdy półk lub oddział iaki odbył paradę kościelną, nabożeństwo w ciągu godziny ukończoném bydz musi, a to, aby służba woyskowa następnie należycie odbyta być mogła.
- 6) Wydatki za wino do komunii i na inne drobne przedmioty służby, za które xięża woyskowi w czasie wojny dla niedostatku innych w czasie pokoju zwykłych docho-

den müssen, haben sie bei dem Feld-Kriegs-Commissariat desjenigen Corps, zu welchem sie gehören, zu liquidiren, welches dergleichen Liquidation zu bezahlen hat.

7) Kein Feldprediger darf im Kriege, wegen der alsdann mit seinem Berufe verknüpften Beschwerlichkeiten und Gefahren, sich der Erfüllung seiner Amtspflichten entziehen, und seine Gemeinde ohne ausdrückliche Erlaubniß oder bestimmten Befehl des Brigade-Generals oder Brigadiers verlassen. Nur im Gefecht, oder in der Schlacht selbst, ist der Feldprediger davon dispensirt, bei den Truppen zugegen zu seyn, er muß sich aber vorher so lange, wie es ohne absolute Lebensgefahr für ihn thunlich ist, bei den Truppen aufhalten, ihnen, wenn es erforderlich seyn sollte, Muth zusprechen, und ihnen mit kurzen kräftigen Worten, nochmals ihre Pflichten für König und Vaterland bei dem bevorstehenden entscheidenden Augenblick vorhalten. Nimmt das Gefecht seinen Anfang, so müssen sich die Feldprediger, so viel als möglich dahin begeben, wo die beweglichen Lazarethe in Thätigkeit treten, um den schwer Blessirten oder Sterbenden, nach den Umständen, Trost zuzusprechen.

8) An zwei Tagen in der Woche unterrichtet der Militärprediger in seiner Behausung diejenigen Kinder seiner Gemeinde, welche das 13te Jahr zurückgelegt haben, und zu seiner Confession gehören, im Christenthum, und segnet sie nach vollendetem Unterricht, welcher ein volles Jahr dauern muß, dafern sie tüchtig befunden werden, in der zum militairischen Gottesdienst bestimmten Kirche öffentlich und feyerlich ein. Die Unterweisung und Einsegnung der Kinder derjenigen Gemeinen-Abtheilungen, welche mit dem Feldprediger nicht in einer Garnison sind, geschieht von dem ihn bei andern Amtsgeschäften vertretenden Prediger des Orts, und hat derselbe die dafür übliche Remuneration, in so fern solche gegeben wird, zu genießen; jedoch darf er sich nicht weigern, die Kinder

dów wynagrodzeni bydź muszą przez nich u Kommissoryatu woyskowego korpusu właściwego likwidowane i ztąd zaspokojone bydź mają.

7) Żaden xiądz woyskowy pod pozorem trudów i niebezpieczeństwa w czasie woyny, nie może się wyłączać od dopełnienia powinności urzędowych, ani też opuścić gminę swoją bez wyraźnego pozwolenia lub rozkazu Generała brygady lub Brygadiera. W walce tylko lub podczas samey bitwy wolno mu nie bydź przytomnym, wszelakoż wprzód iednak, i aż do momentu oczywistego dla życia iego niebezpieczeństwa, przy woyskowych zostać, onymże w razie potrzeby dodadź męztwa, i krótkimi dobitnymi wyrazy obowiązki ich względem Króla i Oycyzny w nadciądcy stanowczyej chwili wystawić powinien. Przy rozpoczęciu walki xięża woyskowi w miarę możności tam udadź się powinni, gdzie się szpitale ruchome otwierają, dla pocieszenia w miarę okoliczności, ciężko rannych i umierających.

8) W dwa dni co tydzień xiądz woyskowy w pomieszkaniu swém dawać będzie dzieciom swéy gminy, i wyznania, po skończonym trzynastym roku będącym, naukę chrześciaństwa, a po skończonéy nauce, która rok cały trwać powinna, w razie uznania ich doyrzałości, onymże nada konfirmacyą publiczną i uroczystą w kościele dla nabożeństwa woyskowego przeznaczonym. Nauczanie i konfirmacya dzieci z tych gminy oddziałów, które zxiędzem woyskowym nie w iednym zostają garnizonie, należeć będzie do kaznodziei miejscowego w innych czynnościach go zastępującego, za co tenże remuneracyą, jeżeli iaka dawana będzie, ma pobierać, wszelakoż powinności takowe względem

derstiger Eltern auch unentgeltlich zu unterrichten und einzusegnen.

9) In Friedenszeiten wird das heilige Abendmahl von dem Militairprediger alle Vierteljahr in seiner Garnison, in den andern Garnisonen seiner Gemeinde aber halbjährig einmal, nach vorhergegangener Reichtracht feyerlich gehalten. Acht Tage vorher muß dieses sowohl von der Kanzel, als bei der Parole bekannt gemacht werden. Auch hat der Militairprediger dafür zu sorgen, daß die Communicanten-Listen, ihm von den Feldwebeln oder Wachtmeistern, in Zeiten eingereicht werden, damit falls einer oder der andere, von denen die communiciren wollen, ihm als einer besondern Ermahnung bedürftig bekannt ist, oder angezeigt wird, er noch Zeit habe, denselben zu sich kommen zu lassen, und sie ihm auf eine angemessene Weise zu erteilen.

10) Auch bei der Abendmahlshandlung bedient sich der Feldprediger, so wie bei den andern Amtsgeschäften, bis zur Einführung einer verbesserten Liturgie, der in der bisherigen Feldprediger-Ägende, vorgeschriebenen Formulare.

11) Die Taufen bei demjenigen Theil seiner Gemeinde, mit welchem der Militairprediger in einer Garnison steht, werden von ihm selbst verrichtet.

12) Die Taufgebühren für ein Kind eines Feldwebels, Wachtmeisters, Unterofficiers und gemeinen Soldaten, so wie der Spielleute, Büchsenmacher, Büchsenmacher und Fahnenmacher, sind für den Militairprediger 6 Groschen Courant, für den Küster 2 Groschen. In Ansehung der Staats- und andern Officiere, im gleichen des Unterstaabs, sind die Taufgebühren nach der sonst in der Provinz zu beobachtenden Taxa stolae dem Militairprediger zu entrichten.

13) Diese Gebühren kommen dem Militairprediger für jedes in seiner Gemeinde zu taufende eheliche Kind zu, dessen Vater zu seiner Gemeinde und Confession gehört. Wenn reformirte oder

dieci rodziców ubogich bezpłatnie dopełnić jest obowiązany.

9) W czasie pokoju xiądz woyskowy w garnizonie swym co ćwierć roku, w innych zaś garnizonach swéy gminy co pół roku po poprzedniczém nabożeństwie spowiednim, komuniją świętą rozdawać będzie.

Doniesienie o tém musi nastąpić w dni ośm wprzód tak z kazalni, iako też przy parolu. Również xiądz woyskowy będzie miał staranie o to, aby mu wykazy komunikantów przez sierżantów i wachmistrzów wczesnie były podawane, a to, aby dostrzegłszy iż ieden lub drugi z zacierających się do Stołu Pańskiego, szczególniejszego ieszcze potrzebuie napomnienia, albo też gdy mu taki wskazanym będzie, miał czasu tyle, wezwać go przed się i należycie i przyzwolicie go oświecić.

10) Xiądz woyskowy przy rozdawaniu komunii, również iak i przy innych czynnościach urzędowych używać będzie formularzy w dotychczasowéy agendzie xięży woyskowych przepisanych, dopóki nowa poprawna liturgia zaprowadzoną nie zostanie.

11) Chrzty w tym oddziale gminy, z którym xiądz woyskowy w iednym zostaje garnizonie, przez niego samego odbywane będą.

12) Opłata od chrztu dziecka sierżanta, wachmistrza, podoficera i żołnierzy, muzyków, puszkarzy i konowałów dla xiędza woyskowego na 6 dgr. kur. dla sługi kościelnego na 2 dgr. ustanawia się. Względem Oficerów sztabowych i innych, niemniej sztabu niższego należytość od chrztu podług zaprowadzonéy w prowincyi taxy stolae xiędzu woyskowemu opłaconą być ma.

13) Opłata takowa xiędzu woyskowemu należy się za ochrzczenie w gminie każdego w małżeństwie spółzonego dziecka, którego oyciec do gminy i wyznania iego na-

römisch-katholische Militärpersonen ihre Kinder von Geistlichen ihrer Confession taufen lassen wollen: so steht ihnen solches frei, ohne daß sie dem Feldprediger und Feldküster die Taufgebühren zu entrichten schuldig sind; doch ist der die Taufe verrichtende Geistliche der andern Confession verbunden, eine Registratur des vorgenommenen kirchlichen Akts dem Feldprediger zur Eintragung in das Regiments-Kirchenbuch zuzustellen.

14) Ist ein reformirter oder römisch-katholischer Geistlicher nicht an dem Orte, und tragen die militairischen Gemeine-Glieder einer andern Confession nicht ausdrücklich darauf an, sich auf eigene Kosten, einen solchen Geistlichen holen zu lassen: so kommt die Taufe dem Feldprediger zu, und sind ihm alsdann auch dafür die gewöhnlichen Gebühren zu entrichten.

15) In den Kirchenbüchern der reformirten oder römisch-katholischen Geistlichen sind Amtshandlungen der Art, wie §. 13. erwähnt worden, nicht einzutragen, sondern allenfalls ante lineam zu notiren, in den Populations-Listen der Civilgemeinen aber nicht mit aufzuführen.

16) Die obigen Bestimmungen gelten auch bei den Trauungen. Alle zu einer Militairgemeine gehörenden Personen ohne Unterschied der Confession, müssen, wenn sie sich verheirathen wollen, von ihrem Militairprediger proclamirt werden, und dafür die unter §. 32. bestimmten jura stolae entrichten. Eben so steht auch dem Militairprediger das Recht zu, alle sich verheirathenden Mitglieder seiner Gemeine ohne Unterschied der Confession zu kopuliren, und sind dafür die unten am a. D. festgesetzten Gebühren an den Prediger und Küster zu bezahlen. Wollen jedoch reformirte oder römisch-katholische Mitglieder einer Militairgemeine sich nicht von ihrem Feldprediger, sondern von einem im Orte anwesenden Geistlichen ihrer Confession kopuliren, oder zu diesem Akt einen solchen Geistlichen auf ihre Kosten kommen lassen; so können von ihnen auch

leży. Woyskowym reformowanym i rzymsko-katolickim wolno dzieci ich podadź do chrztu u xięży swego wyznania, bez obowiązku iakieykolwiek od chrztu zapłaty dla xiędza woyskowego i sługi kościelnego; wszelakoż xiądz innego wyznania akt chrztu odbywający, pismo względem odbycia kościelnego aktu sporządzone, xiędzu woyskowemu w celu umieszczenia go w xięgach kościelnych dostawić powinni.

14) Jeżeli duchownego reformowanego, lub rzymsko-katolickiego w miejscu nie ma, i woyskowi innego wyznania do gminy należący nie wnoszą o to: aby xiądz takowy ich kosztem był przywołany, więc chrzest do xiędza woyskowego należy i w tym razie zwyczajna opłata należeć mu się będzie.

15) Czynności urzędowe takie, o iakich w §. 13. była wzmianka, do xiąg kościelnych xięży reformowanych lub rzymsko-katolickich nie mają być wciągnięte, tylko ante lineam zapisane, i w wykazach ludności gmin cywilnych umieszczone być nie mogą.

16) Powyższe przepisy ściągają się także do ślubów. Wszystkie osoby do gminy woyswéy należące bez różnicy wyznania, gdy chcą przystąpić do małżeństwa, muszą przez właściwego xiędza woyskowego zapowiedziane, i onemuż jura stolae poniżej w §. 32. ustanowione zapłacić. Również xiądz woyskowy ma prawo do dania ślubu wszystkim do małżeństwa przystępującym członkom gminy swojej, bez różnicy wyznania, za co należytość poniżej ustanowiona tak iemu jako słudze kościelnemu należeć się będzie. Jeżeli jednak woyskowi członkowie gminy wyznania reformowanego lub katolickiego nie chcą wziąć ślubu u xiędza ich woyskowego, ale raczén u duchownego ich wyznania w miejscu będącego, lub takowego

die Traugebühren für den Feldprediger und Feldküster nicht gefordert werden; der kopulirende Prediger aber muß die geschehene Trauung dem Feldprediger zur Eintragung in das Militärkirchenbuch anzeigen. Daß die reformirten und römisch-katholischen Militärpersonen bei Geistlichen ihrer Confession zur Beichte und Communion gehen, auch von diesen ihre Kinder confirmiren lassen können, versteht sich von selbst.

- 17) In andern Garnisonen werden die Taufen von einem der städtischen Prediger, der Regel nach, dem ersten, von den zu diesen Amtshandlungen berechtigten, verrichtet. Dieser zieht dafür die Gebühren, übernimmt dafür aber auch die Verbindlichkeit, die Kranken von der Garnison unentgeltlich zu besuchen, und auf die Kinder vom Militär in den Schulen Acht zu haben. Uebrigens gelten die in den §§. 13., 15. und 16. enthaltenen Bestimmungen, wegen der zu andern Confessionen gehörenden Mitglieder der Militairgemeinen, auch für den den Feldprediger vertretenden Civil-Geistlichen.
- 18) Am Ende des Jahres wird dem Militairprediger von diesen Predigern der andern Garnison das Verzeichniß der von ihnen Getauften eingesandt, welches er in das Tauf-Register seiner Gemeinde, so wie in die jährlichen Populations-Tabellen einträgt.
- 19) Da nach den erlassenen Verordnungen bei unehelichen Kindern nur die Namen der Mütter in das Tauf-Register eingetragen werden dürfen; so kommen diese Taufen überhaupt dem Prediger zu, zu dessen Gemeinde die Mutter gehört, dem Militairprediger also nur in dem Fall, wenn eine solche Mutter eine Soldaten-Tochter ist, die sich noch in dem Hause ihrer Eltern aufhält.
- 20) Alle in Hinsicht auf Kopulationen oder Trauungen erlassene Verordnungen hat auch der Militairprediger zu beobachten, und er wird darauf hier ausdrücklich als auf Befehl, die auch für ihn gelten, verwiesen.

chca swym kosztem sprowadzić, więc natenczas xiędzu woyskowemu i słudze kościelnemu od ślubu nic należeć się nie będzie, iednak duchowny ślub dający, akt kopulacyi xiędzu woyskowemu do umieszczenia go w xiędze kościelnéy woyskowej podadz powinien. Samo się z siebie rozumie: że woyskowi reformowani lub rzymско-katolicy, do xięży ich wyznań chodzić do spowiedzi i onymże dzieci swe do konfirmacyi oddadz mogą.

- 17) W innych garnizonach chrzty przez iednego z miejscowych do tego upoważnionych xięży pospolicie przez pierwszego z nich odbywane będą. Pobiera za to opłatę należną, a zarazem ma obowiązek na sobie odwiedzać chorych bezpłatnie w garnizonie, i mieć dozór nad dziećmi woyskowych w szkołach. Zresztą przepisy w §§. 13. 15. i 16. objęte, ściągające się również do duchownych cywilnych zastępujących xiędza woyskowego, co do członków gminy woyskowej innego wyznania będących.
- 18) W końcu roku xięża ci innego garnizonu, prześlą xiędzu woyskowemu spis przez nich ochrzconych, który tenże do xięgi chrztów swéy gminy, iako też do rocznych wykazów ludności wciągnąć powinien.
- 19) Gdy podług ustaw w téy mierze wydanych, względem dzieci bezzennie spłodzonych nazwiska tylko matek do xięgi chrztów wciągnione bydz mogą, więc chrzty takowe należą w ogóle do xiędza, w którego gminie znajduie się matka; a do xiędza woyskowego w tenczas tylko, gdy matka iest córką woyskowego i ieszcze w domu rodziców zostaię.
- 20) Wszystkie względem kopulacyi czyli słubów wydane ustawy, xiędz także woyskowy zachować powinien i wyraźnie go się ninieyszém do nich iako praw obowiązujących odsyła.

- 21) Außerdem was diese allgemeinen Verordnungen besagen, darf der Militair-Prediger in seiner Gemeine keine Trauung verrichten, oder in seine Kopulations-Register eintragen, wenn ihm nicht vorher bei einem Offizier der Consens Seiner Majestät des Königs zu der Heirath, und bei einem Unteroffizier oder Soldaten der Trauschein des Commandeurs des Regiments oder Bataillons vorgezeigt worden.
- 22) Ist der Bräutigam ein Ausländer, so muß der Militairprediger ihn von dem Auditeur, oder auch einem Civilgericht den Eid abnehmen lassen, daß er noch unverheirathet sey, und das gerichtliche Urtheil über die geschehene Verheirathung in seiner Kirchen-Registratur aufbewahren.
- 23) So wie in den Preussischen Ländern bei der evangelisch-lutherischen Kirche der Grundsatz gilt, daß demjenigen Prediger die Trauung zukommt, zu dessen Gemeine die Braut gehört; so gilt dies beim Militair von dem Prediger des Bräutigams.
- 24) Wenn also die Braut aus der Gemeine des Militairpredigers, der Bräutigam aber aus einer andern Civil- oder Militair-Gemeine ist, so kommt dem Militairprediger auch nicht die Trauung zu. Wird er dennoch dazu aufgefordert, so gelten alsdann die Festsetzungen §. 12. Kap. IV.
- 25) Die Proklamationen geschehen an drei auf einander folgenden Sonntagen von Seiten des Bräutigams in der Kirche, in welcher der militairische Gottesdienst gehalten wird, von Seiten der Braut aber in der Kirche, zu welcher sie gehört.
- 26) Der Militairprediger darf keine Trauung verrichten, auch kein Dimissoriale dazu ausfertigen, wenn ihm nicht ein Schein von dem Prediger der Braut vorgewiesen worden, daß die Proklamation regelmäßig und ohne Einspruch geschehen.
- 27) Diese Vorzeigung des Proklamations-Scheines der Braut bei dem Feldprediger ist, jedoch bei Beurlaubten, welche zu dem ecatsmäßigen Stan-
- 21) Prócz tego, co obecne powszechné urzãdzenia przepisujã, żaden xiãdz woyskowy w gminie swéy ani dawać ślubu, ani go do xiãg kopulacyinych wciãgnãc nie może, iezeli wprzód nie bẽdzie miał przedstawionego sobie konsensu N. Pana na małżeństwo officera, a co do podofficera lub żołnierza, zezwolenia kommandanta pułku lub batalionu.
- 22) Gdy nowożeniec iest zagranicznym, więc na wniosek xiãdza woyskowego audytor lub też sąd cywilny odebrać mu powinien przysięgę na to: iż nie zostaje w związku małżeńskim. Zaświadczenie wykonanęy przysięgi w archiwum kościelném zachować powinien.
- 23) Jak w kraiach pruskich w kościele ewangelicko-luterskim iest przyięto: że dawanie ślubu należy do xiãdza, w którego gminie zostaje nowożenka, tak co do woyska toż rozumieć należy o xiãdzu nowożenka.
- 24) Jezeli więc nowożenka iest z gminy xiãdza woyskowego, nowożeniec zaś z innęy gminy cywilnęy lub woyskowęy, więc dawanie ślubu do xiãdza woyskowego nie należy. Gdyby przecieź tego po nim żãdano, w tym razie stanowią przepisy §. 12. Oddz. IV.
- 25) Zapowiedzie względem nowożenka w trzech dniach niedzielnych po sobie idãcych w kościele, w którym nabożeństwo woyskowe się odbywa, co do nowożenki w kościele iey gminy, będą ogłaszane.
- 26) Xiãdz woyskowy do dawania ślubu przystãpić nie może ani też zezwolenia do dania go udzielić, dopóki nieodbierze świadectwa od xiãdza nowożenki, iż zapowiedzie podług przepisu i bez oppozycyi nastãpiły.
- 27) Okazania takowego świadectwa nastãpiomych zapowiedzi xiãdzu woyskowemu niepotrzeba, co do urlopowanych, którzy

de der Truppen gehörig, und zu ihrer Verheirathung den Consens des Regiments oder Bataillons bedürfen, die aber in andern Gemeinen wohnen, nicht nöthig. Bei diesen ist es für die Berechtigung eines andern Predigers zu der Trauung hinreichend, wenn der Militairprediger unter dem Trauschein attestirt, daß das Aufgebot beim Regiment geschehen und die Stolgebühren entrichtet werden, und bleibt es dann dem Civilprediger überlassen, sich die geschehene Proklamtion der Braut an ihrem Aufenthaltsorte, nachweisen zu lassen.

28) Dasselbe gilt, wenn der Bräutigam in einer andern Garnison steht. Die Verantwortlichkeit muß in diesen Fällen derjenige Prediger übernehmen, welcher die Trauung verrichtet.

29) In beiden Fällen werden indessen die Namen des Brautpaars von dem Militairprediger in sein Trauungs-Register eingetragen.

30) Die Trauung der dienstthuenden Soldaten in andern Garnisonen, vollzieht der Civilprediger, der daselbst die Taufen bei dem Militair verrichtet, und dafür die Gebühren empfängt, in der Regel unentgeltlich; und nur die Gebühren für die Proklamtion von Seiten des Bräutigams ist er berechtigt zu fordern.

31) Die Dispensation von dem dreimaligen Aufgebot an drei auf einander folgenden Sonntagen und die Erlaubniß zur Hausrauung ist nur in dem Fall eines ganz nahen Ausmarsches, oder einer gefährlichen Krankheit, der Commandeur des Regiments oder Bataillons zu erteilen berechtigt. Sonst muß, wenn diese Erlassung verlangt wird, solche jedesmal bei der geistlichen Behörde nachgesucht werden, und erfolgt in wirklich dringenden Nothfällen die Ausfertigung für Feldwebel, Wachmeister, Unteroffiziere, Spielleute und gemeine Soldaten, so wie für die niedern Kriegs-Beamten, unentgeltlich. In der Regel geschehen die Trauungen in der zu dem militairischen Gottesdienst bestimmten Kirche.

Jahrgang 1821.

należąc do etatowego składu woyska muszą mieć zezwolenie kommandanta pułku lub batalionu na małżeństwo, a w innych zamieszkują gminach. Co do tych tu xiądz inny iest upoważnionym dać ślub, gdy xiądz woyskowy na konsensie zaświadczy: iż zapowiedzie przy pułku nastąpiły i jura stolae zapłacone zostały. Rzeczą potem będzie xiędza cywilnego ślub dać mającego, zażądać dowodu na to: iż zapowiedzie względem nowożenki w miescu iey pobytu zostały uskutecznione.

28) To samo rozumie się, gdy nowożeniec w innym stoi garnizonie. Odpowiedzialność w takowych przypadkach zostaje na xiędzu ślub dającym.

29) W obydwóch jednak przypadkach, nazwiska nowożeńców wciągnięte będą przez xiędza woyskowego do xięgi iego kopulacyinéy.

30) Kopulacją żołnierzy w służbie czynnój w innych garnizonach będących, uskuteczni a to pospolicie bez wszelkiej opłaty, xiądz cywilny ten, który tamże chrzty co do woyska odbywa i za nie należytość pobiera. Mocen tylko zażądać opłatę za zapowiedzie nowożeńca.

31) W razie tylko nagłego marszu lub niebezpiecznój choroby, kommandant pułku lub batalionu może udzielić dyspensy od potroynych zapowiedzi w trzy po sobie następujące niedziele i zezwolenie na da, nie ślubu w domu. Gdyby prócz tego podobnój dyspensy lub zezwolenia żądano, w każdym razie u przełożonój Zwierzchności duchownój poszukiwać go należy, która w istotnie nagłych przypadkach udzieli ie bezpłatnie dla sierżantów, wachmistrzów, podofficerów, muzyków i żołnierzy, i dla innych niższego stopnia urzędników woyskowych. Pospolicie zaś kopulacya ma nastąpić w kościele do nabeżeństwa woyskowego przeznaczonym,

[14]

32) Von jedem in der Gemeinde eines Militärpredigers von den Commandeurs der Regimenter oder Bataillons ausgefertigten Trauschein werden an denselben 1 Rthlr. 14 Gr. Courant bezahlt; nämlich 6 Gr. für die Proklamtion, 1 Rthlr. für die Trauung und 8 Gr. für den Küster. Eben soviel erhält auch nur der Civilprediger, der die Proklamtion und Copulation verrichtet, wenn ein Mitglied der Militairgemeine sich nicht in der Garnison, sondern an seinem Wohnorte oder anderswo kopuliren läßt.

In Ansehung der Stolgebühren wegen der Staats- und übrigen Oberoffiziere und des Unterstaabs findet hier ebenfalls Anwendung, was oben bei den Taufen ad 12. erwähnt ist.

33) Wenn ein Militärprediger von einem Gericht zum Sühneverfuch bei uneinigen Eheleuten aus seiner Gemeinde aufgefordert wird; so muß er sich diesem Auftrage, und zwar bei Unteroffizieren und gemeinen Soldaten unentgeltlich, unterziehen, und von dem Erfolg desselben dem Gericht schriftlich Anzeige thun.

34) Eben so ist er auch verbunden, wenn er gerichtlich zur Eides-Schärfung bei Personen aus seiner Gemeinde requirirt wird, dieser Aufforderung zu genügen.

35) Wenn ein Regiment neue Fahnen bekommt, so ist der Feldprediger verbunden, in dem Kreise, ehe der Auditeur den Eid vorliest, eine der Bedeutung und Feierlichkeit dieser Handlung angemessene Rede zu halten, und an die Heiligkeit des abzulegenden Eides zu erinnern.

36) Dasselbe gilt auch bei dem Tode des Landesherren, wenn dem neuen Regenten gehuldigt werden soll.

37) Es wird mit Recht vorausgesetzt, daß kein Militärprediger sich dem Besuch der Kranken in seiner Gemeinde, zu denen er gerufen wird, entziehen werde, aber es wird ihm auch außerdem hierdurch zur Pflicht gemacht, auch unaufgefordert die Kranken seiner Gemeinde, besonders in den Lazarethen, sowohl im Frieden als im Kriege, fleißig zu besuchen, sie mit den Tröstungen der

32) Za każdą metryką ślubną przez komendantów pułków lub batalionów w gronie xiędza wojskowego wydaną, temu tu się należy 1 Tal. 14 dgr. w kurancie, to jest: sześć dobrych groszy za zapowiedzie, talar za kopulacją a ośm dobrych groszy dla sługi kościelnego. Tyleż tylko należy się xiędzu cywilnemu za zapowiedzie i kopulacją członka gminy wojskowej, który nie w garnizonie, lecz w miejscu swego zamieszkania lub gdzie indziej ślub bierze.

Co do należytości duchownych względem officerów sztabowych i innych wyższych officerów, iako też co do sztabu niższego, to samo ma miejsce, co powyżey o chrztach ad 12. postanowiono.

33) Gdy sąd wezwie xiędza wojskowego o iednanie niezgodnych małżonków gminy iego, więc co do podofficerów i żołnierzy bezpłatnie to uczynić i o skutku sądowi na piśmie donieść powinien.

34) Również, gdy wezwanym będzie o danie napomnień przy składaniu przysięgi przez członków iego gminy, rekwizycyi takowey musi uczynić zadosyć.

35) Gdy pułkowi dawane będą nowe chorągwie, xiądz wojskowy przed czytaniem przysięgi przez audytora, ma mieć w kole mowę do uroczystości i ważności takowego wydarzenia stosowną i wystawć świętość wykonać się mającę przysięgi.

36) To samo rozumie się, gdy w razie śmierci Panującego, Następcy Jego hołd oddawany bydź ma.

37) Chociaż słusznie domniema się: iż żaden xiądz wojskowy ociągać się nie będzie w odwiedzanu chorych z iego gminy, do których zawołanym zostanie, iednak prócz tego wyraźnie temu się poleca powinność, aby chociaż o to nie wezwany, chorych swęy gminy szczególnięy w szpitalach będących tak w pokoju iako i w czasie woj-

Religion zu stärken und aufzurichten, aber auch ihren Zustand, in welchem die Seele am ersten geneigt ist, ersten Vorstellungen Gehör zu geben, in der Absicht zu benutzen und ihnen für den Fall ihrer Wiedergeburt heilsame Lehren und Ermahnungen zu ertheilen.

38) Leichen- oder Standreden bei Verstorbenen aus seiner Gemeinde ist der Militärprediger gleichfalls, wo es verlangt wird, zu halten verpflichtet. In Ansehung der Gebühren hierfür kann jedoch, als für außerordentliche und willkürliche Fälle, hier nichts bestimmt werden. Für Begräbnisse, bei denen der Militärprediger zu dergleichen Reden nicht aufgefordert wird, kommen ihm keine Stolgebühren zu.

39) Von jedem in der Gemeinde des Militärpredigers Gestorbenen muß demselben eine schriftliche Anzeige des Namens, Vaterlands, Alters, der Krankheit und des Todestages zur Eintragung in das Todtenregister eingereicht werden, wofür der Compagnie- oder Eskadrons-Chef verantwortlich ist, welchen diese Anzeige zur Pflicht gemacht wird.

41) Die Führung der Kirchenbücher ist ein Geschäft, welches von jedem Militärprediger mit der strengsten Gewissenhaftigkeit und mit der größten Genauigkeit besorgt werden muß.

41) Vier Kirchenbücher sind es, welche jeder Militärprediger zu führen hat:

- 1) ein Taufregister,
- 2) ein Trauungsregister,
- 3) ein Todtenregister und
- 4) ein Kommunikantenregister,

mit welchem letztern zugleich das jährliche Verzeichniß der Konfirmirten verbunden werden kann.

42) Die Todtenregister müssen im Kriege mit besonderer Sorgfalt und Genauigkeit geführt werden. Die Lazareth-Direktionen haben alle in den Lazarethen eintretenden Todesfälle dem Lazarethprediger anzuzeigen, und diese sind verpflichtet, an diese Anzeige, falls sie nicht zu

ny troskliwie odwiedzał, aby ich wspierał i podnosił powodami z religii czerpanymi, i aby z położenia ich, w którym dusza naywięcej okazuje się skłonną do przyjęcia ważnych przedstawień, korzystał i onymże na przypadek powrócenia do zdrowia zbawienne dawał nauki i napomnienia.

38) Na żądanie powinien xiądz woyskowy mieć mowy za zmarłych z iego gminy. Co do opłat za takowe nadzwyczajne i dowolne przypadki nic tu postanowioném być nie może. Za pogrzeby, przy których xiądz o mowę pogrzebową wezwany nie zostanie, żadne mu się jura stolae nie należą.

39) Szef kompanii lub szwadronu jest w odpowiedzialności za to, aby od niego odbierał xiądz woyskowy doniesienie piśmienne o nazwisku, oyczyźnie, wieku, chorobie i dniu śmierci każdego w gminie iego woyskowej zmarłego, co wszystko xiądz do xięgi zmarłych wciągnąć powinien.

40) Prowadzenie xiąg kościelnych jest to czynność, której każdy xiądz woyskowy z nayskrupulatnieyszą sumiennością i troskliwością naywiększą dopełniać powinien.

41) Cztery xięgi kościelne xiądz każdy woyskowy ma utrzymywać:

- 1) xięgę chrztów,
- 2) xięgę ślubów,
- 3) xięgę zmarłych,
- 4) xięgę komunikantów,

z ostatnią może być zarazem połączony spis roczny konfirmowanych.

42) Xięgi zmarłych, w czasie wojny z szczególną troskliwością i skrupulatnością prowadzone być powinny. Dyrekcyje szpitalne obowiązane są donieść o każdym wydarzającym się przypadku śmierci xiędzu szpitalnemu, który, gdyby wczesno

rechter Zeit erfolgt, zu erinnern, jeden ihnen gemeldeten Sterbefall sogleich zu notiren und alle drei Monate die Verzeichnisse der Verstorbenen den Feldpredigern der betreffenden Gemeinden mitzutheilen. — Da die Feldprediger sich im Kriege immer bei ihren Gemeinden aufhalten müssen, so wird es ihnen, nach vorgefallenen Gefechten oder Schlachten, in den meisten Fällen möglich seyn, von den Gebliebenen bei dem kommandirenden Offiziere möglichst sicher Erkundigung einzuziehen, worauf sie denn jeden zu ihrer Gemeinde gehörenden Militair, von dessen Tode sie sich überzeugt haben, in das Todtenregister eintragen müssen.

43) Wegen der Art und Weise, so wie wegen der Form, nach welcher Dienst-Kirchenbücher zu führen sind, werden die Militairprediger auf die hierüber bereits erlassenen Verordnungen verwiesen.

44) Für jedes Corps in der Gemeinde eines Feldpredigers, das ein Ganzes ausmacht, also für jedes Regiment und jedes leichte oder Grenadier-Bataillon, müssen besondere Kirchenbücher geführt werden.

45) Die drei ersten Bücher werden doppelt geführt, und das Duplikat wird in dem Fall einer Garnisonsveränderung oder auch in dem Fall des Marsches, dem Superintendenten übergeben, damit in der Gegend, wo ein Regiment oder Bataillon gestanden, auch nach seinem Abzüge die Dokumente zu öffentlichen Beglaubigungen für Personen, die ehemals dazu gehört haben, vorhanden seyn mögen.

46) Die Original-Kirchenbücher läßt der Feldprediger beim Ausmarsch ins Feld in der Garnison bei demjenigen städtischen Prediger zurück, welcher während der Abwesenheit des Regiments bei dem zurückbleibenden Personale desselben die Predigergeschäfte verwaltet, und dieser setzt von dem Tage des Ausmarsches an die Führung der Kirchenbücher in seinem Namen fort. Bei einer Garnisons-Veränderung nimmt der Feldprediger die Original-Kirchenbücher mit, so wie die Kirchen-

doniesienia nie miał odebrać, wezwać o to musi, zapisać każdy doniesiony mu przypadek śmierci i co kwartał podać spisy zmarłych więzom wojskowym gmin właściwych. Ponieważ więźa wojskowi pod czas wojny zawsze przy gminach swych muszą zostawać, więc w naywięcéy przypadkach łatwą dla nich będzie po potyczce iakiey lub bitwie pewną o poległych powziąć wiadomość od Officera kommanderującego, poczem więc każdego do do gminy ich należącego wojskowego, o którego przekonali się śmierci, do xiąg zmarłych wciągnąć powinni.

43) Co do sposobu i formy prowadzenia xiąg kościelnych, odsyłaia się xięza wojskowi do ustaw w téy mierze iuż wydanych.

44) Dla każdego korpusu w gminie xięza wojskowego oddzielny ogół stanowiącego, a zatém dla każdego półku lub batalionu lekkiey piechoty lub grenadyerów, oddzielne xięgi kościelne utrzymywane bydź muszą.

45) Pierwsze trzy xięgi w dwóch exemplarzach prowadzone będą. Exemplarz drugi na przypadek zmiany garnizonu lub marszu, oddany bydź ma Superintendentowi, a to aby w okolicy, gdzie konsystował pułk lub batalion, i po odeysciu iego dla osób dawniey do niego należących wydawane bydź mogły wierzytelne ekstrakty z onychże.

46) Exemplarz pierwszy xiąg kościelnych, w razie marszu na wojnę, xiadz wojskowy odda temu xiędzu mieyscowemu, do którego pod niebytność pułku należy odprawianie powinności duchownych względem pozostałych w mieyscu osób. Od dnia wymaszerowania utrzymuie on daléy xięgi w swém imieniu. Przy zmianie garnizonu xiadz wojskowy zabiera z sobą exemplarz xięgi archiwum kościelne, które iak

Registratur, die in dem erstern Fall gleichfalls dem städtischen Prediger zu übergeben ist.

- 47) Aus allen diesen Kirchenbüchern ist jeder Militärprediger, Atteste zu öffentlichen Beglaubigungen auszufertigen, berechtigt, und muß hier bei die Vorschriften befolgen, die über die Art, wie dergleichen Atteste auszufertigen sind, erlassen worden, auch muß das Militär-Kirchen-Siegel beigedruckt werden. Dieses Kirchen-Siegel muß von der Art seyn, daß sogleich die Gemeinde dadurch bezeichnet wird, z. B. Kirchen-Siegel der 1sten Ostpreussischen Gemeinde. — Kirchen-Siegel der Garnison zu Berlin etc.
- 48) So lange die Original-Kirchenbücher in derselben Garnison sind, darf das Duplikat nicht zur Ausfertigung von Attesten benutzt werden.
- 49) Atteste über Taufen können auch in andern Garnisonen von demjenigen Prediger, der dieselben verrichtet hat, in dem Laufe des Kirchenjahrs, worin die Taufe geschehen ist, (Conf. V. A. §§. 15. und 16.) auszufertigt werden.
- 50) Die Gebühren für Tauf-, Trauungs- und Todten-Atteste betragen 8 gr. Courant.
- 51) Diejenigen Abtheilungen seiner Gemeinde, die in andern Garnisonen stehen, muß der Feldprediger jährlich wenigstens zweimal besuchen, und daselbst Gottesdienst und Communion halten. Ueber den Termin dazu hat er sich in Zeiten mit den Commandeurs dieser Abtheilungen, so wie mit dem dortigen Civilprediger, der die vorfallenden Prediger-Geschäfte bei dem Militär verrichtet, zu einigen. Die Bekanntmachung dieser Feierlichkeit geschieht auf dieselbe Art, wie in seiner Garnison, eben so auch die Einreichung der Kommunikanten-Listen; daher der Feldprediger wenigstens zwei Tage vorher eintreffen muß. Zu diesen Reisen erhält er freie Post.
- 47) Každy xiądz woyskowy z takowych xiąg kościelnych może wydawadz świadectwa w sposobie wierzytelnych ekstraktów i w tém do przepisów względem wydawania podobnych świadectw postanowionych stosować się, oraz pieczęć kościelno-woyskową na nich położyć powinien. Pieczęć kościelna musi na pierwszy rzut oka oznaczyć gminę: n. p. Pieczęć kościelna pierwszėy wschodnio-pruskiėy gminy woyskowej. — Pieczęć kościelna garnizonu w Berlinie etc.
- 48) Dopóki pierwszy exemplarz xiąg kościelnych znajduie się w garnizonie, z drugiego exemplarza nie mogą być wydawane świadectwa.
- 49) Metryki chrztów i w innych garnizonach, przez xiędza który chrzcil, w ciągu roku kościelnego w którym chrzest nastąpił (conf. V. A. §§. 15. i 16.) wydawane być mogą.
- 50) Należytość za metrykę chrtu, ślubu i śmierci wynosi ośm dobrych groszy w kurancie.
- 51) Každy xiądz woyskowy w rok przynajmniej dwa razy winien odwiedzac oddziały swej gminy w innym garnizonie będące, i tamże nabożeństwo i komuniją odprawić. Względem czasu tego, tak z Kommandantem tychże oddziałów, iako też z tamtejszym xiędzem cywilnym, zachodzące tamże woyskowe czynności duchowne odbywaiącym, wcześniej znieść się powinien. Uroczystość takowa podobnym sposobem, iak w garnizonie ogłoszoną zostanie, w ten sam też sposób spisy komunikantów podawane być mają, dla czego to przynajmniej dwiema dniami wprzód w miejscu stanąć powinien. Do podróży takowych będzie miał pocztę bez opłaty.

52) Wenn um die Zeit in einer solchen Garnison beim Militair, Kinder zu taufen, oder andere Amtshandlungen zu verrichten sind; so ist der Feldprediger berechtigt, diese Taufen oder andere Amtshandlungen zu verrichten, ohne dazu ein Dimissoriale von dem Civilprediger, der sonst zu diesen Handlungen berechtigt ist, zu bedürfen, weil dessen Rechte bei der Militair-Gemeine überhaupt so lange cessiren, als der Feldprediger zugegen ist.

B. Geschäfte des Militairpredigers als wissenschaftlicher Lehrer.

- 1) Jeder Militairprediger ist von jetzt verbunden, die jungen Militairs in seiner Gemeine, die sich zu Offizieren bilden wollen, in den zu dieser Absicht nöthigen Wissenschaften zu unterrichten.
- 2) Diese Wissenschaften sind: Elementar-Mathematik, Geschichte, Geographie, deutsche Sprachkunde und französische Sprache.
- 3) Wenigstens Acht Stunden wöchentlich müssen zu diesem Unterricht verwandt werden.
- 4) Wenn außer diesen öffentlichen Stunden noch Privatunterricht vom Militairprediger verlangt wird: so muß derselbe besonders bezahlt werden.
- 5) Jeder Militairprediger muß diese jungen Militairs aus seiner Gemeine allein unterrichten. Auch an Orten, wo mehrere sind, dürfen sie nicht sich in die Stunden theilen, und zu dem Ende ihre Schüler vereinigen, damit die Zahl derselben für die Wirksamkeit eines Lehrers nicht zu groß werde.
- 6) Die Kosten für die Miete der Wohnung, wo der Unterricht erteilt wird, so wie für die Heizung u. besorgen die Regimenter und Bataillone, welche die Gemeine des Militairpredigers ausmachen.
- 7) Dasselbe gilt von den Lehrbüchern, so wie von allen diesen zu diesem Unterricht nöthigen Apparaten. In Absicht auf alle diese Dinge hat der Militairprediger sich an den Brigade-General zu wenden.

52) Gdy w tym czasie wydarzają się w takowym garnizonie chrzty dzieci wojskowych lub inne czynności urzędowe, więc xiądz wojskowy chrzty takowe i inne czynności urzędowe, odbywać jest mocen, nie potrzebując zezwolenia na to xiędza cywilnego w innych razach do czynności takowych upoważnionego, albowiem działanie tego tu co do gminy wojskowej pod czas bytności xiędza wojskowego ustaie.

B. Czynności xiędza wojskowego jako nauczyciela.

- 1) Odtąd każdy xiądz wojskowy jest obowiązany, młodym swej gminy wojskowym, chcącym wychodzić na Officerów, dawać naukę w wiadomościach do tego potrzebnych.
- 2) Wiadomościami takowemi są: matematyka elementarna, historia, geografia, ięzyk niemiecki i ięzyk francuzki.
- 3) Naymniey ośm godzin w tydzień naucej poświęcone bydź muszą.
- 4) Za lekcyje prywatne, którychby prócz dopiero wyznaczonych godzin publicznych żądano, oddzielna mu się należy zapłata.
- 5) Każdy xiądz wojskowy, młodym ludziom swej gminy sam naukę dawać powinien. Chociażby w iednym mieście kilku ich było, nie mogą przecieź dzielić pomiędzy siebie godzin, i tym końcem uczniów połączyć, a to dla tego, aby liczba uczących się dla iednego nauczyciela nader nie była wielką.
- 6) Zapłata za naym miejsca dawania nauk i za opał należy do pułków i batalionów gminą xiędza wojskowego będących.
- 7) To samo rozumie się o xiążkach i wszelkich do nauki potrzebnych apparatach. W przedmiocie tym xiądz wojskowy do Generała brygady zgłosić się ma.

- 8) Wenn junge Militairs aus andern Garnisonen an diesem Unterricht Theil nehmen wollen, so müssen sie sich in der Garnison des Militairpredigers aufhalten, und die Erlaubniß dazu bei dem Brigade-Generall nachsuchen, von welchem in dieser Absicht das Nöthige besorgt werden wird.
- 9) Zu diesem Geschäfte des Unterrichts sind die Garnisonprediger eben so wohl, als die bei den Brigaden stehenden Feldprediger verpflichtet.
- 10) In allem was die Ordnung der Lektionen, so wie überhaupt die innere Einrichtung dieses Unterrichts betrifft, haben sämmtliche Militairprediger sich nach den von den Brigade-Generallen oder dem Allgemeinen Krieges-Departement hierüber zu ertheilenden Instruktionen zu richten.
- 11) Alle halbe Jahre, wozu der Tag von dem Brigade-Generall bestimmt wird, ist jeder Militairprediger verbunden, mit den von ihm unterrichteten jungen Leuten, in den vorhin genannten Wissenschaften in Gegenwart der Commandeurs, wie auch des Compagnie- und Eskadron-Chefs, eine Prüfung zu halten, wozu jedesmal auch der Superintendent vorher einzuladen ist.
- 12) Jeder Militairprediger wird hierdurch angewiesen, darauf zu sehen, daß die von ihm unterrichteten jungen Militairs, die sich bei der militairischen Examinations-Commission zum Examen, besonders zum zweiten, oder Offizier-Examen melden, dazu in ihren Kenntnissen die gehörige Reife besitzen.
- 13) Wenn aus einer solchen Unterrichts-Anstalt eines Militairpredigers vor die militairische Examinations-Commission nach einander mehrere unfähige Subjecte, die von ihr haben abgewiesen werden müssen, erschienen sind; so wird auf die von der Commission dem Departement für den Kultus und öffentlichen Unterricht davon gemachte Anzeige, diese die Sache strenge untersuchen lassen, und wenn es sich von der Pflichtvernachlässigung eines solchen Militairpredigers überzeugt hat, zu dessen Bestrafung ernstliche Verfügungen treffen.
- 8) Młodzi woyskowi z innych garnizonów chcący należeć do takowey nauki, muszą zostawać w garnizonie xiędza woyskowego i zezwolenie na to wyiednać u Generała brygady, który wyda w tey mierze potrzebne rozporządzenie.
- 9) Porówno z xiężmi woyskowymi w brygadach będącymi i xięża garnizonowi mają obowiązek dawania nauk.
- 10) W wszystkim, co się tycze porządku lekcyi i w ogóle wewnętrznego urzędzenia nauki, wszyscy xięża woyskowi stósować się powinni do instrukcyi przez Generała brygady, lub też przez ogólny Wydział woyny w tey mierze wydadź się mającący.
- 11) Co pół roku, w dniu przez Generała brygady oznaczonym, xiądz woyskowy w przytomności Kommandanta iako też Szefów kompanii i szwadronów, za wezwaniem także w każdym razie Superintendenta, powinien odbydź badanie zdatności młodych woyskowych względem nauk powyżey wytkniętych, a przez niego onymże dawanych.
- 12) Poleca się wszystkim xiężom woyskowym bacznosc na to: aby informowani przez nich młodzi woyskowi, którzy się do Kommissyi woyskowej examinacyiney do examinu a szczególniey do examinu drugiego czyli officerskiego zgłaszają, aby doyrzałość co do nauk potrzebną posiadali.
- 13) Gdyby z takowego instytutu naukowego xiędza woyskowego kilku niezdatnych subiektów, po sobie wystąpić miało przed woyskową Kommissyą examinacyiną, któraby ich oddalić była zmuszoną, więc Kommissya doniesie o tém Wydziałowi obrządków religiynych i oświecenia publicznego, a ten nakaże szecz ściśle dochoodzić, a gdy się o opuszczaniu się w powinnościach swych xiędza woyskowego przekona, o należyte iego ukaranie, przyzwoite przedsięweźmie kroki.

Um in Fällen dieser Art die nöthige Kunst geben, und überhaupt den Fleiß und das Benehmen der Militairprediger bei diesem Unterrichte gehörig beobachten zu können, sollen die Superintendenten demselben so oft sie es nöthig finden beizuwohnen, berechtigt und gehalten seyn.

- 14) Von dem Zustande dieser Unterrichts-Anstalt hat jeder Militairprediger bei den kirchlichen Jahres-Listen jedesmal einen gewissenhaften Bericht durch den Superintendenten der geistlichen Regierungs-Deputation einzusenden.

C. Geschäfte des Militairpredigers als Aufseher der Schulen.

- 1) Jeder Militairprediger ist zugleich Vorsteher und Aufseher der bei seiner Gemeinde vorhandenen Unterrichts-Anstalten.
- 2) Hierzu gehören auch die Anstalten, die bei einem jeden Regiment oder Bataillon für den Unterricht der gemeinen Soldaten und Unteroffiziere im Schreiben, Rechnen und deutschen Styl errichtet sind, ingleichen die bei der Gemeinde des Feldpredigers vorhandenen Industrieschulen.
- 3) Diese Unterrichts-Anstalten ist der Militairprediger verbunden, in seiner Garnison wöchentlich wenigstens zweimal, in den fremden Garnisonen aber bei einer jedesmaligen Vereisung derselben zu besuchen. Er muß sich hierbei genau von der Art, wie die Kinder vom Militair unterrichtet werden, überzeugen, und, wann er dabei Mängel oder Mißbräuche entdeckt, für deren Abstellung Sorge tragen, auch dem Commandeur des Regiments gehörige Anzeige davon machen.
- 4) Es ist seine Pflicht, den Lehrern sowohl durch zweckmäßige Anweisungen, als auch praktisch, zur Anwendung einer guten Lehrmethode gehörige Anleitung zu geben, so wie auch das Materielle des Unterrichts anzuordnen, und zu bestimmen.

W celu uzyskania należytej wiadomości o podobnych przypadkach i dla dostrzeżenia w ogólności, sprawowania się i pilności xięży wojskowych w dawaniu przez nich nauk, Superintendenci, gdy tego uznają potrzebę, przytomni być mogą i powinni.

- 14) Każdy xiądz wojskowy przy podawaniu rocznych wykazów kościelnych o stanie takowego instytutu naukowego raport sumienny na ręce Superintendenta do Deputacyi duchownej Regencyjnej zdaty powinien.

C. Czynności xiędza wojskowego iako dozórca szkół.

- 1) Każdy xiądz wojskowy iest na czele i ma dozór nad szkołami w gminie iego będącemi.
- 2) Do tego należą instytuta, które się znajdują w każdym pułku lub batalionie dla dawania prostym żołnierzom i podofficerom nauki w pisaniu, rachowaniu i stylu niemieckim, również szkółki przemysłowe w gminie xiędza wojskowego będące.
- 3) Xiądz wojskowy iest obowiązany odwiedzić instytuta takowe w garnizonie iego będące przynajmniey dwa razy w tydzień, a w garnizonach innych za każdym razem, gdy ie będzie obieżdzał. Musi się dokładnie dowiadywać o sposobie dawania nauk dzieciom wojskowych, a gdy dostrzeże w tey mierze niedokładności lub nadużycia, o uprzętnienie onychże starać się, i o tém Kommandantowi pułku donieść.
- 4) Jego iest obowiązkiem, stósownemi wskazówkami oraz i praktycznie naprowadzić nauczycieli do użycia dobrego sposobu uczenia, iako też urządzić i oznaczyć przedmioty dawać się mająceny nauki.

- 5) Ueber die innere Einrichtung der Unterrichts-Anstalten, sind die vor den Brigade-Generalen, oder dem allgemeinen Kriegs-Departement zu ertheilenden besondern Verordnungen, von jedem Militairprediger genau zu befolgen.
- 6) Wenn, wie es beschlossen ist, die Militair-Elementar-Schulen, den städtischen Communen übergeben und in die Civil-Schulen aufgenommen seyn werden, so hört die besondere Aufsicht, welche die Militairprediger bis dahin über die ersten führen, auf. Jedoch sind die Militairprediger berechtigt, und verpflichtet, diejenigen Civil-Schulen, in welchen die zu ihrer Gemeine gehörenden Kinder unterrichtet werden, von Zeit zu Zeit zu besuchen, auf die Fortschritte dieser Kinder und ihr sittliches Verhalten zu achten, und darüber an die betreffenden Kommandeurs der Regimenter, und Brigade-Generale zu berichten.

VI. Abndung der Dienstvernachlässigung, oder eines unmoralischen Wandels der Militairprediger; deren Weiterbeförderung nach mehrjähriger treuer Pflichterfüllung.

- 1) Es wird mit Recht vorausgesetzt, daß jeder Militairprediger, vom Gefühl der Wichtigkeit seines Berufs durchdrungen, es sich jederzeit zu einer heiligen Gewissenspflicht machen werde, nicht nur einen äußerlich unanstoßigen Lebenswandel zu führen, sondern auch durch sein Beispiel eben sowohl als durch seine Lehre zur Beförderung ächter Religiosität bei seiner Gemeine beizutragen.
- 2) Sollte indessen diese Hoffnung sich nicht überall bewähren, oder auch ein Militairprediger in den ihm vorgeschriebenen Amtspflichten sich offenbar Vernachlässigungen zu Schulden kommen lassen, so wird die höchste geistliche Behörde einen jeden solchen Fall ernstlich untersuchen lassen, und wenn sie sich von der Schuld oder Unwürdigkeit eines solchen Predigers überzeugt hat, nicht nur die weitere Beförderung desselben verbieten,

Jahrgang 1812.

- 5) Co do wewnętrznego urządzenia instytucyj oświecenia każdy xiądz woyskowy do urzędzeń szczególnych Generałów brygady i ogólnego Wydziału woiennego, trojskliwie stósować się będzie.
- 6) Skoro tylko, iak już postanowiono, szkoły elementarne woyskowe gminom mieskim oddane i do szkółek cywilnych wcielone będą, natenczas ustaie szczególny dozór xięży woyskowych nad tamtymi. Wszelakoż xięża woyskowi i mogą i powinni odwiedzać szkoły cywilne, w których dzieci do gminy ich należące odbierają naukę, uważać na postęпки ich i obyczaje onychże, i w tey mierze właściwym Kommandantom pułków i Generałom brygady zdadź raport.

VI. Karanie xięży woyskowych za opuszczanie się w służbie i niemoralne sprawowanie się, wyniesienie ich na wyższe stopnie po kilkoletniej wierney służbie.

- 1) Słuszne jest domniemanie, iż każdy xiądz woyskowy uczuciem ważności powołania swego przeięty, będzie miał sobie za świętą i sumienną powinność, aby nie tylko zachował konduite zewnętrzną iak nayprzyzwoitszą, ale też aby iak własnym przykładem tak nauką swoją starał się pomnożyć prawdziwą w gminie swéy bogoboyność.
- 2) Gdyby jednak nadzieia takowa spełnić się nie miała, i owszem xiądz duchowny dopuścić się miał oczywistego zaniedbania powinności urzędowych; więc naywyższa Władza duchowna nakaże nayściślejsze wypadku takowego dochodzenie. A gdy się o winie lub niegodności xiędza takowego przekona, nie tylko zakaże, aby go na lepsze miejsce przeniesiono, ale też w

[15]

- sondern auch nach Befinden der Umstände, vermöge der hierüber erlassenen Allerhöchsten Verordnungen, und der nach denselben ihr zustehenden Gewalt, seine Entsetzung vom Amte verfügen.
- 3) Nach sieben bis acht Jahren treuer Amtsführung und eines unbescholtenen Wandels hat ein Militairprediger das Recht, sich um eine erledigte Civilprediger-Stelle zu melden, und es wird den Geistlichen Regierungs-Deputationen zur Pflicht gemacht, darauf gebührend Rücksicht zu nehmen.
  - 4) Daß kein Militairprediger, der weiter befördert wird, seine Gemeinde früher verlassen darf, als bis sein Nachfolger von dem Superintendenten bei derselben eingeführt worden, ist schon Tit. II. §. 2 — 10. festgesetzt.
  - 5) Bei denjenigen Gemeinen, die in dem Besiz des Rechts sind, daß derjenige, der sich um die bei ihnen erledigte Predigerstelle bewirbt, zuvor eine Gastpredigt halte, muß auch der Militairprediger sich dieser Einrichtung unterwerfen.
  - 6) Lazareth-Prediger, die nur während des Krieges angestellt werden, und deren Amt mit dem Ablauf des Felderats aufhört, dürfen, wenn sie in der Erfüllung ihrer Pflichten treu und in ihrem Wandel untadelhaft befunden sind, allerdings auch auf eine weitere Anstellung rechnen; jedoch müssen, dafern sie noch nicht 6 Jahre gedient haben, in der Regel auf wirklichen Militair-Predigerstellen den Anfang machen.
  - 7) Bis zu einer neuen Anstellung wird einem solchen Prediger die Hälfte seines Gehalts als Wartegeld gelassen.
  - 8) Reformirte und römisch-katholische Feldgeistliche, die nur in Kriegeszeiten angestellt, und dazu von ihren Konfessionsbehörden ordinirt und instruirte werden, haben auf ebenmäßige Beförderung und bis zu derselben auf ein gleiches Wartegeld zu rechnen.
  - 9) Die Prediger bei den Kadetten-Korps, Invaliden- und militairischen Waisen-Häusern, haben
- miareę okoliczności podług ustaw najwyższych w téy mierze wydanych i nimi oneyże nadaney mocy, złożenie go z urzędu przywiedzie do skutku.
- 3) Xiądz woyskowy dopełniwszy przez siedm do ośmiu lat szczerze swych powinności, i nieskaloném zaszczycając się sprawowaniem, ma prawo zgłoszenia się o wakujące miejsce xiędza cywilnego. Deputacye duchowne Regencyi mają obowiązek zważania szczególniej na takowe wnioski.
  - 4) Już powyżey postanowiono, iż żaden xiądz woyskowy, na inne przeznaczony miejsce, gminy swej opuszczać nie może, aż dopóki następca jego przez Superintendenta do gminy zaprowadzonym nie zostanie. (Tit. II. §. 2 — 10.)
  - 5) W gminach mających zwyczajowe po sobie prawo, iż starający się o wakujące u nich miejsce kaznodziei, wprzód mowę gościnną mieć powinien, xiądz woyskowy do tegoż równie stósować się ma.
  - 6) Xięża przy szpitalach w czasie wojny tylko ustanowieni, a których powinności kończą się z upływem etatu wojennego, mogą wprawdzie, jeżeli w wypełnieniu swych obowiązków wiernie i nieskażytelnie sprawowali się, również na dalsze umieszczenie rachować; iednak jeżeli jeszcze sześć lat nie służyli, mogą tylko rozpocząć swoją karyerę na urzędzie xięży woyskowych.
  - 7) Xiądz takowy aż do czasu nowego umieszczenia go, pobierać będzie połowę swej pensyi.
  - 8) Duchowni woyskowi wyznania reformowanego i rzymsko-katolickiego, w czasie wojny tylko ustanowieni i tym końcem od władz wyznania swego ordynacyą i instrukcyą odbierający, podobne mają prawa do umieszczenia onychże i do pobierania, aż to nastąpi, połowy pensyi.
  - 9) Xięża w korpusach kadetów, w domach inwalidów i sierot woyskowych, w miarę

ben nach Maaßgabe ihres verschiedenen Wirkungskreises mit den übrigen Militair-Predigern gleiche Verpflichtungen und gleiche Rechte.

VII. Verhältnisse der Feldküster.

- 1) Jede Militairgemeine, welche einen besondern Feld- oder Garnison-Prediger hat, erhält auch einen eigenen Feld-Küster.
- 2) Zu diesen Stellen sind ausschließlich halb invalide Unteroffiziere und Soldaten, die sich dazu qualifiziren, bestimmt, und zwar vorzugsweise solche, die bereits eine Zeit lang bei den von allen Regimentern unter der Aufsicht der Feldprediger errichteten Lehranstalten für Unteroffiziere und Gemeine als Lehrer angestellt gewesen sind.
- 3) Jeder Militair-Küster erhält ein festes Gehalt von monatlich 8 Thaler 8 Gr., oder jährlich 100 Thaler aus der General-Militairkasse, und außerdem den Servis eines Feldwebels der Infanterie nebst einer Portion Brod, auch bezieht derselbe die Gebühren und Accidenzien in der Art, wie solche durch das Militair-Kirchenreglement bewilligt werden.
- 4) Die Auswahl eines Subjekts zur Feldküsterstelle geschieht durch den Feldprediger, bei dem die Anstellung statt finden soll, aus den bei der Brigade befindlichen qualifizirten Halb-Invaliden, nach Maaßgabe des §. 2. unter Genehmigung des Regiments- oder Bataillons-Commandeurs. Der Feldprediger reicht sodann seinen Vorschlag bei dem Brigade-General ein, von welchem, im Fall keine wichtige militairische Gründe dagegen sind — die Bestätigung erfolgt. Von dem Brigade-General wird die erfolgte Anstellung dem Allgemeinen Kriegs-Departement angezeigt, damit dieses die Anweisung des Gehalts und der übrigen Kompetenz veranlassen kann; der Militairprediger aber hat von jeder Ansetzung eines Feldküsters Bericht an die geistliche und Schul-Deputation der betreffenden Provinzial-Regierung zu erstatten.

różnego ich obrębu działania, mają równe z innymi księżmi wojskowymi obowiązki i prawa.

VII. Stósunki sług kościelnych w woysku.

- 1) Przy kaźdey gminie, która ma oddzielnego księdza wojskowego lub garnizonowego, będzie też oddzielny sługa kościelny.
- 2) Do mieysc takowych przeznaczają się wyłącznie Podofficerowie i żołnierze weterani zdatność do tego mający, a przed wszystkimi ci, którzy przez czas nieiaki w szkołach przez wszystkie pułki pod dozorem księży duchownych dla podofficerów i żołnierzy ustanowionych, iako nauczyciele byli umieszczeni.
- 3) Kaźdy sługa kościelny wojskowy pobierać będzie z generalnéy kassy militarnéy stałą pensją 8 Tal. 8 dgr. na miesiąc, czyli sto talarów na rok, oprócz tego serwis sierzanta piechoty i porcją chleba, niemniej należytość i dochody regulaminem wojskowo-kościelnym ustanowione.
- 4) Wybór osoby na sługę kościelnego wojskowego należy do księdza wojskowego, przy którym byź ma, a to z weteranów do tego zdatnych w brygadzie będących wedle osnowy §. 2. i za zezwoleniem Kommandanta półku lub batalionu. Xiądz wojskowy wniosek swój poda do Generała brygady, który, jeżeli ważne wojskowe powody nie są na przeszkodzie, udzieli zezwolenie. Generał brygady o nominacyi takowéy doniesie Wydziałowi ogólnemu wojny w celu wskazania pensyi i dochodów, xiądz zaś wojskowy o ustanowieniu sługi kościelnego wojskowego nieomieszka zdaź raport Deputacyi duchownéy i szkół właściwéy Regencyi.

5) Außer der Bestimmung, jedem Militairprediger bei Ausübung der (religiösen oder) kirchlichen Funktionen zu assistiren, haben die Militairkürster noch die besondere Verpflichtung an Ertheilung des Unterrichts, welcher den Unteroffizieren und Gemeinen in den von den Regimentern errichteten Lehranstalten gegeben wird, thätigen Antheil zu nehmen, wofür sie außer dem Kürstergehalt und Emolument nach den Umständen eine verhältnißmäßige Remuneration erhalten.

6) In Sachen ihres Amtes hängen die Militairkürster zunächst von den ihnen vorgesetzten Feldpredigern ab, und es versteht sich von selbst, daß sie sich, dem bisherigen Gebrauche gemäß, einfach anständig kleiden müssen. Uebrigens stehen sie gleich allen andern Kirchenbedienten unter der Geistlichen und Schul-Deputation der Provinzial-Regierung, welche auch bei vorkommenden Dienstvernachlässigungen oder einem anstößigen Verhalten ihre Korrektur und Bestrafung, oder ihre Amtes-Entsetzung, nach den darüber erlassenen allgemeinen Verordnungen, entweder selbst zu verfügen, oder bei der höchsten geistlichen Behörde in Antrag zu bringen hat.

7) Die noch bis jetzt vorhandenen Militairkürster werden, in sofern sie noch brauchbar sind, möglichst beibehalten, und gehörig eingetheilt; die nicht tauglichen aber anderweitig versorgt, oder mit verhältnißmäßiger Pension in Ruhe gesetzt, wo dann bei entstehenden Vakanzien nach §. 4. zur Wahl und Bestätigung anderer Subjekte geschritten wird.

Berlin, den 28sten März 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

v. Hake. v. Schuckmann.

5) Prócz tego, że słudzy kościelni woyskowi muszą byż do rąk siędzu woyskowemu w wypełnianiu funkcji duchownych, mają ieszcze obowiązek szczególny do przykładania się w udzielaniu nauki, w szkołach przez półki utworzonych, pod-officerom i żołnierzom dawaney, za co prócz pensyi i dochodów sługi kościelnej w miarę okoliczności przywoitą remuneracyą dostaną.

6) W interessach urzędowych słudzy kościelni woyskowi zostają bezpośrednio pod przełożonymi ich siędzmi woyskowymi, i samo się z siebie rozumie, iż podług dotychczasowego zwyczaju, w swym ubiorze, od prostoty i przywoitości oddalić się nie powinni. Zresztą porówno z innymi urzędnikami kościelnymi zostają pod Deputacyą duchowną i szkół Regencyi prowincyalnej, która w zachodzącym razie opuszczenia się ich w służbie, lub gorszącego sprawowania się, w miarę urzędzeń powszechnych w téy mierze wydanych albo korrekcyą onychże lub ukaranie lub wcale złożenie z urzędu nakaże, albo o to przywoite do naywyższey Władzy duchowney waioski poda.

7) Na teraz będący słudzy kościelni woyskowi w miarę zdadności muszą byż utrzymani i należycie pomieszczeni. Niezdadni zaś w inny sposób mają byż opatrzeni lub pensyą pobierać emerytalną, a następnie przy zachodzącym wakansach wybór i potwierdzenie osób inych podług §. 4. ma byż uskutecznióm.

Berlin dnia 28. Marca 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

v. Hake. v. Schuckmann.

Nro. 17.
(Nro. 32. b. D.) Verordnung wegen allgemeiner Separation der Küstereien an Filialkirchen von den Küstereien an den Mutterkirchen. Vom 2ten Mai 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

Die Verbindung der Küstereien an Filialkirchen mit den Küstereien der Mutterkirchen hat einen nicht zu verkennenden Nachtheil für die gehörige Beforgung des, den Küstern in den Mutterdörfern mit obliegenden Schul-Unterrichts. Die Auflösung derselben und Uebertragung der Küstergeschäfte bei den Filialkirchen mit ihren Emolumenten an die Schullehrer der Dörfer, worin diese befindlich sind, wird das gegen nicht allein jenen Nachtheil heben, sondern auch die schlechten Stellen der Schullehrer in Filialdörfern zu verbessern, und die große Unverhältnißmäßigkeit der Einnahme, welche zwischen ihnen und den Schullehrerstellen in den Mutterdörfern statt findet, so weit es zuträglich ist, auszugleichen dienen.

In Erwägung dessen verordnen Wir:

§. 1. Es sollen überall, wo die obgedachte Verbindung besteht, die Küstereien bei den Tochterkirchen in ihren Dienstgeschäften und Emolumenten von den Küstereien an den Mutterkirchen getrennt werden.

§. 2. Alle Küsterdienste bei den Tochterkirchen und in den zu diesen eingepfarrten Dörfern sollen den Schullehrern der Dörfer, in welchen die Tochterkirchen befindlich sind, übertragen, und diesen alle, mit dem übernommenen Küstergeschäfte verbundenen festgesetzten und zufälligen Einkünfte zugesprochen werden.

§. 3. Da die Schullehrer alsdann mit den übrigen Küstergeschäften auch das Vorsingen und Spielen der Orgel in den Filialkirchen übernehmen müssen, so soll, wenn bei einer vorzunehmenden Separation der Schullehrer in dem Dorfe einer Tochter

Nro. 17.
(Nro. 32. oryg.) Urządzenie względem powszechney separacyi urzędów sług kościelnych przy kościołach filialnych od urzędów takich przy kościołach matkach (i głównych) Z dnia 2. Maia 1811.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożej Łaski, Król Pruski etc. etc.

Połączenie obowiązków sług kościelnych przy kościołach filialnych, z tymiż, przy kościołach głównych, widoczną sprawia przeszkodę należytemu dawaniu nauki szkólney, które przy kościołach głównych, zarazem do tychże sług należy. Rozłączenie onychże i poruczenie czynności sług kościelnych przy kościołach filialnych, z dochodami do nich przywiązanymi, bakalarzom wsi, w których się znayduią, nietylko przeszkodę rzeczoną uprząć, ale też pośredniejsze funkcy bakalarzy po wsiach filialnych poprawi, i zarazem posłuży w miarę dogodności ku porównaniu niestósowności dochodu, która pomiędzy nimi i bakalarzami po wsiach, w których główne kościoły się znayduią, zachodzi.

To zważywszy stanowimy:

§. 1. Wszędzie, gdzie powyższe rzeczone połączenie ma miejsce, funkcy sług kościelnych przy kościołach filialnych, tak co do czynności, iako i co do dochodu, mają bydź rozłączone od tych przy kościołach głównych.

§. 2. Wszystkie obowiązki sługi kościelnego przy kościołach filialnych i po wsiach do parafii ich należących mają bydź poruczone bakalarzom wsi, w której kościół filialny się znayduje, i onymże należec się wszystkie stałe i wypadkowe dochody z funkcyą przyiętą połączone.

§. 3. Ponieważ następnie bakalarz wraz z innemi do sługi kościelnego należącemi czynnościami będzie miał na sobie obowiązek zaczęcia śpiewów i grania na organach w kościołach filialnych, więc gdyby przy skutecznici

Kirche zu diesen Geschäften nicht geschickt ist, derselbe, damit weder seine Ungeschicklichkeit der Trennung entgegenstehe noch die kirchliche Andacht dadurch leide, mit einem andern, im Singen und Orgelspielen geübten Schullehrer durch Versetzung vertauscht werden, es müßte denn die Gemeinde einen besondern Organisten und Vorsänger neben ihm, jedoch unbeschadet dem durch die Küster-Emolumente verbesserten Einkommen des Schullehrers unterhalten wollen.

§. 4. Die Verbindlichkeit mancher Tochtergemeinen, zur Unterhaltung der Schullehrer und Küsterwohnungen bei der Mutterkirche beizutragen, wird bei eintretender Separation durch diese gänzlich und auf immer aufgehoben, wogegen die Schullehrer und Küsterwohnung bei der Tochterkirche durch verhältnismäßige Beiträge aller zu derselben eingepfarrten Dörfer gemeinschaftlich muß unterhalten werden.

§. 5. Die Sonderung der Küstereien soll auf die angegebene Weise nicht blos in den Kirchspielen, deren Patron Wir allein sind, sondern auch in allen, wo das Patronatrecht über Mutter- und Tochterkirchen entweder einer Privatperson oder mehreren zu steht, oder auch zwischen Uns und Privatpersonen getheilt ist, ohne Unterschied vorgenommen werden.

§. 6. Sie soll nur allmählig und nicht anders als bei eintretenden Vakanz von Küsterdiensten an den Mutterkirchen in Ausführung gebracht werden.

§. 7. In Fällen, wo durch die Separation eine so große Verschlechterung der Küstereien in den Mutterdörfern zu erwarten ist, daß der Inhaber sich von den Einkünften derselben, zu nähren nicht mehr im Stande seyn würde, soll die Trennung ganz unterbleiben, oder wenigstens so lange ausgesetzt werden, bis Mittel ausfindig gemacht sind, der befürchteten Unzulänglichkeit gründlich vorzubeugen.

Diesen Unsern landesväterlichen Willen machen Wir hierdurch Unsern Verwaltungsbehörden zu seiner Vollziehung und den Privatpatronen in den Ge-

siegen maier separacyi, bakalarz w wsi kościoła filialnego do takowych czynności nie miał być zdatnym, tenże na innego śpiewy i granie na organach znającego bakalarza przez translokacyą ma być zamieniony, dla tego: aby niezdatność jego nie stawała na przeszkodzie rozłączeniu, i nabożeństwo kościelne uszczerbku nie doznało. Zamiana takowa nie ma mieć miejsca, skoro gmina zobowiąże się utrzymać obok niego oddzielnego organistę i śpiewaka, nie naruszając jednak dochodu bakalarza przez emolumenta sługi kościelnego pomnożyć się mającego.

§. 4. Z zaprowadzeniem separacyi ustaje zupełnie i na zawsze obowiązek, który miały niektóre gminy filialne w przykładaniu się do utrzymania domów bakalarzy i sług kościelnych, przy kościele głównym będących; przeciwnie zaś mieszkanie bakalarza i sługi kościelnego przy kościele filialnym, przez przykładanie się proporcjonalne wszystkich do parafii jego należących wsi, utrzymywane być ma.

§. 5. Separacya takowa w podanym sposobie ma być bez wszelkiej różnicy, nietylko przedsięwziętą w parafiach, gdzie do Nas patronat należy, ale też i wszędzie, gdzie jus patronatus względem głównego i filialnego kościoła, albo do jednego lub kilka, albo też wspólnie do Nas i do osób prywatnych.

§. 6. Wszelakoż takowa nie nagle, tylko po sobie, i gdy wydarzą się wakanse funkcji sług kościelnych przy kościołach głównych, do skutku doprowadzoną być ma.

§. 7. Gdy separacya tak znacznego pogorszenia miejsca sługi przy kościele głównym obawiać się każe, iżby zajmujący miejsce nie był w stanie używienia siebie z jego dochodów, natenczas separacya zupełnie nie ma mieć miejsca, a przynajmniej aż dotąd być odłożoną, dopóki nie wynaydą się środki gruntownego zaradzenia takowemu niedostatkowi.

Takową najwyższą i oycowską wolą Naszą, niniejszém ogłaszamy, a to: aby ją Władze administracyjne do skutku przywiodły, a

geben, wo das aufzuhebende Verhältniß statt findet, zur unweigerlichen Nachachtung bekannt.

Gegeben Berlin, den 2ten Mai 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

v. Schuckmann.

Nro. 18.

(Nro. 33. d. D.) Königlich Befehl wegen Aufhebung der nicht öffentlich geschehenen körperlichen Züchtigungen in Fällen, wo auf lebenslängliche Einsperrung erkannt ist. Vom 14ten Mai 1811.

In allen Fällen, wo auf lebenswierige Einsperrung erkannt wird, kann Ich in den nicht öffentlich geschehenen körperlichen Züchtigungen der Diebe nur eine zwecklose Härte finden, da diese Castigationen, von welchen außer dem Richter und Gerichtsdienner niemand Zeuge ist, nicht wie die, in andern Fällen geschehliche Ausstellung am Schandpfahl, der Staupenschlag und ähnliche Verschärfungen der lebenswierigen Festungs- oder Zuchthausstrafe als Beispiel wirksam seyn können; es muß daher diese zwecklose Züchtigung des Verbrechers wegfallen, und Ich will dies als einen, für alle künftige Fälle der gedachten Art zu beobachtenden allgemeinen Grundsatz hiermit festsetzen.

Potsdam, den 14ten Mai 1811.

Friedrich Wilhelm.

An
den Staats- und Justiz-Minister
von Kirchheim zu Berlin.

osoby prywatne, których przedsięwziąć się mająca separacya tyczeć się może, aby do niej bez sprzeciwienia się stosowały się.

Dan w Berlinie dnia 2. Maja 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

v. Schuckmann.

Nro. 18.

(Nro. 33. oryg.) Rozkaz Królewski znoszący karanie cielesne nie publicznie dawane w przypadkach gdy na wieczne więzienie zawyrokowano. Z dnia 14. Maja 1811.

W wszystkich przypadkach, gdy na wieczne więzienie zawyrokowano, w karaniach cielesnych złodziei nie publicznie dawanych, znajduję tylko surowość bezcelną, ponieważ kastygacye podobne, przez samego tylko Sędziego i sługę sądowego widziane, nie mogą bydź jako przykład skutecznymi, iak niemi są w innych przypadkach prawne wystawianie u pręgięrza, chłosta publiczna, inne zaostżenia kary wiecznego w fortocy, lub w domu kar i poprawy uwięzienia. Musi więc ustać takowe bezcelne karanie występicy, i postanawiam, aby to było zasadą w wszelkich przypadkach podobnego gatunku na przyszłość zachować się mającą.

Poczdami dnia 14. Maja 1811.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Ministra Stanu i Sprawiedliwości
de Kirchheim w Berlinie.

Nro. 19.

(Nro. 36. d. D.) Königlich Befehl, daß künftig nicht auf Todesstrafe des Schwerdts, sondern auf die des Beils erkannt werden soll. Vom 19. Juni 1811.

Bei der großen Unsicherheit der Vollstreckung der Todesstrafe mit dem Schwerdte, wodurch es möglich wird, daß der Verbrecher ein größeres Uebel erleidet, als er nach dem Befehl und dem ergangenen Erkenntnisse erleiden sollte, finde Ich kein Bedenken, Ihren Antrag in dem Bericht vom 11. d. M. wegen Abänderung dieser Strafart zu genehmigen. Ich sehe daher hierdurch fest, daß künftig in allen Fällen, in welchen die Befehle die Strafe des Schwerdts bestimmen, nicht mehr darauf, sondern auf die Todesstrafe des Beils erkannt werden soll. Nach dieser Meiner Willensmeinung haben Sie die Gerichte mit näherer Anweisung zu versehen.

Berlin den 19. Juni 1811.

Friedrich Wilhelm.

An

den Staats-Kanzler Freiherrn v. Hardenberg
und den Justizminister v. Kirchheim.

Nro. 20.

(Nro. 45. d. D.) Königlich Befehl, wonach, auch beim Militair-Stand, zur Bezahlung von Alimenter, Gehälter unter 400 Thlr. bis zur Hälfte in Anspruch genommen werden können. Vom 23ten Juli 1811.

Da, wie Ich vernehme, Zweifel darüber obwalten, ob die schon durch ältere Befehle bestehende und durch das Edikt vom 10. August v. J. erneuerte Verordnung, wonach zur Bezahlung von Alimenter, auch Gehälter unter 400 Thlr. bis zur Hälfte in gerichtlichen Anspruch genommen werden können, auch auf das Militair Anwendung finden soll; so bestimme Ich hierdurch, daß diesem Befehl alle Stände, mithin auch der Militair

Nro. 19.

(Nro. 36. oryg.) Rozkaz Królewski, aby na przyszłość już nie na karę śmierci mieczem, ale na karę śmierci toporem wyrokowano. Z dnia 19. Czerwca 1811.

Z powodu wielkiej niepewności w zadaniu kary śmierci mieczem, żąd stać się może, iż występca większego dozna złego, iak podług prawa i zapadłego wyroku doznać go ma, nie mam wątpliwości przychylenia się do wniosku WW. PP. w raporcie z dnia 11. m. b. o zmianę takowego sposobu kary uczynionego. Postanawiam przeto niniejszém, aby w wszystkich przypadkach, gdzie prawo wskazuje karę miecza, już nie nim, ale karę śmierci toporem wyrokowano. Podług takowey woli Moiej WW. Panowie przyzwoite do Sądów wydadz macie rozrządzenie.

Berlin dnia 19. Czerwca 1811.

FRYDERYK WILHELM.

Do

Kancelrza Stanu Barona de Hardenberg.
i Ministra Sprawiedliwości de Kirchheim.

Nro. 20.

(Nro. 45. oryg.) Rozkaz Królewski, podług którego zapłacenie alimentów i względem wojskowych z pensyi niżey 400 Tal. wynoszących, aż do połowicznhey tychże pensyi ilości poszukiwane być może. Z d. 23. Lipca 1811.

Gdy, iak się dowiaduję w tém zachodzą wątpliwości, czyli postanowienie podług dawniejszych praw będące i edyktem z dnia 10. Sierpnia r. p. odnowione, wedle którego zapłacenie alimentów i w pensyjach niżey 400 Tal. aż do połowy poszukiwaném być może, ściąga się także do wojskowych; więc postanawiam niniejszém, iż wszystkie stany, a zatem i stan

Stand, unterworfen seyn sollen, und trage Ihnen auf, Jeder in seinem Ressort, das danach Erforderliche zu publiciren.

Berlin den 23. Juli 1811.

Friedrich Wilhelm.

An
den Geheimen Staats- und Justizminister
von Kirchheisen

und
an den Geheimen Staatsrath Obersten von Hake.

Nro. 21.

(Nro. 50. b. D.) Fernerweites Edikt über die Finanzen des Staats und das Abgaben-System. Vom 7ten September 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

haben in Unserm Edikt über die Finanzen des Staats vom 27sten Oktober v. J. zu erkennen gegeben, wie schwer es Unserer Liebe zu Unsern getrauen Unterthanen werde, ihnen neue Abgaben aufzulegen, und wie ernstlich es Unser Wille sey, diese mit der größten Sorgfalt auf dasjenige einzuschränken, was die Erfüllung Unserer Verpflichtungen gegen Frankreich, gegen die Staatsgläubiger und die innern Bedürfnisse des Staats nothwendig erfordern. Je mehr seitdem die Störungen des Handels und nachbarlichen Verkehrs und der gesunkene Werth der Landesprodukte die Aufbringung dieser Abgaben erschwert haben, um so sorgfältiger haben Wir die Resultate, welche die damals erlassenen Verfügungen hervorgebracht haben, beobachtet; desto mehr Aufmerksamkeit haben Wir den Vorstellungen und Vorschlägen gewidmet, welche Uns, theils von den zur Berathung über die Ausführung des neuen Abgaben-Systems hieher berufenen Mitgliedern aller Stände, theils sonst aus den Provinzen wegen verschiedener Abänderungen desselben gemacht worden sind.

Jahrgang 1811.

woyskowy takowemu prawu podlegaó maiz, i polecam WWPanom, abyście każdy w swym wydziale, co wypadać będzie, ogłosili.

Berlin dnia 23. Lipca 1811.

FRYDERYK WILHELM.

Do
Taynego Ministra Stanu i Sprawie-
dliwości de Kirchheisen

do Taynego Radzcy Stanu
Półkownika de Hake.

Nro. 21.

(Nro. 50. oryg.) Dalszy edykt względem finansów krajowych i systematu podatowania. Z dnia 7. Września 1811.

My FRYDERYK WILHELM

z Bożej Łaski Król Pruski etc. etc.

Obiawiliśmy w edykcie Naszym względem finansów krajowych w dniu 27. Października r. p. wydanym, iak trudno Nam i miłości Naszey ku wiernym Naszym poddanym się staie, nowe na nich nakładać podatki, i szczerą wola Naszą, aby z naywiększą troskliwością tylko ograniczone zostały na to, czego konieczną potrzebę wymaga. Dopełnienie zobowiązań Naszych względem Francyi i wierzycieli krajowych, i oraz wewnętrzne potrzeby krajowe, przeszkody w handlu i obrociesąsiedzkim i upadła wartość płodów krajowych, im więcej sprawiły trudności w poniesieniu takowych podatków, tém troskliwiey zważaliśmy na skutki z urzędzeń w ówczas wydanych wynikłe; tém większą darowaliśmy uwagę przedstawieniom, i propozycye, to od członków Stanów do narażenia się z nimi względem doprowadzenia do skutku nowego systematu podatowania wezwanych to z prowincyi o różne w nim zmiany, podawane były.

[16]

Stets geneigt, auf die Wünsche Unserer getreuen Stände und Unterthanen Rücksicht zu nehmen, und in sofern nur Unsere bloß auf das Wohl derselben gerichtete Absicht im Wesentlichen erreicht wird, die Wege zu wählen, die jenen Wünschen am meisten entsprechen, wollen Wir gegen diejenigen Abgaben mildern oder ganz abstellen, die am drückendsten erscheinen, und dagegen solche anordnen, von denen man dafür hält, daß sie es weniger seyn werden.

Die Grundlagen, auf welchen das im vorigen Jahre ausgesprochene Abgabensystem und die neuere Gesetzgebung beruhen: Gleichheit vor dem Gesetz, Eigenthum des Grund und Bodens, freie Benutzung desselben und Disposition über solchen, Gewerbefreiheit, Aufhören der Zwang- und Bann-Gerechtigkeiten und Monopole, Tragung der Abgaben nach gleichen Grundsätzen von Jedermann, Vereinfachung derselben und ihrer Erhebung, — wollen Wir keinesweges verlassen, Wir wollen vielmehr fortwährend auf solche bauen, da Wir sie als die heilsamsten für die Uns anvertrauten Unterthanen aller Klassen halten; aber Wir wollen den Zweck nicht durch gewaltsame Zerrüttungen, nicht ohne Entschädigung wegen wohlhergebrachter Rechte, sondern lieber auf einem langsamern, aber sichern Wege erreichen, und versprechen Uns den Beifall und die eifrige Mitwirkung eines jeden rechtschaffenen Patrioten bei diesen Unsern Gesinnungen um desto zuversichtlicher, je fester Wir entschlossen sind, gegen diejenigen mit Ernst und Nachdruck zu verfahren, die sich wider Verhoffen aus einseitigen Ansichten und Vorurtheilen oder gar aus bloßem Privat-Interesse, Unsern landesväterlichen Absichten entgegensetzen möchten.

Diesemnach verordnen Wir Folgendes:

§. 1. Da es große Schwierigkeiten findet, die sämmtlichen Städte Unserer Monarchie und das platte Land jetzt schon nach einerlei Grundsätzen, in Absicht auf die Abgaben und die Gewerbefreiheit zu behandeln; so wollen Wir, daß ein Unterschied gemacht werde, zwischen

a) solchen Städten, die in Rücksicht ihrer Bevölkerung, ihres städtischen Gewerbes und ihres

Zawsze gotowi zważać na życzenia wiernych Naszych Stanów i poddanych i obrać środki, ich życzeniom naywięcey odpowiadające, byleby zamiar Nasz iedynie do dobra ich zamierzający głównie został dopiętym; chętnie chcemy zniżyć lub wcale znieść podatki te, które się nayuciążliwszymi być okazują, a ustanowić takie, o których iest zdanie, że mniej ciężkie będą.

Nie odstąpiemy wszelakoż od zasad, na których się wspiera wyrzeczony w roku przeszłym system podatkowania i nowe prawodawstwo, a które są: równość przed prawem, własność gruntu, wolne iego używanie i nimże zarządzanie, wolność przemysłu, ustanie służebności osobistych i monopolów, ponoszenie podatków podług rzeczonych prawideł przez każdegokolwiek, sprostowanie ich i sposobu ich pobierania. Ciagle owszem do takowych stósować się będziemy, gdyż ie uznaiemy iako nayzbawiennieysze dla wszystkich klass powierzonych Nam poddanych; iednak nie za pomocą zmian gruntownych i nie bez wynagrodzenia za prawa nabyte, ale raczey w drodze powolnieyszey, lecz tém pewnieyszey zamierzonego chcemy dopiąć celu. Przy takowych Naszych uczuciach obiecuiemy sobie powolność i gorliwe przykładanie się każdego uczciwego patrioty tém niezawodnię, im stalęy postanowiliśmy postępować z rygorem i stałością naprzeciw tym, którzyby pomimo spodziewania Naszego z widoków iednostronnych i uprzedzeń, czy też wcale dla prywatnego interesu stawać mieli z wstrętem naprzeciw oycowskiemu Naszym zamiarom.

Wskutek tego postanawiamy, co następuje:

§. 1. Gdy wielkie zachodzą trudności w tém: aby wszystkie miasta Monarchii Naszey i wsie, iuż teraz podług iednych i tych samych prawideł co do podatków i wolności przemysłu uważane były, więc chcemy, aby uczyniono różnicę pomiędzy

a) miastami takimi, które z względu na ludność, na przemysł i handel w nich będący,

Handelsverkehrs, sich dazu eignen, die Consumtions-Abgaben, welche Unser Edikt vom 28sten Oktober v. J. verschreibt, aufzubringen;

b) solchen, die sich in jenen Rücksichten nicht dazu eignen, und die so hienach, unbeschadet ihrer städtischen Gerechtsame, in Abticht auf die Abgaben, dem platten Lande gleich zu stellen seyn werden.

§. 2. In den ersteren zu a. werden die Abgaben, wie sie das erwähnte Edikt vom 28sten Oktober 1810. bestimmt, zwar beibehalten, einige der ältern aber, welche lästig und mit Plackerei verbunden waren, völlig erlassen. Dahin gehören:

die Nachschuß-Accise,
die Umschürtegefälle,
die Zettelgelder,
die Handwerkssteuer.

§. 3. In den zweiten zu b. aber, so wie auf dem platten Lande, setzen Wir hierdurch fest:

1) daß die Mahlaceise vom ungemälzten Getreide zu Mehl, Gröhe, Graupe, Branntwein und Futterschrot vom 1sten October d. J. an gänzlich aufgehoben seyn soll;

2) Die Abgabe vom Getreide zur Bier- und Esfig-Fabrikation wird von eben diesem Zeitpunkte an, auf dem platten Lande und in den gedachten kleinen Städten,
vom Berliner Scheffel Waizen bis auf sechs gute Groschen,
vom Scheffel Gerstenmalz auf vier gute Groschen,
herab- und festgesetzt

3) Die Abgabe vom Branntwein soll auf dem Lande und in diesen kleinen Städten auf drei Pfennige für das Berliner Quart herabgesetzt und durch den Blasenzins erhoben werden.

4) Die Schlacht-Accise wird für das Land und diese kleinen Städte ohne Unterschied des Gewicht's festgesetzt:

für einen Ochsen oder Stier auf zwei Thaler,

kwalifikuią się do ponoszenia podatków konsumcyjnych, edyktem Naszym z dnia 28. Października r. p. zaprowadzonych;

b) miastami takimi, które z powodów dopiero rzeczonych, do tego nie są sposobne, a które zatem niénaruszając praw ich mieyskich, pod względem podatków z wsiami porównane bydź mają.

§. 2. W pierwszych sub a. podatki wzmiankowanym edyktem z dnia 28. Października 1810. oznaczone, zachowuią się, niektóre iednak z dawniejszych, iako uciążliwe i z przykrém ich pobieraniem połączone, zupełnie uchylaią się. Do tych należą:

akcyza dodatkowa,
należytość za przesypanie,
należytość za ceduły,
podatek od rzemiosła.

§. 3. Co do drugich sub b. iako też i po wsiach, postanawiamy ninieyszém:

1) iż akcyza od mliwa, za zboże niesłodowane na makę, kaszę, krupe, wódkę i szróf do obroku od dnia 1. Października r. b. zupełnie ma bydź uchyloną.

2) Podatek od zboża do fabrykacyi piwa i octu po wsiach i miastach mnieyszych wyżej wytkniętych, od czasu tego samego

od korca berlińskiego do sześciu dobrych groszy
od korca słodu ięczmiennego do czterech dobrych groszy,

zniża i postanawia się.

3) Podatek od wódki po wsiach i tychże miastach mnieyszych na trzy fenigi od kwarty berlińskiey zniża się, i sposobem tak zwanego czynszu od garca pobieranym bydź ma.

4) Podatek od rzezi dla wsi i więcey rzeczonych miast mnieyszych, bez różnicy wagi postanawia się:

za wołu lub jónca na dwa Talary,

für eine Kuh oder Färse auf Einen Talar
Zwölf Groschen,
für ein Kalb, Schaaß, Ziege, Hammel, Boek,
auf Vier Groschen,
für ein Schaaß und Ziegenlamm auf Zwei
Groschen,
für ein Schwein auf Sechs Groschen,
für ein Spanferkel auf Zwei Groschen. —

Außerdem wollen Wir:

5) für die Provinzen Ost- und Westpreußen und
Litthauen, die Mählenzwangsbesetzungsgelder,
welche daselbst von den Domainen-Untertan-
nen übernommen sind, hienit erlassen, um sie
in Absicht der Abgaben an Uns, mit den
übrigen Untertanen gleich zu stellen, und
Prägravationen gegen diejenigen zu vermeiden,
die ohne besondere Vergütung vom Mahl-
zwange entbunden sind. Dagegen bleiben die
übrigen in der angeführten Verordnung be-
stimmten Abgaben und Luxus- Steuern, letz-
tere jedoch nach Maassgabe der deshalb beson-
ders erfolgten Deklaration, unverändert.

§. 4. Bei dieser Minderung der Abgaben,
hoffen Wir, daß um so weniger Jemand so treulos
und unthankbar seyn werde, solche zu defraudiren, und
wollen jeden Fall der Art um so strenger ahnden las-
sen, und in diesem Vertrauen und da die Malz-
eise auf dem Lande nun auf das zum Bier und Es-
sig bestimmte Malz eingeschränkt ist, die Vorschrif-
ten des Reglements vom 28sten Oktober 1810 wegen
der Erhebung und Contolle dieser Land-Consumtions-
Steuern dahin mildern: daß die Vorschriften des
§. 4 und 5. dieses Reglements künftig für das länd-
liche Malzwerk nur in Ansehung des zum Brauen
bestimmten Malzes statt finden sollen, vorbehaltlich
jener Contollen bei den Mühlen, welche auf dem
Lande auch für die größeren Städte mahlen. Alles
Malz, welches jedoch unvermischt zur Mühle ge-
bracht wird, muß auf die vorgeschriebene Weise ver-
steuert und controllirt, und was daher zum Brannt-
weinbrennen für das Land und die erwähnten kleinen
Städte bestimmt und steuerfrei seyn soll, schon mit

za krowę lub jałowicę, na jeden Talar
dwanaście dobrych groszy,
za cielę, owcę, kozę, skopu, barana,
na cztery dobre grosze,
za iagnię i kozłę na dwa dobre grosze,
za świnię na sześć dobrych groszy,
za prosię na dwa dobre grosze.

Oprócz tego:

5) względem prowincyi Pruss wschodnich i
zachodnich i Litwy stanowimy: iż opłata
za uwolnienie od mliwa musowego przez
poddanych w dobrach Królewskich w tych-
że prowincyach dawana, onymże ma być
opuszczona, a to, aby co do podatków
byli porównani z innymi poddanymi, któ-
rzy bez szczególnego wynagrodzenia są
uwolnieni od mliwa musowego. — Prze-
ciwnie zaś inne przytoczoną ustawą ozna-
czone podatki i daniny zbytkowe, te tu
jednak w miarę następującej w tym wzglę-
dzie deklaracyi utrzymują się.

§. 4. Tak niższywszy podatki, spodzie-
wamy się, że nikt tey niedopusci się zdrady
i niewdzięczności, aby ie chciał defraudować,
co gdyby się iednak wydarzyło, tém surowsza
ma nastąpić kara. W tém zaufaniu, i gdy ak-
cyza od mliwa po wsiach ograniczoną została
na sól do robienia piwa i octu przeznaczone,
wołą iest Naszą: aby przepisy regulaminu z d.
28. Października 1810. względem pobierania i
kontroli takowych krajowo - konsumcyjnych
podatków w ten sposób zmodyfikowane zosta-
ły: iż przepisy §§. 4. i 5. tegoż Regulaminu na
przyszłość ściagać się tylko mają do miewu po
wsiach względem sόδu do piwa robienia prze-
znaczonego, z zastrzeżeniem iednak kontroli
co do młynów, które lubo na wsiach, dla wiel-
kich iednak miast wymelają. Wszelki sól,
bez pomieszania iednak do młyna sprowadzo-
ny, w przepisany sposób ma być opłaca-
ny i kontrolowany, a sól do palenia wódki

anderem Getreide vermischet, zur Mühle gebracht werden.

Nach §. 6. dieses Reglements soll der jezt bestimimte Blasenzins auf dem Lande zwar ferner nach dem Inhalte der Blase und der Zeit des Betriebs berechnet und erhoben werden.

a) Die Produktionsfähigkeit aber soll nicht nach allgemeinen Normal-Sätzen der Möglichkeit bei vollkommenem Betriebe, sondern nach dem wirklichen gegenwärtigen Zustande des Apparats, und des Ausbringens desselben in einer bestimmten Zeit, berechnet und darnach der Blasenzins zufolge des Satzes (§. 1.) zu drei Pfennige für das Berliner Quart bestimmt werden. Diese Regulirung soll durch besondere sachverständige Commissarien geschehen, und der höchste Normal-satz für gut eingerichtete Brennerien auf viermaliges Läutern und einmaliges Klären, bei unvollständiger oder mangelhafter Einrichtung um ein Drittel, oder um die Hälfte, oder noch geringer angenommen werden. Um so mehr bleibt es bei der Vorschrift, daß jede Veränderung bei den Brenn-Apparaten angezeigt und nach derselben, der Satz des Blasenzinses von Neuem regulirt werden muß. Es soll aber Niemand gezwungen werden, die Einrichtung seiner Brennerie abzuändern und andere Blasen und Kühl-Apparate anzuschaffen.

b) Jedem Brennerie-Besitzer soll frei stehen, auf so lange zu declariren, als es sein jedesmaliger Bedarf erheischt. Diese Declaration soll auch auf zwölf Stunden Zeit bei kleineren Brennerien verstatet seyn.

c) Die Controlle geschieht durch Versiegelung und Entsiegelung der Helme, oder da, wo völlige Sicherheit dadurch bewirkt werden kann, der Kühl-Apparate, oder durch Ablieferung der Helme, welches durch die im Orte befindlichen

po wsiach i małych miastach, więcej rzeczonych przeznaczony, gdy nie ma podlegać opłacie, pomieszany z innem zbożem na młyn zawiezionym być musi.

Podług §. 6. tegoż Regulaminu, postanowiony tak zwany czynsz od garca, ma nadal po wsiach być obrachowany, a to wedle wielkości garca i z względem na czas wyrabiania.

a) Wszelakoż ilość produkcyi, nie podług ustanowionych zasad stałych możności przy doskonałym wyrabianiu, ale podług terażniejszego rzeczywistego stanu naczyń i przygotowań, i z względem na to, wiele w pewnym czasie wyrabia się obrachowaną i w miarę tego, podatek garcowy podług zasady w §. 1. na trzy fenigi od kwarty berlińskiej ustanowiony być ma. Urządzenie takowe dźać się będzie przez oddzielnych znawców iako Kommissarzy, a najwyższy punkt normalny co do dobrze urządzonych gorzalni, w których robota cztery razy przechodzi, a raz się klaruje, w razie niedokładnego lub niedostatecznego urządzenia o trzecią część, albo też o połowę, lub też ieszcze więcej niżonym być ma. Tym bardziey zachowuje się przepis: iż każda zmiana w apparatach gorzalni doniesioną, i podług niey ustanowiony podatek garcowy na nowo uregulowanym być powinien. Nikogo iednak zmusić nie można, aby zmieniał urządzenie swey gorzalni, lub inne garce, albo aparaty do chłodzenia przysposobił sobie.

b) Każdemu posiadaczowi gorzalni ma być wolno na tak długo deklarować, iak tego jego każdoczesna potrzeba wymagać będzie. Deklaracya takowa co do gorzalni mniejszych i na dwanaście godzin ma być dozwolona.

c) Kontrola odbywa się przez opieczętowanie i odpieczętowanie pokryw, lub gdzie zupełney pewności dostąpić tém można, przez o - i odpieczętowanie aparatów do chłodzenia, albo oddania pokryw, co

oder zunächst wohnenden Einnehmer besorgt wird.

d) Wo es für zweckmäßig und ausführbar erachtet wird, oder besondere Umstände es etwa nöthig machen, sollen ländliche Blasen auch nach ihrer Produktionsfähigkeit und der ausgemittelten Zeit ihres Betriebs für das ganze Jahr veranschlagt und versteuert werden können, doch soll dieses nie ohne Genehmigung der Section für die öffentlichen Abgaben geschehen dürfen.

Jeder Brau- und Brennereiberechtigte, muß ein Brau-, Malz-, Accise-, Brenn- und Blasenins-Register halten, wie er solches auf Erfordern eidlich bestärken kann, und solches zur Revision und Vergleichung mit den Einnahms-Registern, auf jedesmaliges Erfordern, vorlegen.

Bei dem §. 7. fallen die Bestimmungen der Controlle über das Gewicht des Schlachtviehes bei der jetzigen Festsetzung auf dem Lande und in den dazu zu rechnenden kleinen Städten weg, und bleibt es nur bei den Vorschriften, daß Niemand ohne vorhergehende Lösung der Quittung ein steuerbares Stück Vieh schlachten darf, und diese Quittung nur auf 2 Tage gültig ist.

Das Verbot der Hand- und Rossmühlen §. 8 und 14. des Reglements vom 28sten October 1810 wird aufgehoben, und es sind dem Landmann diese, so wie die Quirle, Stampfen und Steine zum Zermahlen des Getreides ferner gestattet. Wer jedoch eine Brauerei betreibt, darf nur unter angeordneter hinreichender Controlle eine solche Mühle behalten oder errichten, und wer solche zur Defraudation der Malzaccise mißbraucht, soll dies Recht verlieren und Drei Hundert Thaler Strafe erlegen, so wie jeder Müller, der Malz ohne Steuer-Quittung mahlt, in diese Geldstrafe verfallen seyn soll.

Die im §. 9. bestimmten Verpflichtungen der Müller werden für das Land und die kleinen Städte auf das Malz beschränkt, wogegen sie für alles Mahlwerk aus den größeren Städten diese Verpflichtung

wszystko do Poborców w miejscu lub najbliżej będących należeć będzie.

d) Gdzieby uznano za stosowną i podobną, albo dla szczególnych okoliczności za potrzebną, garce po wsiach w miarę możliwości wyrobienia niemi i czasu, przez który robota iść może, na rok cały ocenione i podatek od nich będzie mógł być ustanowiony, iednakowoż to nigdy bez zatwierdzenia wydziału podatków publicznych nastąpić nie może.

Każdy, prawo do piwa robienia, lub wódki palenia mający, musi prowadzić rejestr warów, słod, akcyzy i podatku za palenie wódki i garcowego, a to aby takowy na żądanie mógł poprzysiądz i na każde wezwanie, końcem rewizyi i porównania z rejestrami dochodów przedstawić.

Co do §. 7. z względu na terażniejsze postanowienie względem rzezi po wsiach i miastach mniejszych, przepis względem kontroli wagi bydła do rzezi ustaie, i tylko ten zachowuje się: iż nikt bić nie może bydła, opłacie rzezi podlegającego, dopóki kwitu wprzód nie wykupi, który na dwa dni tylko iest ważnym.

Zakaz mienia młynów ręcznych lub końskich §. 8. i 14. Regulaminu z dnia 28. Października 1810. r. objęty uchyla się, i wolno odtąd każdemu użyć tak tychże młynów iako i żarn, kamieni, stępów i wszelkich narzędzi do stłuczenia zboża służących. Mający mielcuch, młyny podobne pod ustanowionym tylko dozorem utrzymywać lub nowe założyć może, ktoby ich nadużył dla defraudacyi akcyzy od mlewa, nie tylko prawo utracą, ale też karę Trzechset Talarów poniesie, również każdy młynarz melący sól bez kwitu na podatek, téy saméy kary winnym być ma.

Z obowiązania młynarzy w §. 9. wyrzeczony, co do wsiów i miast małych na sam sól ograniczają się, przeciwnie zaś w swéy pozostają mocy, co do wszystkiego mlewu z miast

behalten; auch bleibt es bei denen im §. 10. und 11. angeordneten Vorschriften für die Kupferschmiede und Berechtigten, und für die Schenken in den Grenzörtern.

Wobei Wir überhaupt bestimmen, daß sowohl aus polizeilichen Rücksichten, als zur Vermeidung der Defraudationen mit unbesteuerterem Getränke, eine nachtheilige Vermehrung der Schänker auf dem Lande nicht statt haben soll.

§. 5. Bei obigen Erleichterungen des Landes, ist es zur Sicherung der Abgaben und des städtischen Gewerbes nöthig, daß die, §. 12. des angeführten Reglements angeordneten Controllanstalten bei Einbringung der ländlichen Produkte in den größeren Städten fort dauern. So ernstlich es Unser Wille ist, daß es h. i. der ausgesprochenen Gewerbefreiheit und der Aufhebung der Bannrechte und Monopolen sein Verbleiben behalte; so ist doch nach diesen Bestimmungen nöthig:

- a) daß von ländlichen Erzeugnissen bei deren Eingang in die größeren Städte eine verhältnißmäßige Abgabe entrichtet werde, wozu Unser Departement für die Staatseinkünfte, die Tarifs anzufertigen, und nach vorhergegangener Concertirung mit Unserm Departement für die Gewerbe, Unserm Staatskanzler einzureichen hat, um Unsere Genehmigung darüber einzuholen.
- b) Auch soll die Gewerbesteuer der Gewerbetreibenden auf dem Lande und in den kleinen Städten, welche mit denen in den größeren Städten concurren, verhältnißmäßig erhöht werden, darüber auf eben diese Weise von den beiden genannten Departements Anträge gemacht werden müssen.

§. 6. Da jedoch die Staatskassen die bedeutenden Ausfälle, welche aus diesen Minderungen folgen werden, ohne Ersatz nicht ertragen können; so verordnen Wir, daß dagegen für das platte Land, und die im Abgabensystem demselben gleichgestellten kleinen Städte von demselben Zeitpunkte an,

- a) eine fixirte Personensteuer von jeder Person vom vollendeten zwölften Jahre an, ohne Ausnahme,

większych. Również pozostawia się przy urządzonych w §. 10. i 11. przepisach co do kotłarzy i właścicieli garcy, i co do szynków w mieyscach pogranicznych.

Ogólnie tu postanawiamy, iż tak z powodów policyjnych, iako też dla zagrozenia przemyceniu trunków nieopłaconych, szkodliwe pomnozenie szynkarzy po wsiach nie ma mieć mieysca.

§. 5. Przy takowych dla kraiu ulgach, w celu zabezpieczenia podatków i przemysłu mieyskiego potrzeba: aby urządzone w §. 12. rzezonego regulaminu biora kontrolli co do wprowadzenia płodów wiejskich do miast większych daley exystowały. Lubo istotną iest wolą Naszą, aby się pozostało przy raz ogłoszonéy wolności przemysłu i uchyleniu służebności osobistych i monopoliów, wszelakoż podług takowych przepisów potrzeba:

- a) aby przy wprowadzeniu płodów wiejskich do miast większych, stósowny z nich był dawany podatek. Nasz wydział dochodów krajowych, zniósłszy się z wydziałem przemysłu Taryfę ułoży, i takową poda Kanclerzowi stanu dla wyiednania Naszego zatwierdzenia.
- b) Również podatek od przemysłu od nim się trudniących po wsiach i miastach mniejszych, a którzy z tymi po miastach większych ubiegają się, stósunkowo ma być podwyższonym, w czém rzezone dwa wydziały wnioski swe w dopiero przepisany sposobie podać są obowiązane.

§. 6. Gdy iednak kassy krajowe znaczne wypadki z takowych zmniejszeń wynikające, bez wynagrodzenia ponosić nie mogą, więc postanawiamy, ażeby co do wsi i co do miast względem systematu podatkowania z nimi porównanych, od tego samego czasu,

- a) stały podatek osobisty od każdéy osoby, po ukończonym dwunastym roku, bez wy-

mit Zwölf gute Groschen jährlich entrichtet werden soll.

b) Die Personen-Register werden von der Orts-polizei aufgenommen, welche die Richtigkeit vertreten muß, von der Distrikts-Polizeibrigade revidirt, den Regierungen eingereicht, und von diesen den Steuereinnehmern zugestellt.

c) Die Erhebung dieser Steuer und deren Ablieferung an die Steuereinnahmer erfolgt monatlich mit der Grundsteuer.

d) Das Gesinde muß dieselbe selbst entrichten, die Dienstherrn aber sind für die monatliche Ablieferung auf Abrechnung mit dem Gesinde verantwortlich.

e) Um einer Erhöhung dieser Steuer nach Klassen, zur Deckung der Ausfälle überhoben zu seyn, verordnen Wir, daß Gutsherrn und ansässige Gemeindeglieder nach Verhältnis ihrer Besitzungen, und da wo die Grundsteuer schon allgemein ist, nach Verhältnis dieser, für die Ausfälle und Reste dieser Personensteuer in der Gemeinde haften, und die Repartition dieser Uebertragungen in Ermangelung gütlicher Einigungen durch die Distrikts-Polizeibrigaden regulirt werden sollen. Wo kein Privatgutsherr ist, trifft dieser Uebertrag die Gemeinde ganz.

§. 7. Da bei der Milde obiger Vorschriften jede Entschuldigung der Defraudation wegfällt, so soll dieselbe von nun an in jedem Fall mit dem Doppelten der in dem Reglement vom 28sten Oktober v. J. wegen Zahlung, Erhebung und Controllirung der Land-Consumtions-Steuer bestimmten Strafe unnachlässig geahndet werden. Wir verpflichten nicht allein die Heise-Offizianten und Polizei-Brigaden und deren Hülfspersonen, als Grenz- und Mühlenerreuter, Landdragoner u. z. zur Wachsamkeit gegen und zur Anzeige jeder Defraudation, sowohl bei inländischer Fabrikation, als bei Einschwarzung vom Auslande, die ihnen bekannt wird, bei Vermeidung ernstlicher Ahndung dieser vernachlässigten Staatsdienerspflicht, sondern erklären dies ausdrücklich, wie es ist, für allgemeine Nationalangelegenheiten, indem Wir bei dem Entschlusse, nach dem allgemeinen Wun-

iatku w summie dwunastu dobrych groszy, rocznie był opłacany.

b) Spisy osob wygotuie Policya mieyscowa, która za ich prawdziwość, zostaje w odpowiedzi, Zwierzchność policyina powiatowa, takowe zrewiduje i Regencyom podaje, które takowe Poborcom podatków przesyła.

c) Podatek ten porówno z kontrybucją gruntową co miesiąc pobierany, i oddawany będzie Poborcom.

d) Czeladź takowy za siebie opłaca, Państwo są w odpowiedzi za miesięczne tego oddawanie, i potrącenie go czeladzi.

e) Chcąc uniknąć podwyższenia takowego podatku wedle klas, dla zabezpieczenia wypadków, postanawiamy: iż Panowie dóbr i osiadli gmin członkowie w miarę ich posiadłości, a gdzie kontrybucya już jest powszechnie zaprowadzoną, w miarę oneyże mają być w odpowiedzi za wypadki i reszty podatku osobistego w ich gminie, a gdyby co do rozkładu takowego niedoboru, zgodny nie nastąpił układ, Zwierzchność policyina powiatowa takowy urządzi. Gdzie nie ma Pana dóbr, gmina sama w takowym zostaje obowiązku.

§. 7. Gdy z powodu łagodności powyższych przepisów, żadne pokrycie defraudacyi nie ma mieysca, więc takowa odtąd w każdym razie podwojeniem kary w Regulaminie z dnia 28. Października r. p. względem zapłaty pobierania i kontroli podatku krajowego, od konsumcyi ustanowionej, nieochybnie obostrzoną bydz ma. Nietylko wkładamy obowiązek na Officialistów akcyzy i zwierzchności policyine i ich pomocników na strażników pogranicznych i młyny obieżdzających, na Exekutorów i t. d. aby pod uniknieniem surowey kary za zaniedbanie powinności urzędnika krajowego mieli baczność i donosili każdą defraudacyę, o której się dowiedzą, tak co do fabrykacyi krajowej, iako też i przeniesienia z zagranicy, ale też wszystko oświadczamy za interes na-

ſche Unſerer Untertanen, die Controllanſtalten möglicht zu mildern und zu vereinfachen, zur Sicherung der Staatskaſſen feſtzufehen genöthigt ſind:

daß dasjenige, was von obigen Abgaben, nach einem mäßigen Anſchlage berechnet, dennoch zurückbleibt, durch die Eigenthums Grundbeſitzer des platten Landes und der kleinen Städte der Provinz, als außerordentliche Grundsteuer aufgebracht werden muß.

Jeder Anſäßige übt daher in der Anzeige einer Defraudation nur eine Pflicht gegen den Staat und das Recht der Vertheidigung ſeines Eigenthums aus, und jeder gehäſſige Anſchein deſſelben verſchwindet.

Auch werden wir Kreis- und Communalverbänden, wodurch die Eingekessenen ſelbſt Defraudationen entgegenwirken, und zweckmäßige Controлле einführen, mit Wohlgefallen durch Unſere Behörden beſtätigen laſſen, da es allgemeines Intereſſe des Gewerbes iſt, daß derjenige, welcher redlich ſteuert, nicht durch Defraudanten im Debit verdrängt werde.

§. 8. Welche Städte dem platten Lande gleich zu achten, ſollen die Departements für die öffentlichen Einkünfte und für die Gewerbe ohne Zeitverluſt ausmitteln, und ein Verzeichniß ſowohl deſſelben, als der größeren Städte, dem Staatskanzler übergeben, damit dieſer es zu Unſerer Genehmigung vorlege.

§. 9. Die kleinen Städte, welche dem platten Lande zugeſchlagen werden, müſſen auch in Abſicht auf die Grundsteuer, dieſem im Ganzen gleich behandelt, die Grundsteuer jedoch ihnen nach billigen und mäßigen Grundſätzen aufgelegt werden.

§. 10. Dagegen ſollen dieſe von der Servisabgabe frei bleiben, und Wir wollen dasjenige, was dieſerhalb auf ſie fallen würde, auf die Staatskaſſen übernehmen. Wegen der Servis-Einrichtung überhaupt, wollen Wir aber die zugeſicherten beſſern und gleichheitlichen Beſtimmungen beſchleunigen laſſen, und den größeren Städten die Aufbringung des Servises dadurch erleichtern, daß Wir ihnen, wie hiemit geſchieht, ihre Acker-, Wiſen- und Garten-

Jahrgang 1811.

rodowy, albowiem chcąc zgodnie z powszechném poddanych Naſzych życzeniem wedle możności zmodyfikować i złagodzić urzędzenia względem kontrolli, ieſteſny powodowani ustanowić w celu zabezpieczenia kaſſ kraiowych: iż niedobór z powyższych podatków podług umiarkowanego wykazu obrachowany, przez właſcicieli gruntowych po wsiach i miastach niniejszych prowincyi, a to w ſposobie nadzwyczajney kontrybucyi gruntowey zaſtąpionym byćdź muſi.

Każdy osiadły donosząc defraudacyą, wypełnia powinność względem Rządu, i broni ſwey wlaſności, każdy zatem pozor ochydny upada.

Zukontentowaniem rozkażemy zatwierdzić związki powiatowe i gminne, mające za cel zapobieżenie defraudacyom i zaprowadzenie ſtósowney kontrolli. Jeſt bowiem powszechnym dla przemysłu intereſſem, aby podatkuiący rzetelnie, nie doznawał przez defraudantów uſzczerbku w odbycie.

§. 8. Wydział dochodów publicznych i wydział przemysłu, bez ſtraty czasu dochodzić będą, które miasta z wsiami porównane byćdź mają. Spis onychże i miast więkſzych podadzą Kanclerzowi Stanu, który Nam go do zatwierdzenia przedſtawi.

§. 9. Miasta mniejsze z wsiami porównane, i względem kontrybucyi gruntowey, porówno z nimi uważane byćdź mają, wszelakoż kontrybucya takowa podług ſłuſznych i umiarkowanych zaſad na nie nałożoną byćdź powinna.

§. 10. Przeciwnie zaś miasta mniejsze mają byćdź wolne od podatku ſerwisowego i część któraby na nie przypadła, przez kaſſy kraiowe zaſtąpioną zostanie. Rozkażemy przyſpieszyć przyobiecane względem urzędzenia w ogóle ſerwisu, przepisy do iednoſtayności zamierzające i miastom więkſzym zniesienie ſerwisu w tém ułatwić, iż im iako dodatek przekazujemy, mocą niniejszey ustawy, czyn-

[17]

Steuern, ihre Vieh-Steuer und die Fir-Accise ihrer Vorstädte als Beitrag überweisen.

§. 11. Wenn gleich nach den vorerwähnten Anordnungen die Thor-Accisen in den größern Städten jetzt nicht abgeschafft werden können, auch nach §. 5. a. von ländlichen Erzeugnissen bei der Einführung derselben in jene Städte noch Abgaben werden gezahlt werden müssen; so soll dennoch der Accise-Tarif für diese Städte vereinfacht, und zu Jedermanns Wissenschaft deutlich und bestimmt abgefaßt werden, womit sich Unser Departement für die Staatseinkünfte sogleich zu beschäftigen, das Gewerbe-Departement dabei zuzuziehen, und den Tarif Uns durch den Staats-Kanzler so zeitig unfehlbar vorzulegen hat, daß er vor dem 1sten November bekannt gemacht werden kann.

Ueberhaupt ist ein neues deutliches und ganz bestimmtes Reglement zu entwerfen und Uns vorzulegen, das sowohl für die größern Städte als für die kleinern und das platte Land Alles enthalte, was in Absicht auf die Steuern und Abgaben zu beobachten ist, wonach das Edikt vom 28sten Oktober v. J. wegen der Consumtions-Steuern und das Reglement von eben dem Tage wegfallen sollen.

§. 12. Wir hoffen durch den Verkauf der Domainen, der eingezogenen geistlichen Güter, und durch andere zweckmäßige Operationen, Unsere Verpflichtungen gegen Frankreich und gegen die Staatsgläubiger zu erfüllen, ohne zu der gezwungenen Anleihe und der Personalsteuer Unsere Zuflucht nehmen zu müssen, welche Wir in dem Edikt vom 27sten Oktober v. J. über die Finanzen, vorläufig angekündigt haben; da Wir aber bei den Abgaben ansehnliche Milderungen eintreten lassen: so wird es unmöglich, die beträchtlichen Summen, welche die Unterhaltung der französischen Truppen in den Oberfestungen, und die Approvisionirung derselben für den Belagerungs-Zustand erfordern, ohne außerordentliche Zuflüsse, aus den Staats-Einnahmen zu bestreiten, zumal da Wir Uns in die Nothwendigkeit versetzt sehen, wegen der in den Festungen befindlichen großen Uebersahl von Truppen sowohl, als wegen fremder Durchmärsche, die ansehnlichsten baaren Vorschüsse zu leisten.

szę od ich ról, łąk i ogrodów w iatek od bydła i stałą z przedmieść akcyzę przychodzącą.

§. 11. Lubo podług powyższych urzędzeń akcyza bramowa w miastach większych na teraz uchyloną byź nie może, i podług §. 5. a. przy wprowadzeniu płodów wiejskich do tychże miast, podatki z nich dawane być będą musiały, iednak taryfa akcyzy dla tychże miast zmodyfikowaną i w pewnych i dobitnych wyrazach dla kaźdegokolwiek wiadomości ułożoną byź ma. Nasz wydział dochodów kraiwych natychmiast tym się zaymie, znie sie się w tey mierze z wydziałem przemysłu i taryfę przez Kanclerza Stanu Nam tak wcześniej nieochybnie przedstawi, aby przed 1. Listopada ogłoszoną byź mogła.

W ogóle ma byź ułożony i Nam przedstawiony regulamen iasny i dobitny, któryby tak dla miast większych, iako i mniejszych i dla wsi zawierał to wszystko, co względem podatków zachowaném byź winno, poczem edykt względem podatku konsumcyi z dnia 28. Października r. p. i regulamen z teyż daty mają byź uchylone.

§. 12. Spodziewamy się, iż przez sprzedaż dóbr narodowych i zabranych na Rząd dóbr duchownych i inne stósowne operacye dopełniemy zobowiązań Naszych względem Francyi i wierzycieli kraiwych, i że nie będziemy mieli powodu szukać pomocy w przymuszoney pożyczce i podatku od osób, które w edyktie Naszym względem finansów z dnia 27. Października r. p. naprzód zapowiedziane były. Sprawwszy iednak znaczne w podatkach ulgi, nie widzimy podobieństwa, opędzenia z dochodów kraiwych, bez pomocy nadzwyczajnych wpływów, summ znacznych, których wymaga utrzymanie woysk francuzkich po fortcach nad Odrą, i opatrzenie ich stósownie do stanu obleżenia, zwłaszcza, iż tak z powodu znaczney nadliczby woysk w fortcach będących, iako też i obcych transmarszów, iestemy przymuszeni, uczynić nader wielkie gotowe zakłady.

Wir müssen Uns diefemnach, wiewohl höchst unger, dazu entschließen, die Kosten, welche die Verpflegung sowohl, als die erwähnten Durchmärsche u. d. erfordern, mittelst außerordentlicher Ausschläge auf das ganze Land zu repartiren, wogegen Wir nichts unverzucht lassen werden, um dasselbe von dieser Last zu befreien, und die Versicherung hiemit geben, daß alles, was von Frankreich für jene Gegenstände vergütet werden wird, auch dem Lande allein zu Gute kommen und auf jene Ausschläge angerechnet werden soll. Die Repartition soll nach den billigsten Grundsätzen gemacht, und die Verwendung der erfolgenden Gelder öffentlich zu Jedermanns Wissenschaft gebracht werden.

§. 13. Die in dem Edikt vom 27sten Oktober v. J. angekündigte General-Commission zur Regulirung der Provinzial- und Communal-Kriegs-Schulden soll nunmehr unverzüglich ihren Anfang nehmen. Da ihr Zweck häufig mißverstanden ist, so erklären Wir solchen ausdrücklich dahin: daß es keineswegs Unsere Absicht sey, daß eine Provinz oder Commune für andere Provinzen oder Communen Lasten übernehmen, vielmehr soll

- a) abgefondert werden, was von denjenigen Lasten, die eine jede getragen hat, als für den ganzen Staat geleistet zu betrachten sey. Dies soll auf den allgemeinen Staats-Schulden-Fonds übernommen werden;
- b) Was einer jeden Provinz oder Commune allein zur Last bleibt. Zur Verzinsung und Abtragung dieser Schuld muß, in so fern es noch nicht geschehen ist, eine zweckmäßige Anstalt unter Aufsicht des Staats getroffen werden, und dieser muß sich überzeugen, daß der Zweck auf die mindest nachtheilige Weise und sicher erreicht werde.

Uebrigens sind Wir um desto mehr befugt, den Provinzen und Communen, wo Wir es für gut und nöthig erachten, aus den Staatsfonds zu Hülfe zu kommen, und dürfen um desto zuverlässlicher erwarten, daß hieraus keine ganz unbegründete Vorwürfe einer Provinz gegen die andere entstehen, da Wir Un-

Choć niechętnie, iednak Nam pozostaje, iak przez nadzwyczajne repartyce rozłożyć na kray cały wydatki, których tak utrzymanie woyska, iako też i transmarsze i. t. d. wymagają. Wszelakoż wszystkich użyjemy sposobów, aby kray od tego uwolnić ciężaru, zapewniamy oraz, iż wszystko, co Francya za przedmioty takowe wynagrodzi, samemu tylko krajowi ma w udziale się dostać, i na repartyce powyższe byđż porachowaném. Rozkład sam wspierać się będzie na zasadach najsłuszniejszych i publicznie ma byđż ogłoszonym, w iaki sposób zebrane z niego pieniądze obróconemi zostaną.

§. 13. Kommissya generalna, do urzadzienia długów wojennych prowincyalnych i gminnych, w edykcie z dnia 27. Października r. p. zapowiedziana, niezwłocznie ma się rozpocząć. Gdy często, gęsto, celu iey niezrozumiano, więc oświadczamy ninieyszém wyrażnie, iż wcale Naszym nie iest zamiarem, aby prowincya iedna lub gmina za inne przeymowała ciężary, ale raczej:

- a) odosobnioném byđż ma to, co zponiesionych przez każdą ciężarów iako poniesione dla kraiu całego uważane byđż powinno. To przeysć ma ogólny fundusz długów krajowych;
- b) to, co pozostaje ciężarem oddzielnym dla każdej gminy lub prowincyi w celu upłacenia takowego długu, i płacenia z niego prowizyi, musi, ieżeli to ieszcze się nie stało, stósowne nastąpić urządzenie pod dozorem Rządu, który przekonać się powinien, iż cel zamierzony w sposobie najmniej szkodliwym i pewnym dopięty zostanie.

Z resztą tém więcéy mamy prawa przyisć w pomoc prowincjom i gminom, z funduszów krajowych, gdzie to za dobre uznamy, i z pewnością oczekuiemy, że dotąd czcze zarzuty, prowincyi iedney na przeciw drugiey nie wynikną, albowiem dobrowolnie przeznaczyli-

sere Domainen zur Erfüllung der Verpflichtungen des Staats freiwillig bestimmt haben.

Wir wollen hievon jetzt vorzüglich zum Besten der Provinzen Ostpreußen und Litthauen, auch Westpreußen Anwendung machen, welche durch den Krieg am meisten gelitten haben, und da die bisherigen Ausmittelungen schon ergeben, daß ein bedeutender Theil des dadurch gehabten Aufwandes von den weniger belastet gewesen Provinzen wird mit übertragen werden müssen; so sollen die noch übrigen Kriegsschulden der genannten Provinzen vorläufig und bis zu der näher auf die Verhandlungen der General-Commission zu treffenden Bestimmung auf den Staatsschuldenfonds übernommen werden; die Einkommensteuer aber, die zu deren Tilgung erhoben wird, hiemit aufgehoben seyn.

Wir wollen aber, um bei dieser General-Commission den Wünschen Unserer getreuen Stände desto sicherer entgegen zu kommen, hiemit verordnen, daß außer dem Chef und den ihm zugebenden Mitgliedern der gedachten Commission, die wir ernennen werden, von jeder Provinz:

Zwei Mitglieder aus den Rittergutsbesitzern,

Zwei Mitglieder aus den Städte und Landesbewohnern, nämlich:

Eins von den großen Städten,

Eins für die kleinern Städte und das platte Land;

außerdem aber von jeder der drei Hauptstädte Berlin, Königsberg und Breslau Ein Mitglied, erwählt, und zu dieser Commission gestellt werden.

Ueber die Art der Wahl wird der Staatskanzler nächstens das Nöthige bekannt machen, so wie bereits an der Instruction für die Commission gearbeitet wird.

§. 14. Unsere Absicht geht auch noch immer dahin, wie Wir in dem mehrerwähnten Edikte vom 27sten October v. J. zugesagt haben, der Nation eine zweckmäßig eingerichtete Repräsentation zu geben. Da die dazu erforderlichen Vorbereitungen indessen noch Zeit erfordern, und Wir sehr wünschen, Uns früher und besonders in der gegenwärtigen Epoche, wo wech-

selmy dobra Nasze na dopełnienie zobowiązań kraju.

Z Naszego takowego oświadczenia, iż teraz mają korzystać prowincye Prus wschodnich i Litwa, iako też i Prus zachodnich, które przez woynę naywięcéy ucierpiały. A gdy dochodzenia dotychczasowe iuz przekonywają, iż znaczna część poniesionych wydatków przez Prowincye mniej obciążone zastąpioną być będzie musiała, więc reszta długów wojennych, rzeczonych Prowincyi na teraz, i dopóki w skutek działań Kommissyi generalnéy stanowcze postanowienie nie wyidzie, na fundusz długów krajowych przeniesione być mają, zaś podatek z dochodu w celu iey umorzenia pobierany, mocą ninieyszego uchyla się.

Chcąc iednak co do działań teyże Kommissyi generalney iak naywięcéy zbliżyć się do życzeń wiernych Naszych stanów, postanawiamy ninieyszém, iż oprócz Szefa i przydać mu się a przez Nas mianowanymi być mających członków teyże Kommissyi, z kaźdey ieszcze Prowincyi:

dway członkowie z pomiędzy właścicieli dóbr szlacheckich,

dway członkowie z pomiędzy mieszkańcy miast i wsiów, a to:

ieden z miast większych

ieden z miasta mnieyszego i wsi

prócz tego z trzech stolic Berlina, Królewca i Wrocławia, po iednym członku.

Co do sposobu obierania ich Kanclerz Stanu wkrótce należyte wyda urządzenie, iako też Instrukcyja dla Kommissyi iuz wypracowaną zostaje.

§. 14. Zawsze zamiar Nasz dąży ieszcze do tego, abyśmy podług przyrzeczenia w Edyktie z dnia 27. Października r. p. obiętego narodowi nadali reprezentacyą stósownie urządzoną. Gdy iednak przygotowania w tey mierze potrzebne wymagają czasu, a bardzo sobie tego życzymy, aby wprzód niż o szczególniey

felseitiges Vertrauen und patriotisches Zusammenwirken im höchsten Grade notwendig sind, mit achtbaren Männern aus allen Ständen Unserer Provinzen zu umgeben, die das Vertrauen ihrer Mitbürger haben, und das Unserige verdienen; so wollen Wir, daß diejenigen Mitglieder, welche jene General-Commission ausmachen werden, auch vorerst die National-Representation constituiren, und hierzu von den Wählenden mit bevollmächtigt werden sollen.

§. 15. Wegen der Verhältnisse der Gutsherren zu den Bauern und des diesen zu erteilenden Eigenthumsrechts, wegen der Gemeinheitstheilungen, wegen verschiedener anderer Gegenstände, die Beförderung der Landescultur betreffend, endlich wegen der näheren Bestimmungen der Gewerbefreiheit und der deshalb zu bewilligenden Entschädigungen, ergehen besondere Verordnungen, so wie auch schon in Absicht auf die Aufhebung des Indults und die Erhaltung der Grundbesizer, desgleichen wegen einiger Modificationen des Stempelgesetzes, geschehen ist.

Unsere sämmtlichen Behörden und Unterthanen haben sich nach dem Vorstehenden überall zu achten, und die hierin enthaltenen Vorschriften zu befolgen.

Wir beauftragen die betreffenden Departements mit deren Vollziehung, und bevollmächtigen Unsern Staatskanzler, der von Unsern Absichten überall vollständig unterrichtet ist, diese Verordnung, da wo es nöthig ist, noch näher zu declariren und zu ergänzen, die Departements aber, durch die ihnen untergeordneten Sectionen, Regierungen und Unterbehörden alle diejenigen Maaßregeln zu treffen, welche zur einformigen und unverzüglichen Vollstreckung derselben erforderlich sind.

Berlin, den 7ten September 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

w teraznieyszéy epoce, gdzie wzajemna ufność i współdziałanie polityczne naywięcej są potrzebne, otaczali Nas mężowie szanowni z wszystkich Stanów Prowincyi Naszych, którzy posiadając zaufanie swych współobywateli są godnymi Naszego; przeto chcemy, aby członkowie, mający składać więcej rzeczoną Komisją generalną, na teraz składali Reprezentacją narodową, którym to końcem przez obiecających onychże mają być umocowani.

§. 15. Co do stosunków właścicieli dóbr względem włościan i tym tu udzielić się mającego prawa własności, co do separacyi wspólności, co do innych przedmiotów podwyższenia kultury krajowej tyjących się, na koniec co do szczególniejszych oznaczeń wolności przemysłu, i w tym względzie wymierzyć się mających wynagrodzeń, oddzielne ustawy będą wydane, iako też takowe względem uchylenia indultu i zachowania właścicieli gruntowych, również co do niektórych modifikacyi stęplowey wydane zostały.

Wszystkie Nasze władze i poddani Nasi do powyższego urzędzenia i obiętych niém przepisów stosować się mają.

Upoważniamy wydziały właściwe, do wykonania obecnéy ustawy, i dajemy moc Naszemu Kanclerzowi Stanu, o zamiarach Naszych zupełną wiadomość mającemu do objaśnienia i uzupełnienia oneyże, gdzieby tego była potrzeba. Wydziały zaś przez podległe im Sekcyje, Regencyje i władze niższe także przedsięwezmą środki, które do iednostaynego i niezwłocznego oneyże do skutku doprowadzenia są potrzebne.

Berlin dnia 7. Września 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

Nro. 22.

(No. 55) Deklaration des Stempel-Gesetzes vom 20sten November 1810 für die ganze Monarchie Vom 27sten Juny 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen &c. &c.

Verschiedene Zweifel und Anfragen, welche über das Stempel-Gesetz vom 20sten November v. J. vorgetragen worden sind, haben Uns veranlaßt, nach Vernehmung des Gutachtens der berufenen Deputirten, darüber folgende Bestimmung zur ertheilen:

§. 1. Da die Steigerung des Stempels in mehreren Fällen zu bedeutend erscheint, so soll:

a) der Werth, Stempel bei Prozessen von 1000 Rthlr. an, nicht mit 1 Rthlr. sondern nur mit zwölf Groschen vom 100 steigen, und nie über den Betrag von 150 Rthlr. hinausgehen (Art. 7. No. 1.);

b) die Steigerung der für Rechnungen und Quittungen zu zahlenden Stempel geht nur bis zu zwei Thalern, und die der Assuranzpolizen nur bis fünf Thaler. Der Aussteller der Rechnungen und Quittungen trägt den Stempel (Art. 7. No. 5. 6. und 7.);

c) zu Beilbriefen wird Einen Thaler Stempel genommen.

§. 2. Ein Erbe, Donatar oder Legatar ist erst dann verpflichtet die Stempelgefälle zu erlegen, wenn ihm die Nutzung anheimfällt. (Art. 7. No. 4.)

Der Descendenten-Stempel tritt erst bei Erbschaften über 500 Rthlr. ein.

§. 3. a) Zu trockenen nach einer bestimmten Zeit zahlbaren, so wie zu gezogenen Wechseln, Handels-Billets und kaufmännischen Anweisungen soll, wenn sie auf 50 bis 500 Rthlr. einschließlichschließlich lauten, ein Stempel von Acht Groschen genommen werden. Dieser Stempel steigt von 250 zu 250 Rthlr. um Vier Groschen.

Nro. 22.

(Nro. 55. oryg.) Deklaracya ustawy stempłowej z dnia 20. Listopada 1810 dla całej Monarchii. Z dnia 27. Czerwca 1811.

My FRYDERYK WILHELM
z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Rozmaite wątpliwości i zapytania względem ustawy stempłowej, z dnia 20. Listopada r. z. spowodowały nas, po wysłuchaniu zdania powołanych Deputowanych, następujące w tey mierze wydać postanowienie:

§. 1. Gdy podwyższanie stempla w wielu przypadkach pokazuje się za wysokie, przeto

a) stempel szacunkowy w processach poczynając od tysiąca Talarów nie o 1. Talar, lecz tylko o 12. dgr. od sta Tal. ma być podwyższany, nigdy zaś kwoty 150 Tal. przechodzić nie powinien. (Art. 7. Nr. 1.);

b) Podwyższanie stempla opłacać się mającego do rachunków i kwitów, dochodzić tylko ma do dwóch Talarów, a podwyższanie stempla do listów assekuracyjnych, tylko do pięciu Talarów. Wystawiający rachunek lub kwit ponosi stempel (Art. 7. Nro. 5, 6, i 7.);

c) Do atestów Zwierzchności na wybudowany podług przepisu okręt, stempel za Talara ma być używany.

§. 2. Sukcessor, Donataryusz, lub Legataryusz, w ten czas dopiero obowiązany jest opłatę stempla uiścić, gdy wchodzi w prawo użytkowania. (Art. 7. Nro. 4.)

Stempel do sukcesyi następnych ma dopiero miejsce, gdy sukcesya 500 Talarów przenosi.

§. 3. a) Do suchych czyli własnych po pewnym czasie płatnych wexli, iako też do wexli ciągnionych, biletów handlowych i assygnacyi kupieckich, jeżeli na 50 do 500 Tal. włącznie są wystawione, ma być używany stempel na 8. dgr. stempel ten od 250 do 250 Tal. podwyższa

michin werden über 500 bis 750 Rthlr. einschließlic 12 Gr. erlegt u. s. w.

b) Trockene Wechsel, welche auf Kündigung lauten, und nach Litt. e. an keine Papierform gebunden sind, desgleichen hypothekarische Schuldverschreibungen und Pfandbriefe, erfordern bei Gegenständen von 50 bis 100 Rthlr. einschließlic einen Stempel von Zwei Groschen, welcher für jedes folgende volle 100 Rthlr. um Zwei Groschen steigt.

c) Schuldverschreibungen oder Schuldscheine, wodurch keine Specialhypothek bestellt wird, sind bei Gegenständen

von 50 bis 100 Rthlr. einschließlic auf

Zwei Groschen

von 100 bis 500 Rthlr. einschließlic auf

Vier Groschen

über 500 Rthlr. einschließlic auf

Acht Groschen

Stempel-Papier auszustellen.

d) Stempelfrei sind, kaufmännische Anweisungen (Assignmenten), welche in dem Ausstellungsorte innerhalb 2 Tagen, den Tag der Ausstellung für voll gerechnet, zahlbar sind, ferner Giros oder Endossements der trockenen oder gezogenen Wechsel; endlich Noten oder Notizen, welche von Kaufleuten über abgemachte Wechsel und Geld-Geschäfte als ein Belag über die gezahlte Valuta ertheilt worden.

e) Die Formulare zu den gezogenen, zu den trockenen Wechseln und zu den Assignmenten werden ausschließlic von den Stempelniederlagen debitirt. Beim Ankauf der Ersteren wird zwar nur der einfache, sowohl auf der Prima als Secunda ausgedruckte Stempelsatz bezahlt, allein wer die Secunda nicht gebraucht, muß sie nach der Trennung von der Prima so gleich vernichten.

§. 4. Außer den im 10ten Artikel benannten Gegenständen sind stempelfrei:

1) Vorstellungen, welche die Staatsgläubiger, von welcher Art sie seyn mögen, an die Behörden richten, um ihre Befriedigung nachzusuchen.

sich o 4ry dgr., a zatém nad 500 do 750 Talarów, włącznie płaci się 12 dgr. i. t. d.

b) Suche, czyli własne wexle z wypowiedzeniem wystawione i wedle lit. e. formy papieru przepisanej nie mające, również hypoteczne zapisy długu i listy zastawne w przedmiotach od 50 do 100 Tal. włącznie wymagają stępla na dwa dgr., który na każdym następném stu Tal. spełna, o dwa dobre grosze podwyższa stę.

c) Zapisy długu, czyli obligacye, przez które specyalna nie wystawia się hypoteka, w przedmiotach

od 50 do 100 Tal. włącznie na dwu dgr.

od 100 do 500 Tal. włącznie na cztery dgr.

nad 500 Tal. na ośm dgr. groszowym stęplu wystawiać się powinny.

d) Wolne od opłaty stępla są: assygnacye kupieckie, w przeciągu dwóch dni, płatne w miejscu ich wystawienia, dzień wystawienia za cały rachuiąc, daley cessye czyli przekazanie wexłów suchych i ciągnionych: na koniec obrachunki, które z strony kupców względem ukończonych interessów wexlowych i pieniężnych, iako dowód na wypłaconą walutą, udzielane bywają.

e) Formularze do wexłów ciągnionych, suchych iarmarcznych i assygnacyów, wskładach stęplowych włącznie, sprzedawane będą. Kupuiąc pierwsze, opłaci się wprawdzie tylko pojedyncza tak na Prymie iako też Sekundzie wybita cena stępla; kto iednakże sekundy nie potrzebuie, winien ią natychmiast po oddzieleniu od Prymy zniszczyć.

§. 4. Oprócz przedmiotów wyrażonych w artykule 10tym wolne są od stępla:

1) przełożenia, które czynią do władz wierzyciele skarbu, iakiegokolwiek bądź gantunku, poszukuiąc swego zaspokoienia;

2) Alle Angelegenheiten der Kirchen, Armen-Anstalten, Waisenhäuser, milden Stiftungen, Schulen, Universitäten, desgleichen der Straf- und Besserungs-Anstalten.

3) Die Ausfertigungen, sowohl der allgemeinen, als der Offizier-, Witwen-, Verpflegungs-Anstalt, und die Quittungen ihrer Kassen über Antritts-Gelder und bezahlte Beiträge.

§ 5. Der Nichtgebrauch des vorgeschriebenen Stempelpapiers, soll nicht mit der Nullität der Verträge u. s. w., sondern mit dem Erlaß des fehlenden Stempels, und der Einzahlung des vierfachen Betrags bestraft werden. Diese Bestimmung gilt auch für die früheren Fälle.

Bei zweiseitigen Verträgen erlegt ein jeder von beiden Theilen diese Geld-Buße.

Bei einseitigen Verträgen und Verpflichtungen verwirkt der Aussteller der Urkunde u. s. w. die Geld-Buße, der Inhaber oder Producent der ungestempelten Urkunde ist aber mit Vorbehalt seines Regresses an den eigentlichen Contravenienten, die Geldbuße unweigerlich zu erlegen, schuldig.

Der Handel auch mit ächten Stempel-Papier und Karten, ohne besondere Erlaubniß der Provinzial-Regierungen, ist bei Strafe der Confiskation verboten.

Berlin den 27. Juni 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kircheisen.

Nro. 23.

(Nro. 56. d. D.) Instruktion für sämtliche Staatsverwaltungs- Behörden zu Anwendung der Vorschriften der Stempel-Gesetze. Vom 20sten November 1810 und 27sten Juni 1811. De dato vom 5ten September 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen &c. &c.

Nachdem Unsere getreuen Untertanen über die in den Bestimmungen des Stempelgesetzes vom 20sten

2) wszelkie przedmioty: kościołów, instytucyj ubogich, domów sierot, fundacyj miłosiernych, szkół, uniwersytetów, tudzież instytucyj kary tyżące się;

3) expedycje tak ogólnego instytutu wdów, jako też instytutu wdów officerskich, niemniej kwity kass tyżże z opłaty wstępnej i składek.

§ 5. Nieużycie przepisane go papieru stęplowanego nie nieważnością układów i t. d. lecz raczej złożeniem opłaty za brakujący stempel i nadto opłaceniem w czwornasób jego wartości, karane będzie. Postanowienie to rozciąga się także do zaszłych już przypadków.

W układach dwustronnych, karę tę każda z obydwóch stron ponosi.

W jednostronnych układach i obligacyach ściąga się karę wystawiający dokument i t. d., takową jednak posiadający lub składający dokument niestęplowany, | z wolnym regresem do właściwego kontrawenienta, bezsprzecznie opłacić iest obowiązany.

Handel choćby prawdziwym stęplowanym papierem i kartami, bez szczególnego zezwolenia Regencyjów prowicyonalnych, pod karę konfiskaty iest zabroniony.

Berlin dnia 27. Czerwca 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kircheisen.

Nro. 23.

(Nro. 56. oryg.) Instrukcja dla wszystkich władz krajowych w zastosowaniu przepisów ustaw stemplowych z dnia 20. Listopada 1810. i 27. Czerwca 1811. Z dnia 5. Września 1811.

My FRYDERYK WILHELM
z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Obiaśniwszy wiernych poddanych Naszych przez deklaracją z dnia 27. Czerwca r. b.

November v. J. von Uns genehmigten Abänderungen durch die Deklaration vom 27ten Juni d. J. belehrt worden sind; so finden Wir Uns veranlaßt auch für die, mit der Verwaltung der Staats-Einkünfte, der Justiz, und der Polizei beauftragte Behörden, zu Erreichung eines, Unserer Absicht angemessenen gleichförmigen Verfahrens, bei Erhebung der Stempelgefälle und dem Gebrauche des Stempelpapiers, so wie besonders über die Verwaltung des Erbschaftstempelwesens, eine nähere Anweisung zu ertheilen.

Wir wollen zunächst, daß die Erhebung der Stempelgefälle in allen Provinzen unseres Königreichs nach gleichen Sätzen geschehe. Alle besondere zu Unsern Kassen gestohene Abgaben, welche bisher statt der Stempel erhoben worden, jedoch nicht durch allgemeine Gesetze bestimmt sind, z. B. die bisher noch in Schlesien üblich gewesene große Taxe zu 3 per Mille bei dem An- und Verkauf Schlesiſcher Güter, werden daher hierdurch aufgehoben.

Demnächst verordnen Wir, daß künftig alle Stempelgefälle ohne Unterschied zur Hälfte in klinsgendem Courant und zur Hälfte in Scheidemünze gezahlt und erhoben werden, die bisher noch gebräuchlich gewesenenen Zahlungen in Golde zum 4ten Theil aber ganz aufhören sollen.

Alle Summen, bis zu welchen ein Stempelsatz reicht, sind einschließlich zu verstehen.

Behufs der Anwendung der Stempelgesetze dienen folgende erläuternde Bestimmungen. In sofern solche nicht ausreichen sollten, müssen alle Behörden ohne Unterschied bei der Section im Departement für die öffentlichen Einkünfte, für die directen und indirecten Abgaben anfragen, welches unter Zuziehung der betreffenden Ministerialabtheilungen die erforderlichen Erläuterungen ertheilen, oder wo es nöthig ist, die Deklarationen und gesetzlichen Bestimmungen höhern Orts auswirken wird.

względem odmian, przyjętych przez Nas w przepisach ustawy stempłowej z d. 20. Listopada r. z. znajdujemy potrzebę, w celu zaprowadzenia iednostaynego i zamiarowi Naszemu odpowiadającego postępowania, władzom tak Skarbowym, Sądowym, iako też Policyinym, w pobieraniu opłat stempłowych i używaniu papieru stempłowego, iako też szczególniey w administracyi stempla od sukcesyów, bliższą u dzielić iastrukcyą.

Mieć nasamprzód chcemy, aby pobieranie opłat stempłowych, we wszystkich Prowincyach Królestwa Naszego, podług iednostaynych działało się zasad. Wszelkie przeto szczególne do Kass Naszych składane opłaty, dotąd zamiast stempla pobierane, ustawami iednakże ogólnemi nie postanowione, n. p. używana w Śląsku dotąd wielka taxa po 3 od tysiąca w kupnie lub przedaży dóbr Śląskich, niniejszym uchylią się.

Stanowimy daley, aby na przyszłość wszelkie opłaty stempłowe bez różnicy przez połowę w grubey, przez połowę w zdawkowey monecie uiszczane i pobierane byly, zwyczajne zaś dotąd opłaty 4tęy części w zlocie zupełnie ustać mają.

Wszelkie summy, do iakich sięga zasada stempłowa, włącznie uważane bydz mają.

W celu zastósowania ustaw stempłowych, następne objaśniające służą postanowienia. Gdzieby zaś te okazywały się niedostatecznymi, winne są wszelkie władze bez różnicy czynić zapytania do sekcyi w wydziale dochodów publicznych stałych i niestałych podatków, który za zniesieniem się z właściwymi wydziałami ministeryalnymi potrzebne objaśnienia udzieli, lub też jeżeli potrzeba zaydzie, objaśnienia i przepisy u wyższej władzy wyiedna.

A b s c h n i t t I.

Allgemeine Vorschriften zu Anwendung der
Stempelgesetze.

§. 1. Zu Art. 4. d. G. und §. 5. der
Deklaration.

Das Umschlagen oder Nachbringen des zu Kontrakten, Rezessen, Attesten, Schuldverschreibungen und allen schriftlichen Verhandlungen erforderlichen Stempelpapiers, wird für solche Fälle, wo dasselbe nicht zeitig genug zu haben ist, oder die Stempelpflichtige Verhandlung nicht süglich auf Stempelpapier geschrieben werden kann, z. B. zu Recognitions-Attesten, unmittelbar hinter Dokumenten, nachgelassen; nur muß dasselbe, in ganzen Bogen, in Städten binnen längstens acht, auf dem Lande binnen längstens vierzehn Tagen vom Tage der Ausfertigung an, gerechnet, beigebracht, durch Bemerkung seiner Bestimmung kassirt und der Zeitpunkt der Veibringung von einem öffentlichen, mit einem Amtssiegel versehenen Königlichen Beamten, mit Buchstaben bescheinigt werden. Im Unterlassungsfall treten die im Art. 11. des Gesetzes vom 20sten November 1810. im §. 5. der Deklaration vom 27sten Juni d. J. und im §. 13. dieser Instruktion bestimmten Stempelstrafen ein. Nur Vorstellungen, Vollmachten und Vollmachtenblankets, können mit einem gestempelten vorschriftsmäßig zu kassirenden Umschlage ohne die vorhin bestimmte Bescheinigung versehen werden.

Den Gerichten wird nachgelassen, zu ihren Akten das erforderliche Stempelpapier, wenn es nicht gleich zu haben ist, binnen der vorhin bestimmten Fristen von beziehungsweise 8 und 14 Tagen nachzubringen und selbst zu kassiren. (§. 6. No. 3.)

§. 2. Zu Art. 5. d. G.

Nur in der Residenz Berlin befindet sich jetzt eine Stempelungsanstalt, welche künftig den Namen Hauptstempelmagazin führt.

Gedruckte Formulare zu öffentlichen Geschäften und Urkunden können bei demselben Buchweise zur Stempelung eingereicht werden.

R O Z D Z I A Ł I.

Ogólne przepisy w zastósowaniu ustaw
stęplowych.

§. 1. do Art. 4. Ustawy i §. 5. de-
klaracyi.

Załączanie lub następne dołączanie potrzebnego stęplowego papieru do kontraktów, recessów, zaświadczeń, obligacyów i wszelkich piśmiennych czynności, dozwala się, a mianowicie bezpośrednio za dokumentami, w tych przypadkach, gdy go dość wcześniej nabydź nie można, lub też czynność sama opłacie stempla ulega, na stemplowanym papierze pisaną bydź nie może, iak n. p. do attestów rekognicyjnych; lecz papier stęplowy po miastach w przeciągu naydaley ośmiu, po wsiach zaś w przeciągu naypóźniej czternastu dni, od dnia wygotowania rachując, w całkowitym arkuszu dołączony, przez zanotowanie iego przeznaczenia skassowany, czas zaś iego dołączenia przez publicznego pieczęć urzędową mającego Królewskiego urzędnika, literami poświadczony bydź winien. W przypadku zaniedbania tego mają miejsce kary Art. 11. Ustawy z dnia 20. Listopada 1810. §. 5. objaśnienia z dnia 27. Czerwca r. b. §. 13. niniejszey instrukcyi przepisane. Przedstawienia tylko, pełnomocnictwa i blankiety do pełnomocnictw, mogą bydź obkładane stęplowym papierem podług przepisu skassować się winnym, bez opatrywania ich w zaświadczenia wyżej ustanowione.

Dozwala się Sądom dołączać później i kassować samym papierem stęplowym do swych akt w przeciągu resp. 8m i 14tu. dni wyznaczonych, skoro go zaraz nabydź nie było można. (§. 6. Nro. 3.)

§. 2. Art. 5. Ustaw.

Tylko w stolicy w Berlinie nayduie się teraz stemplarnia, która odtąd nazwisko Głównego składu stempla mieć będzie.

Drukowane formularze do publicznych czynności i dokumentów mogą bydź doń librami do ostęplowania podawane.

§. 3. Zu Art. 6. Nr. 1. d. G.

Zu Protokollen, wenn sie blos Anmeldungen oder Anzeigen in Privatsachen enthalten, oder in dergleichen Angelegenheiten die Stelle schriftlicher Eingaben vertreten, jedoch wie sich von selbst versteht, mit Ausnahme der im Laufe des Prozesses vorkommenden stempelfreien Protokolle und schriftlichen Eingaben, zu Zahlungs- und Exekutionsmandaten, wenn das Objekt nicht mehr, als 200 Rthlr. beträgt, imgleichen zu Duplikaten der Rezepte über Dienstablösungen und ähnlichen Gegenständen, in sofern der Gegenstand nur 50 bis 200 Rthlr. beträgt, oder so hoch zu schätzen ist, ist nur ein 2 gr. Stempel erforderlich.

§. 4. Zu Art. 6. No. 2. a. und b. d. G.

Der Achtgroschen-Stempel ist, außer den im Gesetz bestimmten Gegenständen noch erforderlich:

- 1) zu allen ausgefertigten Commissorien öffentlicher Behörden in Partei-Sachen;
- 2) zu gerichtlichen Protokollen, welche Vollmachten enthalten und deren Stelle vertreten; noch außer dem Vollmachten-Stempel ferner zu Bescheinigungen der Vollmachten, durch Gerichtsbehörden oder Notarien;
- 3) zu vidimirten Abschriften von Vollmachten, wenn sie auch nur die Existenz des Originals beweisen sollen. Sollen sie als Substitutionen oder zu einem Geschäft gebraucht werden, wozu eine gerichtliche oder von einem Notar bescheinigte Vollmacht nöthig ist; so tritt noch der Vollmachten-Stempel hinzu;
- 4) zum Haupt-Exemplar der Rezepte über Ablösungen und Aufhebungen von Diensten, desgleichen zu den Duplikaten solcher Rezepte, wenn der Gegenstand über 200 Rthlr. beträgt, imgleichen zu außergerichtlichen schriftlichen Vergleichen über rechtshängige Sachen;
- 5) zu Inventarien, welche über eine Kreditmasse aufgenommen werden;
- 6) zu Protokollen über Auktionen, die Schulden halber geschehen, ohne Unterschied, ob die Auf-

§. 3. Do Art. 6. Nr. 1. Ust.

Do protokółów, gdy tylko zgłaszania lub doniesienia w przedmiotach prywatnych obeymują lub w podobnych okolicznościach, miejsce piśmiennych podań zastępujących, z wyjątkiem iednak, iak się samo przez się rozumie, w ciągu processu zachodzących wolnych od stępla protokółów i piśmiennych podań, do nakazów wypłat, i exekucyjnych mandatów, iezeli przedmiot nie więcey iak 200 Tal. wynosi, tudzież do duplikatów, recessów, uwolnienia od pańszczyzny i podobnych przedmiotów, iezeli obiekt tylko 50 do 200 Tal. wynosi, lub tak wysoko oceniony bydź może, stempel na 2 dgr. tylko iest potrzebny.

§. 4. do Artk. Nro. 2. a. i b. Ustaw:

Stempel na 8 gr., oprócz przedmiotów w ustawie wyrażonych, potrzebny iest ieszcze:

- 1) do wszelkich Kommissoryów władz publicznych w interessach prywatnych, wychodzących;
- 2) do protokółów sądowych, które pełnomocnictwa obeymują, tych miejsce zastępują, oprócz stempla dla plenipotencyi; daley do zaświadczeń plenipotencyów przez władze sądowe lub Notaryuszów;
- 3) do zaświadczonych kopii plenipotencyów, choćby tylko w celu udowodnienia exystencyi oryginałów. Gdyby zaś iako substytucye użytemi bydź miały, lub do interesu, do którego sądowa lub przez Notaryusza zaświadczona plenipotencya iest potrzebną, natenczas ieszcze stempel plenipotencyiny użyć potrzeba;
- 4) do głównego exemplarza recessów względem uwolnień i uchyleń pańszczyzny, tudzież do duplikatów takowych recessów, iezeli przedmiot 200 Tal. przynosi, niemniej do zasądowych piśmiennych ugód w sprawach przed sąd wytoczonych;
- 5) do inwentarzy względem masy kredytowej sporządzanych;
- 6) do protokółów aukcyjnych, gdy takowe aukcye z przyczyny długów następują bez

tion nur einen oder mehrere Tage fort dauert. Wenn die Auktion zwar als eine freiwillige abgehalten worden ist (S. §. 8. No. 1.), nachher aber Konkurs entsteht; so bedarf es ebenfalls nur eines 8 gGr. Stempels, indem alsdann der verbrauchte Werthstempel niederzuschlagen ist;

7) zu Protokollen, Inventarien, Kauf- und Todtenscheinen und Recessen bei gerichtlichen oder außergerichtlichen Erbregulirungen, die nicht im Wege des Processes behandelt werden, ohne Rücksicht auf die zu erledigenden Erbschaftsstempelgefälle. Zu Ausfertigung des Erbregresses bedarf es auch in dem Falle nur eines 8 gGr. Stempels, wenn ein Erbinteressent vermöge desselben ein erbchaftliches Grundstück für einen bestimmten Preis oder die Zahlung der Erbtheile seiner Miterben als Schuldner übernimmt;

8) zu allen einzelnen Verfügungen und Verhandlungen in den dem Werthstempel unterworfenen Processen, wenn vor dem Instruktionstermin der Klage entsagt wird. (S. §. 6. No. 1.) Zugleich wird auf Veranlassung mehrerer Anfragen der Gerichtsbehörden hier bemerkt, daß unter dem Ausdrucke des Gesetzes: im Laufe eines Processes u. im gewöhnlichen Civilproceße die Verhandlungen bis zur rechtskräftigen Entscheidung der Sache, oder bis zur Beilegung derselben durch Vergleich oder Entsagung, in Konkurs-, Liquidations- und Subhastationsprocessen aber, ingleichen in fiskalischen Untersuchungs-, Polizei-, Contraventions- und Kriminal-Sachen die gesammten Verhandlungen zu verstehen sind. Zahlungs- und Exekutions-Mandate gehören daher nicht zu den stempel-freien processualischen Verhandlungen (S. §. 13.);

9) zu Ehekontrakten, zu Protokollen über die Annahme eines Testaments, welches der Testator zu einem besondern, auf einem 8 gGr. Stempel geschriebenen Protokolle mündlich erklärt

różnicy, czyli aukcyja przez dzień tylko, czyli też dłużej się odbywa. Chociaż wprawdzie aukcyja dobrowolnie odbyta została (zob. §. 8. Nr. 1.) później zaś konkurs wyniknie; natenczas, również tylko 8. dgr stępel jest potrzebny, ponieważ w tym razie użyty stempel szacunkowy amortyzowany być winien;

7) do protokołów, inwentarzy, rodowodów, poświadczeń zeyścia i recessów przy sądowném regulowaniu spadków, skoro to nie dzieie się w drodze processu, bez względu na opłacić się mający stempel spadkowy. Do wygotowania recessu działowego tylko także potrzeba użyć stempel za 8 dgr., gdy ieden z interesowanych do spadku mocą tegoż grunt spadkowy w ustanowionej wartości, lub też spłacenie części spół-sukcessorów na siebie przyemie;

8) do wszelkich pojedynczych expedycyów i czynności w processach stemplowi szacunkowemu uległych, gdy przed terminem instrukcyi zrzczenie się skargi następuje. (Zob. §. 6. Nro. 1.) Nadmieniam się przytém, z powodu wielorakich zapytań władz sądowniczych, że pod wyrazem ustawy: Wciągu processu i t. d., w zwyczajnym cywilnym processie, czynności aż do prawodzielnego sprawy rozstrzygnięcia, lub też załatwienia teyże przez ugodę lub zrzczenie się, w processach zaś konkursowych, likwidacyjnych i subhastacyjnych, tudzież w śledztwach fiskalnych, policyjnych, kontrawencyjnych i kryminalnych sprawach wszelkie czynności, rozumieć się mają. Nakazy zapłaty i mandaty exekucyjne nie należą zatem do czynności processowych wolnych od stępla. (zob. § 13.);

9) do kontraktów ślubnych, do protokołów względem przyjęcia testamentu, który testator usnie do oddzielnego na 8. dgr. stempla spisanego protokołu podał; tu-

hat; imgleichen zu Protokollen, deren Ausfertigung auf Stempelpapier erfolgen muß.

§. 5. Zu Art. 7. d. G. und §. 3. Litt. e. der Deklaration.

Nur zu gezogenen Wechselfn, zu trockenen Meßwechselfn, und zu Assignationen sind besondere gestempelte Formulare erforderlich. Die übrigen im Art. 7. unter 1 und 2. enthaltenen Bestimmungen der Papiergröße, werden hierdurch aufgehoben.

§. 6. Zu Art. 7. No. 1. des G. und §. 1. a. der Deklaration.

Die Anwendung des Werthstempels bei Prozessen soll nach folgenden Vorschriften geschehen:

a) Bei Civilprozessen.

1) Das Gericht bestimmt gleich nach Anmeldung oder Anstellung der Klage dem Gegenstande des Prozesses gemäß und zwar nach der Höhe des Objekts, den von dem Kläger sofort zu zahlenden Werthstempel. Der Betrag desselben ist nöthigenfalls exekutivisch einzuziehen, wegen Verzögerung der Berichtigung aber der Lauf des Prozesses und selbst die Publikation des Erkenntnisses nicht aufzuhalten. Nur Entsagung der Klage vor dem Instruktionstermin, befreiet von Erlegung des Werthstempels; in diesem Fall muß aber zu jeder bis dahin ergangenen Verfügung und Verhandlung ein 8 gGr. Stempelbogen zu den Akten kassirt werden. (S. §. 4. No. 8.)

2) Der Werthstempel kann nur in baarem Gelde oder durch unbeschriebenes Stempelpapier berichtigt werden.

3) Das Erkenntniß erster Instanz, welches bei den Akten bleibt, muß auf dem Werthstempelpapier selbst geschrieben, in Fällen aber, wo dies nicht geschehen kann, der Werthstempel in Städten binnen längstens 8 Tagen und auf dem Lande binnen 14 Tagen nach Publikation des Erkenntnisses, zu den Akten kassirt werden. (S. §. 1.)

dieß do protokółów, których ekspedycja na stemplowanym papierze sporządzoną być musi.

§. 5. Do Art. 7. Ustaw i §. 3. lit. e. deklaracyi.

Tylko do wexłów ciągnionych, suchych wexłów iarmarcznych i assynacyów, potrzebne są osobne stemplowane formularze. Reszta przepisów w Art. 7. sub 1. et 2. objętych o formacie papieru, uchyla się niniejszém.

§. 6. Do Art. 7. Nro. 1. Ustaw i §. 1. lit. a. Deklaracyi.

Używanie stempla szacunkowego w processach dziać się ma podług następujących przepisów:

a) w processach cywilnych.

1) Sąd zaraz po oznajmieniu lub podaniu skargi, stósownie do przedmiotu procesu, i wprawdzie podług wartości obiektu, oznaczy cenę stempla szacunkowego, przez skarżyciela natychmiast opłacić się mającego. Wartość jego należy, w przypadku potrzeby, ściągnąć przez exekucyą, dla spóźnienia opłaty iednakże, bieg procesu, i nawet ogłoszenie wyroku wstrzymywane być nie może. Same tylko zrzeczenie się skargi przed terminem instrukcyjnym, od opłaty stempla szacunkowego uwalnia; w tym atoli przypadku do kaźdey aż do tego terminu wyszley ekspedycyi i czynności stempel 8. dgr. do akt skasowany być winien. (Zob. §. 4. Nro. 8.)

2) Stempel szacunkowy uiszczony tylko być może, albo gotowemi pieniędzmi, lub też przez podawanie niezapisanego papieru stemplowego.

3) Wyrok pierwszy instancyi, który przy aktach pozostaje winien, być na samym stemplu szacunkowym pisany, w przypadkach zaś, gdzie to stać się nie może, po miastach naydaley w 8. dniach, po wsiach zaś w przeciagu 14. dni po publikacyi wyroku, stempel szacunkowy do akt skasowany być powinien. (Zobacz §. 1.)

- 4) Civilprozesse, die durch gerichtlichen oder außergerichtlichen Vergleich vor Eröffnung des Erkenntnisses erster Instanz sich endigen, sind nur dem halben Werthstempel unterworfen und die Hälfte des etwa schon entrichteten ganzen Betrags wird zurückgezahlt.
- 5) Agnitions, Resolutionen und Contumacial-Bescheide sind als Erkenntnisse erster Instanz, zu welchen der volle Werthstempel zu adhibiren ist, anzusehen.
- 6) Der Werthstempel wird nur einmal berichtigt. In Prozessen, wo Klage und Wiederklage zusammen oder besonders instruiert werden, bedarf es daher nur der einmaligen Erlegung desselben nach Maßgabe des höchsten Objekts. Auch kann der Werthstempel nicht von Neuem gefordert werden, wenn der Kläger, nachdem wegen seines Ausbleibens im Instruktionstermin die Akten reponirt worden sind, die Klage reassumirt, oder wenn in demselben Prozesse Präjudicialfrage und Hauptsache getrennt, instruiert und abgeurteilt werden. In diesem Fall ist nur zu dem zuerst ergehenden Erkenntnisse der Werthstempel und zu dem andern ersterer Instanz ein 8 gGr. Stempel zu gebrauchen.
- 7) Sollte Befuß der Bestimmung des Werthstempels eine Ausmittelung des Werths des Gegenstandes eines Rechtsstreits nöthig werden; so muß solche nach Anleitung der Art. 7. No. 2. des Stempelgesetzes ertheilten Vorschrift geschehen.
- 8) Der Fiskus, Behörden, welchen fiskalische Rechte oder Stempelfreiheit zustehen, und Personen, denen das Armenrecht ertheilt worden ist, sind, wenn sie klagen, von Erlegung des Werthstempels befreiet. Derselbe muß jedoch von ihren Gegnern, wenn diese unterliegen, nach rechtskräftiger Entscheidung der Sache eingezogen und zu den Prozessakten kassirt werden.
- 4) Procesa cywilne, kończące się przez sądową lub zasadową ugodę przed ogłoszeniem wyroku pierwszej instancji, podlegają tylko w połowie opłacie stempla szacunkowego, a druga połowa, jeżeli już całkowicie opłacony został, zwróconą być winna.
- 5) Rezolucje agnicyjne i zaoczne wyroki, winny być uważane, jako wyroki pierwszej instancji, do których zupełny stempel szacunkowy przyłączać należy.
- 6) Stempel szacunkowy raz się tylko opłaca. W processach, gdzie skarga i odwrotna skarga razem lub oddzielnie iest w instrukcyi, raz się tylko takowy opłaca w stosunku do najwyższego przedmiotu. Nie może także na nowo żądany być stempel szacunkowy, gdy skarżący, w przypadku repozycyi akt z przyczyny niestawienia się iego na terminie instrukcyjnym, skargę znowu podnosi, lub gdy w tymże processie, kwestya prejudycjalna i kategoria główna odosobnione, instruowane i odsądzone będą. W tym przypadku tylko do wychodzącego nappierwey wyroku stempel szacunkowy, do drugiego zaś pierwszej instancji 8. dgr. stempel, użyty być winien.
- 7) Gdyby w celu oznaczenia stempla szacunkowego, wynalezienie wartości przedmiotu processowego potrzebne było; na tenczas takowe według skazowki przepisu w art. 7. Nro. 2. Ustawy stemplowej zawartego nastąpić powinno.
- 8) Fiskus, władze, którym służą prawa fiskusowe lub wolność od używania stemplowego papieru i osoby za ubogie uznane, wolne są w skargach swych od opłaty stempla szacunkowego. Takowy iednak od ich przeciwników, skoro ci sprawę przegrywają, po prawomocnem sprawy rozsządzeniu winien być ściągniiony, i do akt processowych skasowany.

- 9) Wenn in einem vom Fiskus oder von einem Armen gegen eine begüterte Privatperson geführten Prozesse, die Kosten ganz oder zum Theil kompensirt werden; so muß der Begüterte nach rechtskräftiger Entscheidung der Sache einen Theil des Werthstempels in dem Verhältnisse des ihm auferlegten Kostenantheils tragen.
- 10) Die Bestimmung im Art. 7. B. 1. des Gesetzes vom 20sten November 1810., daß bei Wechsel- und andern exekutivischen und summarischen Prozessen nur die Hälfte des Werthstempels zu erheben sey, wird hierdurch aufgehoben und findet in dergleichen Prozessen in Ansehung des Werthstempels eben das statt, was dieserhalb bei gewöhnlichen Civilprozessen gilt.
- 11) Zu den, keiner Schätzung an Gelde fähigen Civilprozessen, gehören auch Prozesse über Verstattung zur Rechtswohlthat der Vermögensabtretung; ingleichen Ehescheidungs- und Moratorien-Prozesse. In Prozessen, betreffend die Amortisation verlorener gegangenener Dokumente oder eingetragener Forderungen, ingleichen der Aufruf unbekannter Realprätendenten, ist der Werthstempel nach richterlichem Gutbefinden auf 1 bis 10 Rthlr. zu bestimmen.
- 12) Bei Konkurs- und Liquidationsprozessen wird der Werthstempel nach der sich aus dem Inventarium ergebenden Aktivmasse bestimmt und aus den bereitsten Geldern derselben entnommen. Bei Verminderung der Aktivmasse durch Ausfälle wird der Werthstempel anderweitig geringer bemessen, und das zu viel Bezahlte aus den Stempelrückständen erstattet.
- b) Bei fiskalischen Untersuchungsprozessen und
c) bei Kriminalprozessen
kann die Beibringung und Kassation des Werth-
- 9) Jeżeli w procesie przez fiskusa lub osobę ubogą przeciw prywatnej majątności osobie toczonym, koszta całkiem lub w części kompensowane będą; natenczas osoba majątna po prawomocnym sprawie zawyrokowaniu winna iest część opłaty stempla szacunkowego w miarę włożoney na nich części kosztów ponieść.
- 10) Postanowienie w art. 7. B. 1. Ustawy z dnia 20. Listopada 1810., że w wexlowych i innych exekucyjnych i summarynych processach tylko połowiczna cena stempla pobieraną być ma, uchyla się niniejszém i w processach takowych, co się dotyczy stempla szacunkowego, toż samo przestrzegać należy, co w tey mierze w zwyczajnych processach cywilnych przepisano.
- 11) Do processów cywilnych, których oszacować na pieniądze nie można, należą także processa o pozwolenie dobrodziewstwa prawa odstąpienia majątku; tudzież processa rozwodowe i moratoryjne. W processach dotyczących się umorzenia zagubionych dokumentów lub zachypotekowanych pretensyów, niemniej zapożywania niewiadomych pretendentów realnych, stempel szacunkowy podług umiarkowania Sądu na 1. do 10. Tal. ma być oznaczony.
- 12) W processach konkursowych i likwidacyjnych, oznacza się stempel szacunkowy w stosunku do wykazanej inventarzem masy czynnej, i z najgotowszych iey funduszów załatwia. W przypadku zmniejszenia się masy czynnej przez niedobór, stempel szacunkowy później niżony, a co nadto zapłacono, z dochodów stęplowych zwrócone zostanie.
- b) w fiskalnych processach indagacyjnych i
c) w processach kryminalnych
przystawienie i skasowanie stempla sza-

stempels bis nach erfolgter rechtskräftiger Entscheidung ausgesetzt bleiben.

Ein gleiches findet statt:

- d) in Polizei-, Kontrventions- und
- e) in Konsumtionssteuer-, Zoll-, Kontrventions- und Defraudations- Sachen,

in welchen, falls sie durch Resolutionen der Regierungen entschieden und beendigt werden, diese, gerichtlichen Erkenntnissen gleich zu achten sind. Behufs der Bestimmung des Werthstempels darf aber der Werth des Konfiskationsobjekts der erkannten Geldstrafe nicht hinzu gerechnet werden.

§. 7. Zu Art. 7. No. 2. des G.

- 1) Verkaufs- und Vererbpachtungsrecesse über Domainen, sind dem Werthstempel unterworfen.
- 2) Verträge, durch welche Laßgüter abgetreten oder übergeben werden, sind kein Gegenstand des Werthstempels. Zu jedem Exemplar derselben ist nur ein 8 gGr. Stempel erforderlich.
- 3) Bei verkäuflichen Ueberlassungen von Bauergütern ist der Werth des etwa vorbehaltenen Altentheils Behufs der Werthstempel-Bestimmung nicht mit in Anschlag zu bringen.

§. 8. Zu Art. 7. No. 3. d. G.

- 1) Auktionsprotokolle sind nur bei freiwilligen Auktionen dem Werthstempel unterworfen (S. §. 4. Nr. 6.), welcher nach dem reinen Ertrage der Licitation zu bestimmen ist. Ausfertigungen und Extracte der Auktionsprotokolle erfordern bei Objekten bis zu 200 Rthlr. nur einen 4 gGr. und bei höheren Objekten nie einen höhern, als einen 8 gGr. Stempel.
- 2) Auch bei Pachtverträgen über Privatgüter werden beständige Gefälle von der stempelpflichtigen Pachtsumme ab, Naturalprästationen aber,

szacunkowego aż do wyścia prawomocnego wyroku odłożone byđ może.

Toż samo ma miejsce:

- d) w sprawach policyjno-kontrawencyjnych i
- e) w kontrawencyjach konsumcyjnych celnych i sprawach defraudacyjnych,

u których rezolucye Regencyów, gdy przez nie sprawa takowa rozstrzygnioną i ukończoną zostaje, równie jak wyroki sądowe uważane byđz mają. W oznaczeniu jednak stępla szacunkowego, wartość skonfiskowanego obiektu nie powinna byđz dodawaną do zawyrokowanej kary pieniężnej.

§. 7. do Art. 7. Nro. 2. Ust.

- 1) Kontrakty przedaźne i wieczysto-dzierżawne na dobra skarbowe, podlegają opłacie stempla szacunkowego.
- 2) Umowy, mocą których nieruchomości włościańskie, prawem wieczystego użytkowania posiadane, odstępują się i oddają, nie ulegają stęplowi szacunkowemu. Do każdego egzemplarza tychże tylko 8 dgr. stempel potrzebny.
- 3) Przy sprzedaży posiadłości włościańskich, nie należy przy oznaczeniu stępla szacunkowego, podciągać do obrachunku wartości dożywocia rodzicielskiego, jeżeli iakie jest wymówione.

§. 8. do Art. 7. Nro. 3. Ust.

- 1) Protokoły aukcyjne w aukcyach tylko dobrowolnych podlegają opłacie stępla szacunkowego (zob. §. 4. Nr. 6.) który podług czystego przychodu z aukcyi oznaczyć należy. Expedycye i ekstrakty protokołów aukcyjnych wymagają w przedmiotach do 200 Tal. tylko na 4 dgr. stępla, wznaczniejszych zaś obiektach nigdy wyższego nad 8 dgr.
- 2) W ugodach dzierżawnych o dobra prywatne, odcągają się podatki od summy dzierżawnej opłacie stempla ulegają-

die der Verpächter sich ausbedungen hat, nach der Kammertaxe zu Gelde und so der Pachtsumme hinzugerechnet.

Wenn Pachtkontrakte die Bedingung enthalten, daß, wenn die Preise gewisser Produkte, z. E. des Getreides, der Wolle ic. steigen, das stipulirte Pachtgeld gleichfalls um eine bestimmte Summe steigen soll; so ist zwar der Werthstempel nach dem anfänglichen Betrage des Pachtzinses zu bestimmen, in dem Fall aber, wenn die bedungene Erhöhung eintritt, ein derselben angemessener Stempelbogen dem Hauptexemplar des Kontrakts beizufügen und nach Vorschrift des §. 1. zu kassiren.

- 3) Wenn Mieths- und Pachtverträge auf unbestimmte Zeit oder auf Kündigung geschlossen werden, so ist Behufs der Stempel-Bestimmung anzunehmen, daß solche über ländliche Grundstücke auf 3 Jahr, und über Städtische auf 1 Jahr geschlossen worden.

§. 9. Zu Art. 7. No. 4. d. G. und §. 2. der Deklaration.

- 1) Bei Erbschaften und Vermächtnissen wird der Werthstempel nach dem ganzen Antheile jedes Theilnehmers besonders berechnet.
- 2) Staats- und andere öffentliche Papiere sollen nicht nach dem Nennwerth, sondern nach dem Cours, der zur Zeit der Erbschaftsanretung Statt gefunden hat, zu Courant gerechnet werden; Kapitalien in Golde werden mit 10 Procent Aufgeld, Konventionsgeld, und andere ausländische Silbermünzen, nach dem Verhältnisse ihres innern Gehalts, zu Courant gerechnet.
- 3) Wenn ein überlebender Ehegatte der Niebeerbung des verstorbenen Ehegatten zum Vortheil der Kinder entsagt oder das Erbtheil derselben aus eigenen Mitteln freiwillig erhöht, so müssen diese, wenn dadurch ihr Gesamtantheil über 500 Rthlr. steigt, den Descendentenstempel lösen.

Jahrgang 1821.

cey, prestacye zaś wytyczne, iakie sobie wydzierzawiający warował, podług taxy kameralney na pieniądze obrachować i do summy dzierzawney dołączyć należy.

Jeżeli kontrakty dzierzawne obeymują ten warunek, że w przypadku podniesienia się ceny pewnych produktów, n. p. zboża, wełny, etc. umówiona summa dzierzawna również o pewne quantum ma być podwyższoną, natenczas wprawdzie stempel szacunkowy oznaczony być ma, według pierwsiastkowej summy dzierzawney, w przypadku jednak, jeżeli zastrzeżone podwyższenie nastąpi, stempel iemu odpowiadający, do głównego exemplarza kontraktu dołączony i wedle przepisu §. 1. skasowany być winien.

- 3) W przypadku układów o najem i dzierzawę na czas niepewny lub aż do wypowiedzenia, bierze się za zasadę w celu oznaczenia stempla, iakoby te, co do gruntów wiejskich na lat 3, co do miejskich zaś na rok ieden zawarte były.

§. 9. Do art. 7. Nro. 4. Ustawy i §. 2. deklaracyi.

- 1) W sukcesyach i legatach, stempel szacunkowy podług całkowitey części każdego uczestnika osobno obrachować należy.
- 2) Rządowe i inne publiczne papiery, nie podług ich nominalney wartości, lecz podług kursu mianego w czasie objęcia sukcesyi, na grubą monetę obrachowane być mają. Kapitały w zlocie, rachować należy z naddatkiem 10 od sta nad summę. Pieniądze konwencyjne i inną zagraniczną monetę srebrną w stosunku do ich wewnętrzney wartości na grubą monetę.
- 3) Jeżeli które z małżonków pozostałe zrzeka się na korzyść dzieci, współdziedziczenia po zmarłym małżonku, lub też dział ich z własnego majątku dobrowolnie podwyższa, w ówczas też dzieci, jeżeli przez to ich ogólna część nad 500 Tal. wychodzi, stempel spadko- zstępny wykupić powinny.

[19]

4) Ein hinterbliebener Ehegatte, der mit seinen Kindern in ungetheilten Gütern bleibt, muß dennoch ein Inventarium ediren und den Werthsstempel für sich und seine Kinder so lösen, als ob wirklich Theilung gehalten worden wäre.

5) Dem rechtlichen Ermessen der Gerichte und Stempelverwaltungs-Behörden bleibt überlassen, von glaubwürdigen Personen Versicherungen an Eidesstatt über den Betrag des eingebrachten Vermögens hinterbliebener Ehegatten anzunehmen.

6) Auch von Personen, die nicht zum Handelsstand gehören und kein Inventarium vorzulegen wünschen, darf ein angemessenes Aversionalquantum für den Werthsstempel angenommen werden.

§. 10. Zu Art. 7. No. 5 und 6. des G.

Auch die Rechnungen der für öffentliche Behörden arbeitenden Künstler und Handwerker, imgleichen der Justiz-Commissarien, sind nach Maafgabe des Objects stempelpflichtig.

Eben so die Quittungen der Wittwen und anderer Privatpersonen über empfangene Pensionen und Zahlungen aus den Wittwenkassen, jedoch nicht über zurückgezahlte Antrittsgelder, welche als Deposita anzusehen sind; ferner über Zahlungen aus den Sustentations-Fonds, den Feuerkassen und überhaupt aus öffentlichen oder Kommunal-Kassen erhobener Gelder, wo durch eine Anforderung getilgt wird.

Auch die Quittungen der Königl. Prinzen und fürstlichen Personen über Appanage oder die zu sonstigem Behuf angewiesenen Gelder, sind stempelpflichtig.

Die Stempelpflichtigkeit der Gehalts-Quittungen der Militärpersonen wird nach dem monatlichen Betrag der ihnen zu zahlenden Besoldungen beurtheilt.

Gläubiger und Schuldner, Vermiether und Miether u., können untereinander über fortlaufende Zahlungen zwar Quittungsbücher halten, der Geldempfänger muß aber am Ende jedes Kalender- oder Miethjahres über die ihm im Laufe desselben gezahlten Gelder eine gestempelte General-Quittung erteilen. In Ansehung der Quittungen über hypothekarische For-

4) Przeżyjący małżonek, chociaż zostaje z dziećmi w dobrach niepodzielonych, winien iednak sporządzić inwentarz i stempel szacunkowy za siebie i swe dzieci wykupić tak, iak gdyby działły istotnie nastąpiły.

5) Zostawuie się prawnemu uznaniu sądów i władz administracyjnych stempla, od osób wiary godnych zamiast przysięgi przyimować zapewnienia o wielkości wniesionego majątku pozostałego małżonka lub małżonki.

6) Równie od osób nie należących do stanu kupieckiego, i nie życzących sobie składać inwentarza, może być stósowne ryczałtowe quantum za stempel szacunkowy przyjęte.

§. 10. Do art. 7. 5. i 6. Ustaw.

Rachunki kunsztowników i rzemieślników dla publicznych władz pracujących, niemniej Kommissarzy sprawiedliwości, są również w stósunku do przedmiotu opłacie stemplowej uległe.

Tudzież kwity wdów i innych osób prywatnych, na odebrane pensye i płacę z kass wdowich, iednakowoż nie na zwrócone wstępne, które się iako depozyt uważa; daley na wypłaty z funduszu wsparcia kass ogniowych, i zgoła z podpisanych z kass publicznych lub gminnych pieniędzy, przez które pretensya iakowa zaspokaia się.

Kwity również Xiążąt Królewskich i innych na opravę lub inné iakiekolwiek im zassygnowane wypłaty, ulegają opłacie stempla.

Uległość stempla kwitów na pensye osób woyskowych, bierze się podług miesięcznego ich żołdu.

Wierzyciele i dłużnicy, wynajmujący i najmujący etc. mogą wprawdzie pomiędzy sobą księgi kwitowe z ciągłych wypłat utrzymywać, odbierający pieniądze atoli obowiązany iest z końcem roku kalendarzowego, lub najmowego, na odebrane w ciągu tegoż pieniądze kwit ogólny na stemplu wystawić.

derungen, auf deren Grund die Löschung erfolgen soll, verbleibt es bei den Bestimmungen des Allg. Landrechts Th. 1. Tit. 20. §. 532., und trägt der Schuldner die Kosten, wenn nicht ausdrücklich etwas anderes verabredet worden ist.

§. 11. Zu Art. 7. No. 8. d. G. und S. 3 a. b. und c. der Deklaration.

Bei Berechnungen, Behufs der Bestimmung der Stempelpflichtigkeit, gezogener und trockener Wechsel, Handelsbilletts, Pfandbriefe, Obligationen, Schuldscheine etc., soll zwischen Gold, d. h. Friedrichsd'or, Friedr. Wilhelms, August, Louisd'or etc. Preuß. Courant und Leipziger Wechselzahlung, oder Konventionsgeld, welches zu $13\frac{1}{2}$ Rthlr. aus der Mark fein Silber geprägt worden, kein Unterschied Statt finden.

Außerdem ist bei Bestimmung des stempelpflichtigen Wechselbetrags

a. der Dukaten	3 Rthlr. =	9Gr.
b. der Laubthaler zu	1 —	12 —
c. der Albertsthaler zu	1 —	12 —
d. die Markbanko zu	—	12 —
e. der Gulden Holland. zu	—	14 —
f. der Reichsgulden zu	—	14 —
g. der Augsburger Guld. zu	—	16 —
h. der Franc	—	6 —

zu rechnen.

In Ansehung aller übrigen fremden Silber- oder Goldmünzsorten soll der jedesmalige Cours und in dessen Ermangelung der Feingehalt derselben in Vergleichung mit Preussischem Silber-Courant oder Golde zur Basis dienen.

Gestempelte Wechsel- und Assignationsformulare werden nur höchstens zu Summen von 5000 Rthlr. debittirt. Es muß daher bei höhern Objecten die Summe getheilt und es müssen nach Verhältnis dieser Theilung mehrere gestempelte Wechsel- oder Assignationsformulare gebraucht werden.

§. 12. Zu Art. 10. d. G.

Zur Beurtheilung solcher Fälle, in welchen die im Gesetz vorgeschriebenen Ausnahmen anzuwenden

Względem kwitów na pretensye hypoteczne, w moc których wymazanie ma nastąpić, pozostaje się przy przepisach Prawa Powszech. Kraiow. Części 1. Tyt. 20. §. 532., a dłużnik ponosi koszta, jeżeli wyraźna inna iaka niezasła umowa.

§. 11. do art. 7. Nro. 8. Ustaw i §. 3. a. b. i c. deklaracyi.

Przy obrachowaniu, celem oznaczenia uległości stempla, wexlów ciągnionych i suchych, biletów handlowych, listów zastawnych, obligacyów, zapisów dłużnych etc. pomiędzy złotem, to jest: Frydrychsdorami, Fryd. Wilhelmsdorami, Augustdorami, Louisdorami etc. kurantem Pruskim i Lipskiemi wexlami, lub pieniędzmi konwencyinemi, których $13\frac{1}{2}$ Tal. z grzywny czystego srebra jest wybitych, żadna nie ma być czynioną różnica.

Prócz tego przy ustanawianiu waluty wexlowey, opłacie stempla ulegającej rachować się mają

a. Dukat	3 Tal. —	dgr.
b. Laubtalar	1 —	12 —
c. Talar Albertowski	1 —	12 —
d. Grzywna bankowa	—	12 dgr.
e. Złoty hollenderski	—	14 dgr.
f. Złoty rzeszy niemieck.	—	14 dgr.
g. Złoty augsburski	—	16 dgr.
h. Frank	—	6. dgr.

W porównywaniu innych obcych srebrnych lub złotych gatunków monet z kurantem pruskim lub złotem, służyć ma zawsze za zasadę każdoczesowy kurs tychże, a w braku tego wewnętrzna ich wartość.

Stępowane formularze do wexlów i assignacyów naywyżey tylko na summy 5000 Tal. sprzedawane będą. W większych więc obiektach summa musi być dzielona, a w stosunku tego podziału więcey formularzy wexlowych lub assignacyinych użyć potrzeba.

§. 12. do Art. 10. Ust.

Do rozpoznania takich przypadków, do których przepisane ustawą wyłączenia zastoso-

sind, oder eine Einschränkung erleiden, dienen nachstehende Erläuterungen.

Zu 2. Vormundschaftsachen, sowohl minderjähriger, als anderer Pflugbefohler, sind nur dann dem gewöhnlichen Stempel unterworfen, wenn die Vermögens Einkünfte einen reinen Ueberschuß gewähren. Dieser entsteht auch, wenn ein Pflugbefohler der geringen Einkünfte seines Vermögens nicht bedarf und diese aufgesammelt werden. Jedoch auch dann tritt Stempelspflichtigkeit ein, wenn die Einkünfte zwar nicht aufgesammelt werden, das Vermögen der Pflugbefohlenen aber dem Nießbrauche des Vaters unterworfen und dieser nicht selbst zum Armenrecht qualificirt ist.

Uebrigens wird hierdurch nachgelassen, daß, so lange das Vermögen eines Pflugbefohlenen nicht genau übersehn und nicht beurtheilt werden kann, ob daselbe einen reinen Ueberschuß gewährt, die Stempel ausgekehrt bleiben können.

Zu 3. Zu der wegen der Beziehung auf das Gemeinwohl oder die Verwaltung des Staats und seiner Einkünfte stempelfreien Verhandlungen und Verfügung öffentlicher Behörden, gehören außer Disziplinar- und allgemeine Polizeisachen und das Beste des Militair- oder Cividienstes betreffende An gelegenheiten noch

Münz- und Probierscheine über das von Privatpersonen zur Münze gelieferte Gold und Silber, welches für Rechnung des Staats gekauft und verprägt wird, so wie die Quittungen über die Bezahlung solcher Metalle.

Feuer-Societätsachen mit Ausnahme der Assecurationsatteste und der Quittungen der Empfänger über Versicherungssummen. (S. Art. 6. No. 2. a. b. C. und den §. 10. dieser Instruktion.)

Atteste, welche Ortsobrigkeiten den Unterthanen, Behufs des Verkaufs ihres Viehes erteilen.

Qualifikations-Atteste zum Betrieb eines Gewerbes.

Pässe der Ortsobrigkeiten für Verwalter und Gesinde beim Verfahren der Produkte und Ein-

wane bydź, lub ograniczeniu nieiakiemu ulegać mają, następujące służą objaśnienia:

Do 2. Interessa opieki tak nieletnich, iako też innych pod opieką zostających, wtenczas tylko ulegających zwyczajnemu stempłowi, gdy z dochodów majątku czysty zbywa remanent. Również i wtenczas, gdy zostający pod opieką szczupłych dochodów z majątku swego nie potrzebując, takowe się zbierają. W tenczas nawet zachodzi uległość opłacie stempla, kiedy dochody zostającego pod opieką, chociaż nie zbierają się w masę, służą do użytku oycy do prawa ubogich niekwalifikowanego.

Dozwala się zresztą zawiesić okup stępla; dopokąd majątek zostającego pod opieką, dokładnie wykazany i rozpoznany bydź nie może; czyli czysty Remanent przynosi.

Do 3. Do czynności i expedycji publicznych władz, wolnych od opłaty stępla z powodu zmierzania onychże do dobra powszechnego lub administracyi kraju i jego dochodów, należą ieszcze, oprócz przedmiotów dotyczących spraw karności i ogólnéj policyi; tudzież dobra służby wojskowéj i cywilnéj;

Zaświadczenia menniczne, na dostawione przez osoby prywatne do mennicy złoto i srebro zakupowane i wybitane na rachunek skarbu, równie iak i kwity z zapłacenia tychże kruszców.

Interesa Towarzystwa ogniowego z wyjątkiem atestów assekuracyjnych i kwitów percypientów na summy assekuracyjne, (zob. Art. 6. Nro. 2. a. Ust. i §. 10. tej Instrukcyi)

Zaświadczenia, które zwierzchności miejscowe mieszkańcom do sprzedaży wydały.

Atesta kwalifikacyi do prowadzenia procederu iakiego.

Pasporta zwierzchności miejscowych, wydawane rządcom gospodarstwa i czeladzi przy wywożeniu produktów, i sprowa-

holen der Bedürfnisse oder zu andern für die Herrschaft auszurichtenden Geschäften.

Medicinal-Atteste über den Gesundheitszustand eines Beamten.

Städtische Angelegenheiten, in sofern sie nicht blos das Privatinteresse einzelner Individuen betreffen.

Zu 4. Auch die bei und über Gemeinheits-Teilungen entstehenden Prozesse, z. B. über Präjudicialpunkte, Subrepartition und den Theilungsrecess selbst, sind stempelfrei.

Zu 11. Stempelfrei sind auch Administrationsrechnungen, Contobücher, welche mit Käufern, Handwerkern und Arbeitern gehalten werden, und überhaupt alle Rechnungen, die keine Forderung zum Gegenstande haben.

Ferner sind noch von aller Stempelabgabe frei:

- a) Alle Schuld-Verschreibungen, welche von Staatsbehörden ausgestellt werden.
- b) Rechnungen und Quittungen der Sportelkassen.
- c) Quittungen, welche Depositenkassen ausstellen und empfangen.
- d) Alle Angelegenheiten des Königl. Fiskus und diejenigen Behörden, welchen fiskalische Rechte verliehen sind.

Sie müssen aber eben sowohl, als die im §. 4. No. 2. der Deklaration vom 27sten Juny d. J. benannte Behörden in der Regel, wenn sie mit Privatpersonen kontrahiren, diese verpflichten, die Berichtigung des nach Maafgabe des Objekts erforderlichen Stempels zu übernehmen.

- e) Cantonsachen, Gesuche wegen Befreiung vom Militairdienst, Abschiede der Cantonisten und Militairpersonen, Atteste über Invalidität zum Militairdienst, Versorgungsgesuche der Invaliden, Atteste, welche den, wegen Annahme eines Grundstücks, zum Abschiede sich meldenden Soldaten über ihre rechtliche Qualifikation zum Erwerbe des Grundstücks erteilt werden.

dzaniu potrzebnych artykułów, lub sprawianiu innych iakowych interesów dla swego państwa.

Zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia urzędników.

Interesa mieyskie, skoro nie dotyczą się samego tylko interesu prywatney osoby.

Do 4. Również procesa wynikające przy lub z powodu separacyi wspólności, n. p. z powodu punktów prejudycyalnych, subrepartycyi i samego recessu separacyjnego, wolne są od stępla.

Do 11. Wolne są także od stępla wszelkie rachunki administracyjne, księgi kontowe, utrzymywane z kupcami, rzemieślnikami i wyrobnikami, i w ogólności wszelkie rachunki żadney pretensyi za przedmiot nie mające.

Nadto wolne są od wszelkięj opłaty stępla:

- a) wszelkie zapisy dłużne przez władze krajowe wystawione.
- b) Rachunki i kwity kass szportilowych.
- c) Kwity wystawiane i przyjmowane przez kassy depozytowe.
- d) Wszelkie interesa królewskiego Fiskusa i władz tych, którym prawa fiskusowe są nadane.

Powinny one iednakże tak, iak §. 4. Nro. 2. deklaracyi z dnia 27. Czerwca r. b. wymienione władze w ogólności, jeżeli kontraktują z osobami prywatnemi, zobowiązać oneż do przyięcia na się opłaty stępla potrzebnego w stósunku obiektu.

- e) Przedmioty kantonowe, prośby o uwolnienie od służby woyskowej, uwolnienia od służby kantonistów i osób woyskowych, zaświadczenia niezdatności do służby woyskowej, prośby inwalidów o zaopatrzenie, zaświadczenia udzielane żołnierzom podającym się do uwolnienia z powodu obięcia gruntu, względem ich prawney kwalifikacyi do nabycia takowego.

- f) Quittungen, welche unter Schulddokumenten niedergeschrieben werden.
- g) Recognitionsprotokolle, auf deren Grund stempelpflichtige Urteste unter Urkunden ausgefertigt werden.
- h) Informationsprotokolle der Justizkommissarien, so wie Abschriften der Erkenntnisse und Urteils-ertrakte, welche denselben zu ihren Manualakten erteilt werden.
- i) Beglaubte Abschriften, welche von den Verhandlungen der Hypothekenbehörden zu den Grundakten und Copienbüchern genommen werden, imgleichen Ingrossationsverfügungen der Gerichte an die Hypothekenbuchführer, Ingrossations- und Lösungsregistraturen.
- k) Triplikate der Reccesse über Dienstablösungen und Aufhebungen, welche für das Finanzministerium ausgefertigt werden.
- l) Alle Angelegenheiten öffentlicher Behörden, welche die Abgaben und das Schuldenwesen aus dem letzten Kriege betreffen.
- m) Offizierpatente, welche nicht von Unserer höchsten Person vollzogen werden.
- n) Das erste Exccitatorium kann von öffentlichen Verwaltungs-Beörden in einzelnen Fällen, jedoch mit pflichtmäßiger Berücksichtigung der Umstände stempelfrei erlassen werden.

§. 13. Zu Art. 11. d. G. und §. 5. der

Deklaration.

Die Vorschrift:

daß, wenn der vierfache Betrag des nicht gebrauchten Stempels weniger, als 1 Rthlr. beträgt, dennoch eine Geldstrafe von Einem Thaler mit Ausschluß des nachzubringenden Stempels eintritt,

ist durch den §. 5. der Deklaration vom 27sten Juni d. J. nicht aufgehoben.

Auf einer jeden Ausfertigung eines jeden Dokuments, so wie auf jeder vidimirten Abschrift muß bei Vermeidung einer Geldbuße von sechzehn Groschen ausdrücklich bemerkt werden, mit welchem Stempel das Original versehen ist.

f) Kwity pod dokumentami długu pisane.

- g) Protokoły rekognicyjne, na których fundamencie atesta uległe opłacie stemplo- wey pod dokumentami się zapisują.
  - h) Protokoły informacyjne Kommissarzy spra- wiedliwości, również kopie wyroków i ekstrakty onychże, które tymże do akt ich manualnych są udzielane.
  - i) Widymowane kopie czynności władz hy- potecznych, które do akt gruntowych i xiąg odpisowych brane bywają, tudzież dekreta ingrossacyjne Sądów, do utrzy- mujących xięgi hypoteczne, do Registra- tur ingrossacyjnych i extabulacyjnych.
  - k) Tryplikaty recessów w przedmiotach wa- runkowego lub bezwarunkowego zniesie- nia robocizny, sporządzone dla Ministe- rium przychodów i skarbu.
  - l) Wszelkie czynności władz publicznych, tyczące się podatków i długów z ostatniej woyny pochodzących.
  - m) Patenta Officerów, które nie przez Naszą naywyższą Osobę podpisywane.
  - n) W szczególnych zdarzeniach, władze pu- bliczne administracyjne, mogą pierwsze exccitatorium wydawać bez stempla, z win- nym iednakże względem na okoliczności.
- §. 13. do Art 11. Ust. i §. 5. Dekla- racyi.

Przepis,

ażeby w przypadku, gdy poczwórna war- tość nieużytego stempla mniej aniżeli 1. Tal. prócz uiścić się mającego stempla, była zadyktowaną,

przez §. 5. deklaracyi z dnia 27. Czerwca r. b. nie iest uchylony.

Na kaźdey expedyeyi iakiegokolwiek do- kumentu, również na kaźdey kopii zaświad- czoney, pod karą szesnastu dgr. wyraźnie wzmiankowane bydź powinno, iaki stempel do oryginału użyty został.

A b s c h n i t t II.

Verpflichtungen öffentlicher Behörden zu Mitwirkung bei Verwaltung des Stempelwesens überhaupt.

§. 14. Jede öffentliche Behörde hat auf genaue Befolgung der Stempelgesetze zu halten, jedes Collegium und jedes Gericht alle zu seiner Kenntniß gelangende Stempelkonventionen von Amtswegen zu rügen, die verwirkte Geldbuße durch ein Dekret festzusetzen und deren unverzügliche Einziehung zu verfügen.

Wird eine Stempelkonvention von einem Gerichte oder einer andern öffentlichen Behörde von Amtswegen gerügt; so fließt die Hälfte der Geldbuße zu Unsern Kassen, die zweite Hälfte erhält nach §. 19. der Denunciant.

Die Niederschlagung der Strafe aus Rechtsgründen trifft auch den Denunciantenanteil, nicht aber eine Niederschlagung aus Gnaden.

§. 15. Der Fortgang eines rechtlichen Geschäfts, oder einer Partei-Angelegenheit, darf jedoch durch den Umstand, daß die Geldbuße noch nicht erlegt ist, nicht aufgehalten werden.

§. 16. Stempelstrafen können von Kollegien oder Gerichten aus rechtlichen oder erheblichen Gründen gemildert und erlassen werden. Eine Milderung oder Erlassung aus bloßer Gnade kann nur von der Section des Departements der öffentlichen Einkünfte, im Finanzministerium, für die Abgaben verfügt werden.

§. 17. Gegen ein, die Stempelstrafe festsetzendes Dekret einer öffentlichen Behörde, findet nur dann ein Rechtsmittel Statt, wenn die Geldbuße den Betrag von 20 Thlr. übersteigt. In Fällen, wo wegen Einbringens und Debitirens ungestempelter Spielkarten, eine Untersuchung Statt findet, gebühret die Entscheidung durch Resolution den Regierungs-Abgabe-Deputationen; will sich der Denunciant bei deren Resolution nicht beruhigen, so steht ihm der Weg Rechts offen.

§. 18. Hat eine öffentliche Behörde sich selbst einer Stempelkonvention schuldig gemacht, so gebühret die Ahndung, der ihr vorgesetzten Behörde.

R O Z D Z I A Ł II.

Obowiązki władz publicznych do współdziałania w administracyi stempla, w ogólności.

§. 14. Każda władza publiczna winna jest czuwać nad ściśłym dopełnieniem ustaw stemplowych, każde Kollegium i Sąd, kontrawencye stemplowe do ich wiadomości doszłe z urzędu ściagać, zasłużoną karę pieniężną niezwłocznie ściagać kazać.

Jeżeli kontrawencya stemplowa przez Sąd lub inną władzę publiczną z urzędu jest poszukiwaną, natenczas połowa kary pieniężnej wpływa do Kass Naszych, drugą połowę poślug §. 19. denuncyant odbiera.

Umorzenie kar z powodów prawnych, ściągają się także i do części na denuncyanta przypadającej, nie zaś umorzenie z łaski nastąpione.

§. 15. Kontynuacya interesu prawnego, czyli partykularnego, nie ma jednak być wstrzymywaną pod pozorem nieopłaconey ieszcze kary pieniężnej.

§. 16. Kary stemplowe mogą być przez Kollegia lub Sądy z prawnych lub ważnych powodów zwolniane i uchylane. Zwolnienie lub uchylenie z samej łaski, może tylko przez sekcją podatkową wydziału publicznych przychodów w Ministerium przychodów być udzielane.

§. 17. Przeciwko dekretowi publicznej władzy stanowiącemu karę stemplową, wtenczas tylko kroki prawne mają miejsce, gdy kara pieniężna kwotę 20. Tal. przenosi. W przypadkach, gdy o wprowadzenie i sprzedaż niestemplowanych kart do gry, śledztwo zachodzi, rozstrzygnięcie przez rezolucją należy do deputacyi regencyinėj podatkowėj, przy której rezolucyi, jeżeli się oskarżony zaspokoić nie chce, droga prawa wolną mu pozostaje.

§. 18. Jeżeli władza publiczna sama dopuściła się kontrawencyi stemplowej, tedy do przełożonej iey zwierzchności należy ukaranie.

§. 19. Stempelfiskale, jeder andere fiskalische Bediente, Consumtionssteuer und Polizei-Offizianten, Registratoren und Journalisten, sind vorzüglich verpflichtet, auf Befolgung der Stempelgesetze zu vigiliiren, und jede von ihnen entdeckte oder zu ihrer Kenntniß kommende Uebertretung der betreffenden Behörde anzuzeigen, wogegen sie die Hälfte der Stempelstrafe als Denuncianten-Antheil erhalten.

Die Dienstplichten der Stempelfiskale werden in einer besondern Instruction für dieselben näher bestimmt werden.

§. 20. Eine jede öffentliche Behörde, welche Stempelcontraventionen zu rügen befugt und verpflichtet ist, hat eine Strafliste nach der Beilage O zu führen.

Ein von dem Collegium oder Gericht zu beizuglaubigender Auszug der Strafliste wird vierteljährig und zwar jedesmal am 1. Juny, 1. September, 1. December und 1. März, an die Abgaben-Deputation der Provinzial-Regierung gesandt, zugleich wird die Hälfte der eingezogenen Straf gelder der Regierungs-Haupt-Kasse übermacht.

Sind in einem Quartale keine Stempelstrafen dictirt worden, so bedarf es weder der Einsendung eines leeren Auszuges der Strafliste, noch einer Anzeige. Wird aber ausgemittelt, daß, ungeachtet Stempelstrafen dictirt und eingezogen worden, die Befolgung obiger Vorschrift unterblieben ist, so verfällt die schuldige Behörde in Strafe.

Die Collegien und Gerichte zu Berlin theilen die Auszüge ihrer Straflisten der Berlinischen Abgaben-Direction mit, und lassen die Hälfte der eingezogenen Straf gelder zur Berlinischen Abgaben-Direction's-Hauptkasse abliefern.

§. 21. Den nach der aufgehobenen nähern Anweisung vom 17. September 1802 bei den Oberlandes-Gerichten und den Unter-Gerichten erster Klasse bestellten Stempelreceptoren wird zwar die Anschaffung und Distribution der für das betreffende Gericht erforderlichen Stempelmaterialeen ferner unter der Bedingung gestattet, daß sie solche gegen gleich baare Zahlung, wobei sie die ihnen zustehende Tantieme von 2 Procent sofort in Abzug bringen können, bei den Accisämtern des Orts, und in Ber-

§. 19. Fiskałowie stęplowi, każdy inny urzędnik fiskałowy, Oficjalisci konsumcyjni i policyjni, Registratorowie i dziennikarze szczególniey obowiązani są, czuwać nad dopełnieniem ustaw stęplowych i każde odkryte, lub do ich wiadomości doszłe przekroczenie, właściwey władzy douosić, za co połowę kary, iako udział dla denuncyanta, odbierają.

Obowiązki Fiskałów stęplowych, w oddzielnę dla nich instrukcyi bliżey będą oznaczone.

§. 20. Każda władza publiczna, upoważniona i obowiązana ścigać kontrawencye stęplowe, powinna utrzymywać listę kar podług annexu O.

Wyciągi z listy kar zaświadczone przez kollegia lub Sądy podają się ćwierćrocznie, a mianowicie każdego 1go Czerwca, 1go Września 1go Grudnia i 1go Marca do deputacyi podatkowey Regencyi prowincjonalney, odsyłając razem połowę ściągnionych kar do kassy główney regencyinęy.

Jeżeli w którym ćwierćroczu żadnych kar nie zadyktowano, natenczas niepotrzeba ani próżnego wyciągu z listy kar, ani też doniesienia. Gdyby się zaś okazało, że pomimo iż kary były zadyktowane i ściągane, przepisu tego nie zachowano, tedy władza winna popada karze.

Kollegia i Sądy w Berlinie podają wyciągi z list kar, Berliniskiey Direkcyi podatkowey, połowę zaś ściągnionych kar do kassy ięy główney odsyłają.

§. 21. Ustanowionym, wedle uchylonęy bliższey informacyi z d. 17. Września 1802. przy zwierzchnich Sądach krajowych i przy niższych Sądach tęy klasy, receptorom stęplowym, wolno wprawdzie bydź ma, nadal zakupowanie, i dystrybuowanie materyałów stęplowych dla właściwego Sądu potrzebnych, pod warunkiem iednakże, aby takowe za gotowe pieniądze, potrącając sobie należącą im się Tantyemę po 2 od sta, w miejsco-

Wir bei der Abgaben-Directions-Hauptkassie einkaufen; sie müssen sich aber lediglich auf die Lieferung des Stempelpapiers, welches zu den Verhandlungen und Ausfertigungen des ihnen vorgesezten Collegiums erfordert wird, beschränken und sich bei Strafe des Verlusts der Distribution, alles Stempel-Materialien, Debits an Partbeien, Justizcommissarien und fremden Personen, und insbesondere des Verkaufs der Werthstempel, in Erbschaftsachen enthalten.

§. 22. Denjenigen Beamten, welche in Criminal- und andern Untersuchungssachen, nach Beendigung derselben, den Stempelbetrag liquidiren und einziehen, wird ein Viertel desselben nach wie vor, als Belohnung bewilligt, unter der Bedingung, daß der Stempel auf Höhe des dreivierteltheiligen Betrags, in natura zu den Akten gebracht und vorschriftsmäßig, durch Ueberschreibung cassirt werde. Den Provinzial-Collegiis steht es auch frei, diese Tantieme zu sammeln und dürstige verdiente Officianten damit zu unterstützen.

§. 23. Die bei einer öffentlichen Behörde durch Zufall oder Versehen verderbenden Stempelmaterialien, können vierteljährig bei den Abgaben-Deputationen der Provinzial-Regierungen und von den Behörden zu Berlin bei der Berlinischen Abgaben-Direction, mittelst eines den Geldbetrag nachweisenden Verzeichnisses zur Vergütung eingereicht werden. Findet sich dagegen nichts zu erinnern, so wird, nach erstattetem Berichte an die Abgaben-Section des Finanzministeriums baare Vergütung des Betrags angewiesen werden.

§. 24. Privatpersonen, welchen durch zufälliges oder unverschuldetes Verderben von Stempelmaterialien ein bedeutender Schaden erwachsen möchte, soll auch unbenommen seyn, auf Vergütung bei den Regierungs-Abgaben-Deputationen und resp. bei der Berlinischen Abgaben-Direction, anzutragen.

§. 25. Verbrauchte Stempel können nur wegen Armuth der Partbeien, oder aus andern rechtlichen Gründen niedergeschlagen werden. Von der nach §. 23. 24. statt findenden Vergütung wird jedoch die vorausgabte Tantieme mit 2 Procent nicht abgezogen.

Jahrgang 1817.

wych urzędów akcyzowych, w Berlinie zaś w kassie głównyey Direkcyi podatkowey zakupowali. Winni iednak ograniczać się tylko na dostawie papieru stęplowego, do czynności i expedyciów przełożonego im kollegium potrzebnego i niedopuszczać się pod karą utraty dystrybucyi żadney sprzedaży papieru stęplowemu, kommissarzom sprawiedliwości i obcym osobom, a szczególniēy sprzedaży stęplów szacunkowych w przedmiotach spadkowych.

§. 22. Urzędnikom, którzy w sprawach kryminalnych i innych indagacyjnych, po ukończeniu tychże, należytość stęplową likwidują i ściągają, czwarta część teyże tak iak dawniēy w nagrodę przeznacza się pod tym warunkiem, aby stempel za trzyczwarte części teyże, wytycznie (in natura) do akt dołączony i wedle przepisów, przez zapisanie, był skassowany. Kollegium prowincjonalnym wolno także takową tantiemą zbierać, i z téy biednych zasłużonych oficyalistów wspierać.

§. 23. Materyały stęplowe przy publiczney władzy przez przypadek lub omyłkę uszkodzone, mogą bydź ćwierćrocznie do deputacyow podatkowych regencyow prowincyalnych, od władz zaś w Berlinie do Berlińskięy Dyrekcyi podatkowey z dezygnacyą wyszczególniającą kwotę pienięzną do bonifikowania podawane. Skoro się nic do zarzucenia nie znajdzie, tedy po zdaniu raportu sekcyi podatkow w Ministerium przychodow, wynagrodzenie w gotowiznie zaassignowane będzie.

§. 24. Osobom prywatnym, któreby, przez przypadkowe lub nie z ich winny pochodzące uszkodzenie materyalow stęplowych, znaczny spotkał uszczerbek, nie ma być wzbrowniono u Deputacyow podatkowych regencyinych i resp. u Berlińskięy Dyrekcyi podatkowey wynagrodzenia poszukiwać.

§. 25. Spotrzebowane stęple, tylko dla ubóstwa stron, lub dla innych prawnych powodow, umorzzone bydź mogą. Jednakże od wynagrodzenia §§. 23. 24. przepisanego, tantiema 2 od sta odciągać się nie ma.

[20]

Die von den Stempelfiskalen zu verificirenden Liquidationen ausgefallener Stempel, sind halbjährig bei den Regierungs-Abgaben-Deputationen und von den Collegien zu Berlin, bei der Berlinischen Abgaben-Direction einzureichen.

Die Liquidationen müssen bei jeder einzelnen Post den speciellen Grund des Ausfalls enthalten, und mit einem Attest der einreichenden Behörde versehen seyn, welches sowohl den wirklichen Verbrauch der ausfallenden Stempel versichert, als auch den Hauptgeldbetrag durch Buchstaben ausdrückt.

§. 26. Reisepässe für Unvermögende erfordern nur einen Stempel zu 2 gGr. (Art. 6. 1. d. G.)

Da diese Abgabe sehr gering ist und in der Regel wird erlegt werden können, so wird nur dann eine Vergütung des vierteljährig zu liquidirenden Betrags Statt finden, wenn die betreffenden Polizei-Behörden auf ihre Pflicht versichern, daß die Pass-Empfänger diese geringfügige Abgabe zu entrichten wirklich nicht vermögend gewesen seyen und die Aus-händigung des auf einen Stempelbogen zu 2 gGr. ausgefertigten Passes daher unentgeltlich habe geschehen müssen.

A b s c h n i t t III.

Vorschriften wegen Verwaltung des Erbschafts-Stempelwesens.

§. 27. Zur vollständigen Controllirung der im Stempelgesetze vom 20. November 1810. Art. 7. No. 4. und der über dasselbe ergangenen Declaration vom 27. Juni d. J. §. 2. vorgeschriebenen Lösung des Erbschaftsstempels von Erbschaften, Vermächtnissen und Schenkungen von Todeswegen, sollen die Todtenlisten zur Basis dienen.

§. 28. Alle Prediger, ohne Unterschied der Religion, sowohl in den Städten, als auf dem platten Lande, sind verbunden, in den ersten 8 Tagen eines jeden Quartals, und zwar Anfangs Juni, September, December und März eine vollständige Liste der, in dem verfloffenen Quartale gestorbenen Personen, sie mögen Erwachsene oder Kinder gewesen seyn, nach dem anliegenden Formular A. bei den Gerichten ihres

Sprawdzać się mające przez fiskalów stemplowych likwidacye decessowych stemplów, co pół roku Deputacyom podatkowym Regencyinym, od Kolegiów zaś w Berlinie, Dyrekcyi podatkowej Berlińskiej podawane być winny.

Likwidacye powinny przy każdej pojedynczej pozycyi w szczególności przyczynę decessu wykazywać i atestem podającej władzy być opatrzone, który istotne użycie decessowych stempli poświadczają, i ogólną sumę pieniężną literami wyrażają.

§. 26. Paszporta dla ubogich potrzebią tylko stempla na 2 dgr. (Art. 6. 1. Ust.).

Gdy ta opłata nader iest szczupłą, i w ogólności uiszczaną być będzie mogła, przeto w ten czas tylko bonifikacya ćwierćrocznie likwidować się mającym ilości miejsce mieć może, gdy właściwe władze policyjne na swe obowiązki zapewniają, iż odbierający paszporty przy szczupłej opłacie nie byli w stanie uścić i paszport wygotowany na stemplu ceny 2 dgr. bezpłatnie wydanym być musiał.

R O Z D Z I A Ł III.

Przepisy względem administracyi stempla spadkowego.

§. 27. W celu dostatecznego kontrolowania przepisanego w ustawie stemplowej z d. 20. Listopada 1810. Art. 7. Nro. 4. i w wyszłej pod dniem 27. Czerwca r. b. deklaracyi §. 2. wykupowania stempla szacunkowego od spadków, legatów i darowizn na przypadek śmierci, wykazy zmarłych za zasadę służyć będą.

§. 28. Wszyscy duchowni, bez różnicy wyznania, tak w miastach iako też po wsiach, obowiązani są w pierwszych 8m dniu każdego ćwierćrocza, a mianowicie na początku Czerwca, Września, Grudnia i Marca, dokładne wykazy osób w ubiegłym ćwierćroczu zmarłych, czy to byli dorośli ludzie lub dzieci, podług dołączonego wzoru A. do Sądów ich

Wohnorts oder ihrer Parochie, bei Vermeidung der schon in älteren Verordnungen bestimmten Strafe von 10 Rthlr. unfehlbar einzureichen. Diese Listen müssen jedesmal zu Bezeugung ihrer Richtigkeit von den Predigern unterschrieben seyn. Fällt im Laufe eines Quartals kein Todesfall in einer Parochie vor, so muß der Prediger dieses, statt der Liste, dem betreffenden Gericht, bei gleicher Strafe, schriftlich anzeigen.

§. 29. Eine gleiche Verbindlichkeit zur Einreichung der Todtenlisten bei den Gerichten des Wohnorts, oder der Anzeige, daß Niemand verstorben sey, liegt auch den Judenältesten, in Absicht ihrer Glaubensgenossen, ob.

§. 30. Sämmtliche Oberlandesgerichte mit Inbegriff des Ostpreussischen Pupillen-Collegiums zu Königsberg und des Churmärkschen Pupillen-Collegiums zu Berlin und sämmtliche Untergerichte, welchen nach wie vor obliegt, für die Verichtigung der, im Stempelgesetz bestimmten Abgabe von allen stempelpflichtigen Erbschaften, Vermächtnissen und Schenkungen von Todeswegen zu sorgen, sind verpflichtet, Erbschaftsstempeltabellen nach dem beigefügten Formular B zu führen. In diesen Tabellen müssen sie sämmtliche in den ihnen zukommenden Todtenlisten verzeichnete Todesfälle, ohne alle Ausnahme in chronologischer Ordnung eintragen und hiernächst zuvörderst bewirken, daß der stempelpflichtige Betrag der Erbschaft, des Vermächtnisses oder Schenkung nach den Grundsätzen des Stempelgesetzes, ingleichen das etwaige Verwandtschafts-Verhältniß der Erbinteressenten zum Erblasser, gehörig ausgemittelt werde, sodann aber den zu lösenden Werthstempel bestimmen, die Interessenten darüber mit einem ungestempeltem Atteste versehen, in welchem der Betrag der ganzen Erbschaft der einzelnen Erbtheile und das Verwandtschaftsverhältniß, der Betrag des Vermächtnisses oder der Schenkung, auszudrücken ist, und darauf halten, daß ihnen die geschehene Stempelldlösung durch Einreichung des Werthstempels binnen 6 Monaten, vom Erbanfalle angerechnet, nachgewiesen werde. Der Stempel ist zu den Gerichtsakten zu nehmen.

zamieszkania lub parafii, pod karą poprzedzemi przepisami postanowioną Tal. 10ciu niezawodnie podawać. Wykazy takowe, dla udowodnienia ich rzetelności, przez duchownych podpisywane zawsze bydź powinny. Jeżeli w ciągu ćwierćrocza żaden przypadek śmierci nie zaydzie w parafii, natenczas duchowny winien iest to właściwemu Sądowi pod równaż karą na piśmie donieść.

§. 29. Podobny obowiązek podawania wykazów zeszyłych Sądom miejscowym, lub doniesień, iż nikt nie umarł, mają starsi kachalni względem starozakonnych mieszkańców.

§. 30. Wszystkie zwierzchnie Sądy krajowe, łącząc w to wschodnio-Pruskie Kollegium pupilarne w Królewcu, i Kollegium pupilarne Marchii elektoralney w Berlinie i wszystkie niższe Sądy, które tak iak dawniey obowiązane są, mieć staranie o uiszczenie postanowionéy ustawą stempłową opłaty, od wszelkich stempłowi uległych sukcesywów, legatów i darowizn na przypadek śmierci, powinny utrzymywać tabelę stempla spadkowego podług załączonego wzoru B. W tabellach tych powinny wszystkie przypadki zeyścia z przelożonych sobie wykazów umarłych, bez wszelkiego wyjątku, w porządku chronologicznym zapisywać, a następnie o to się starać, aby nasamprzód uległa stempłowi ilość sukcesyi, legacyi lub darowizny, według zasad ustawy stempłowéy, tudzież zachodzić mogące stósunki pokrewieństwa interessentów sukcesyinych względem testatora, dokładnie dochodzone były, poczem opłacić się mający stempel szacunkowy winne są oznaczyć, interessentów w tey mierze zaświadczeniem bez stempla opatrzyć, w którym obiekt całego spadku, pojedynczych części i stósunek pokrewieństwa, ilość legatu lub darowizny wyrazić należy, i na to baczyć, aby im wykupienie stempla pizez podanie stempla szacunkowego w przeciągu 6 miesięcy, od spadłey sukcesyi rachuiąc, wykazane było. Stempel ten do fakt Sądowych wziąć należy.

Wie und wann alles dieses geschehen, ist in der Tabelle, nach Anleitung der verschiedenen Rubriken, genau zu verzeichnen.

Ueber die bewirkte Nachweisung der Erbschafts- stempelberichtigung haben die Gerichte den Interessenten eine Bescheinigung auf ungestempeltem Papier zu erteilen.

Kein Gericht darf den zu lösenden Stempel höher bestimmen, als das Stempelgesetz es erfordert. Wenn Reklamationen gegründet befunden werden; so muß das Gericht die Lantime à 2½ Procent, welche von den zur Ungebühr verbrauchten Stempelmateriellen gezahlt ist, tragen.

In Ansehung der nicht stempelpflichtigen Erbfälle muß jedesmal der Grund der Nichtstempelpflichtigkeit in den Tabellen ausdrücklich bemerkt werden. Eine Bemerkung in zu unbestimmten Ausdrücken z. B. ist nicht stempelpflichtig, soll nie beachtet werden. Sollte in einzelnen Fällen die Stempelösung nicht binnen 6 Monaten vom Erbanfall gerechnet, bewirkt werden können, so muß der Grund davon jedesmal in der Tabelle pflichtmäßig vermerkt werden.

In der Regel muß die Stempelösung gleich nach gescheneher Inventur erfolgen und darf nicht von Beendigung der Erbteilung, Abschließung des Regesses, Verkauf eines Grundstückes, Einziehung ausstehender Forderungen, oder Verfüllung des Mobiliars, abhängig gemacht werden.

Bezeigen sich Partheien in solchen Fällen, wo weder eine gerichtliche noch vormundschaftliche Erbreugulirung eintritt, säumig, den Betrag der ihnen angefallenen Erbschaft zc. anzugeben und nachzuweisen; so haben die Gerichte dieselben unter Anwendung der ihnen zu Gebot stehenden Zwangsmittel und Androhung der im Stempeldekret §. 11. bestimmten Strafe des Verzugs, zu Vorlegung der erforderlichen Nachweisungen, anzuhalten, allenfalls die gerichtliche Ausmittelung des Betrags der Erbschaft zc. auf deren Kosten zu verfügen.

Lassen es Erbinteressenten zu Erinnerungen kommen, so tragen sie jedesmal die Kosten derselben,

Jako i kiedy to wszystko nastąpiło, należy w tabelli, podług skazówki rozmaitych rubryk, dokładnie zapisać.

Względem udowodnienia opłaty stempla spadkowego, powinny Sądy udzielać interesentom zaświadczenie na papierze niestemplowanym.

Żaden Sąd nie może oznaczyć wyższego stempla nad przepis ustawy stęplowéy. Jeżeli ugruntowane są reklamacje, natenczas sąd ponieść musi taniemę z 2½ procentu, zapłaconą od nieprzyczwoicie użytych materyatów stęplowych.

Co do sukcesyi nieuległych opłacie stempla, tedy w każdym razie przyczyna nieuległości stempla w tabellach wyraźnie zapisaną być powinna. Adnotacya w wyrazach niedostatecznych, n. p. „nie ulega opłacie stempla,“ niezastęguie na względ. Gdyby w szczególnych przypadkach wykupienie stempla w przeciągu 6. miesięcy od spadku sukcesyi rachując, uskuteczniom być nie mogło, w ówczas przyczyna tego za każdym razem w tabelli zapisaną być powinna.

Wogólności wykupienie stempla powinno natychmiast po sporządzeniu inwentarza nastąpić i zawisnąć nie powinno od ukończenia działów, zawarcia czynności działowey, sprzedaży gruntu, ściągnięcia pieniędzy na długach, lub spieniężenia ruchomości.

Jeżeli w przypadkach, gdzie uregulowanie sukcesyi, ani sądownie, ani przez opiekunów nie następuje, strony okażą się opieszalymi, w podaniu i wykazaniu przypadley na nie sukcesyi etc. natenczas obowiązane sądy: przynaglić ie przez użycie służących do ich dyspozycyi środków przymusu i zagrożenie kary za przewłokę ustawą stęplową w §. 11. przepisanej, do podania potrzebnych wykazów, a w potrzebnym razie sądowe dochodzenie ilości sukcesyi na ich koszt zadysponować.

Jeżeli interessenci sukcesyini dozwalają się napominać, tedy koszta napomnień winni

Dagegen soll jeder Erbinteressent wegen derjenigen Verhandlungen vor Gericht, welche blos zum Zweck haben, das ererbte Vermögen, Behufs der Bestimmung des Werthstempels nachzuweisen, mit allen Kosten verschont werden, wenn die Nachweisung innerhalb 6 monatlicher Frist nach erfolgtem Erbfalle geschieht, oder die Hindernisse, weshalb solche noch nicht vollständig geschehen könnte, angezeigt und bescheinigt worden.

Jedes Gericht ist die §. 11. des Stempel-Edikts bestimmte Strafe des Verzugs in vorkommenden Fällen festzusetzen befugt. Wegen des dagegen zulässigen Rechtsweges findet die Bestimmung des §. 17. des vorigen Abschnitts, Anwendung.

Kein Gericht darf eber die Eintragung eines Erbrechts in die Hypothekbücher verfügen, als bis die Berichtigung der Erbschafts-Stempelgefälle nachgewiesen worden.

§. 31. In allen Fällen, wo die Todtenlisten ergeben, oder sich sonst findet, daß einer oder der andere der Verstorbenen nicht da, wo sein Absterben erfolgt ist, sondern an einem andern Orte in den Königl. Staaten seinen Wohnort oder Gerichtsstand gehabt hat, muß das Gericht des Orts, wo das Absterben erfolgt ist, demjenigen Gerichte, welchem die Nachlaß-Regulirung gebührt, von dem Todesfalle Nachricht geben, und wie solches geschehen, in der Tabelle vermerken.

§. 32. Dagegen muß jedes Gericht, sobald es von einem außerhalb erfolgten Absterben eines seiner Eingefessenen oder Untergebenen Nachricht erhält, den Todesfall sofort in die betreffende Erbschafts-Stempel- oder Nachtrags-Tabelle (s. §§. 30. und 35. dieses Abschnitts) eintragen.

§. 33. Alle Untergerichte sind schuldig, die in ihren Gerichtsprängeln erfolgenden Todesfälle, Erbintriter oder solcher Personen, die ihren Gerichtsstand beim Ober-Landesgerichte der Provinz gehabt haben, demselben unverzüglich bei 2 Thlr. Strafe für jeden Contraventionsfall anzuzeigen.

są ponosić, przeciwnie zaś każdy interesent do sukcesyi, w działaniach przed sądem, dążących iedynie do wykazania wziętego przez sukcesyą majątku w celu oznaczenia stempla szacunkowego, od wszelkich kosztów wolny być powinien, skoro wykazanie to w ciągu 6. miesięcy od czasu spadley sukcesyi następuje, lub też przeszkody, dla których to ieszcze stać się nie mogło, wskazane i udowodnione zostały.

Każdy sąd mocen iest w zachodzących przypadkach karę za przewłokę w ustawie stemplowej §. 11. przepisaną, postanowić. Względem wolney przeciwko temu drogi prawa przepis §. 17. poprzedniego rozdziału ma miejsce.

Żaden sąd nie może wprzód przedsiębrać zapisania w księgę hipoteczną prawa sukcesyynego, dopóki uiszczzenie opłaty stempla spadkowego wykazane nie zostanie.

§. 31. W każdym przypadku, gdy wykaz zmarłych okaże, lub innym sposobem się dojdzie, że którykolwiek z zmarłych nie tam miał miejsce zamieszkania lub jurysdykcyą sądową, gdzie umarł, lecz w inném miejscu w Królewskich państwach, naówczas sąd miejscowy, gdzie śmierć nastąpiła, winien iest sądowi temu, do którego regulowanie sukcesyi należy, o zeyściu tém donieść, i iako się to stało, w tabelli wyrazić.

§. 32. Natomiast sąd każdy, skoro o zeyściu, po za obwodem jurysdykcyi, któregokolwiek z swych zamieszkańców lub podległych wiadomość poweźmie, winien iest natychmiast przypadek ten śmierci w właściwą tabelę stempla sukcesyynego lub dodatkową (zob. §§. 30 i 35. tego rozdziału) zapisać.

§. 33. Wszystkie niższe sądy obowiązane są o zeyściu, w obwodzie ich jurysdykcyi, osób exymowanych czyli takich, którzy co do sądowej Jurysdykcyi należeli do zwierzchniego krajowego sądu prowincyi, temuż bezzwłocznie pod karą 2 Tal. w każdym razie uchýbienia donosić.

§. 34. Ein jedes Untergericht ist verbunden, eine Reinschrift seiner Erbschaftsstempel-Tabellen für die Quartale

- a) vom 1sten Juny bis letzten August — mit Ausgangs Februar,
- b) vom 1sten September bis letzten November — Ausgangs May,
- c) vom 1sten December bis letzten Februar — Ausgangs August,
- d) vom 1sten März bis letzten May — Ausgangs November,

an das Ober-Landesgericht der Provinz unter der portofreien Rubrik: Erbschaftsstempelfachen zu senden.

Einer jeden Quartal-Tabelle müssen die Todtenlisten, worauf sich solche gründet, beigefügt werden.

In jeder Tabelle sind von dem betreffenden Untergerichte die gelöseten Stempel gehörig zu summiren.

Untergerichte, die sich in Einsendung der Tabellen säumig bezeigen, sollen durch Ordnungsstrafe und landreuterliche Einlegung zu ihrer Schuldigkeit angehalten werden und jedesmal Stempel und Kosten der an sie ergehenden Erinnerungs-Befehle tragen.

Vor jedesmaliger Absendung der Tabellen an das Ober-Landesgericht, müssen die in denselben aufgeführten Erbfälle, in welchen die Stempellösung noch nicht erfolgt ist, in die Nachtrags-Tabelle (§. 35. dieses Abschnitts) übertragen, und daß solches geschehen, in den Berichten, womit die Erbschaftsstempel-Tabellen begleitet werden, angezeigt werden.

§. 35. Zur den Nachtrags-Tabellen dient das beigefügte Formular C. In dieselben müssen hienächst auch diejenigen Erbfälle aufgenommen werden, welche das Ober-Landesgericht bei Revision der Erbschaftsstempel-Tabelle, noch nicht für erledigt hält und deshalb zu einer nähern Berichtigung verweist.

Bei Einsendung der Erbschaftsstempel-Tabellen in den §. 34. bestimmten Terminen, muß jedesmal die sich, bis zum Termin a quo der Erbschaftsstempel-Tabelle erstreckende Nachtrags-Tabelle an das

§. 34. Każdy sąd niższy obowiązany jest, czysty odpis swej Tabelli stempla successyjnego za ćwierćrocza

- a) od 1go Czerwca do ostatniego Sierpnia — z końcem Lutego,
- b) od 1go Września do ostatniego Listopada — z końcem Maja,
- c) od 1go Grudnia do ostatniego Lutego — z końcem Sierpnia,
- d) od 1go Marca do ostatniego Maja — z końcem Listopada,

zwierzchniemu sądowi krajowemu prowincyalnemu pod wolną od opłaty portorii rubryką: Interes stempla successyjnego, przesyłać. Do każdej tabelli ćwierćroczonej, dołączyć należy wykazy zmarłych, na których się takowa zasada.

W każdej tabelli właściwy sąd niższy winien wykupione stemple należycie posumować.

Niższe sądy, któreby się okazały opieszałymi w podawaniu tabell, zagnane być mają do swych powinności przez kary porządkowe i załogę woźnych, i za każdym razem opłacić są winne koszta, i stempel od excytatoryów do nich wychodzących.

Przed każdym odesłaniem tabell do zwierzchniego sądu krajowego, powinny być z nich przypadki successyi, w których stempel ieszcze wykupionym niezostał, w tabellę dodatkową (zob. §. 35. niniejszego rozdziału) przenoszone, i iako się to stało, w raportach, przy których się tabelle stempla spadkowego przyłączaia, wzmianka czynić się powinna.

§. 35. Do tabell dodatkowych służy dołączony tu wzór C. W tych powinny nadto być umieszczone te części spadku, które sąd zwierzchni kraioy przy rewizyi tabelli stempla spadkowego, za niezatwione uznaie, i z tego powodu do dalszego załatwienia odsyła.

Przesyłaiać tabellę stempla spadkowego do zwierzchniego krajowego sądu prowincyonalnego w terminach w §. 34. oznaczonych, dołączać zawsze należy tabellę dodatkową,

Ober-Landesgericht der Provinz mit befördert werden.

Die Nachtrags-Tabelle wird jedesmal nach ihrem Inhalte rubricirt. Wenn daher z. B. Ausgangs May 1813 ein, im Januar 1811 eingetretener Erbfall, in Hinsicht auf die Stempelföschung noch nicht erledigt wäre, so würde die Ausgangs May 1813 mit einzureichende Nachtrags-Tabelle die Aufschrift führen müssen: Nachtrags-Tabelle für den Zeitraum vom 1sten Januar bis letzten August 1812.

§. 36. Nach jedesmaligem Eingang der untergerichtlichen Erbschaftsstempel- und Nachtrags-Tabellen bei dem Ober-Landesgerichte der Provinz, muß daselbe sich der genauen Durchsicht und Prüfung derselben unterziehen, und insbesondere sich durch Vergleichung der Erbschaftsstempel-Tabellen mit den ihnen beizufügenden Todtenlisten, die Ueberzeugung verschaffen, daß sämtliche Todesfälle aus dieser in je- ner aufgenommen sind.

Auf jeder Tabelle muß hiernächst der Revisor unter seiner Namens-Unterschrift bezeugen, daß die Vergleichung mit den Todtenlisten geschehen sey.

Die gegen eine Tabelle zu machenden Erinnerungen, sie mögen die Nichtübereinstimmung mit den Todtenlisten, die Bestimmung der Stempelsätze, die ermangelnde Nachweisung der geschehenen Lösung, oder einen bloßen Verzug u. zum Gegenstande haben, werden nicht in den Tabellen selbst, sondern auf einem besondern Bogen, in Form eines Dekrets niedergeschrieben und sodann sofort abschriftlich den betreffenden Untergerichten zur Achtung und Erledigung unter der portofreien Rubrik: „Erbschaftsstempelfachen“ zugefertigt. Die Erledigung der Erinnerungen kann hiernächst zwar von dem Untergerichte, mittelst eines besondern Berichts, nachgewiesen werden, jedoch muß dasselbe die geschehene Erledigung auch in seiner zunächst einzureichenden Nachtragstabelle pflichtmäßig bemerken.

§. 37. In die von den Ober-Landesgerichten, mit Inbegriff der Ostpreussischen und Kurmärkischen Pupillen-Kollegien, selbst zu führenden Erbschaftsstempel-Tabellen werden alle Todesfälle derjenigen Personen,

rozciągającą się aż do terminu tabelli stempla spadkowego.

Tabella dodatkowa zawsze stósownie do iey osnowy rubrykowaną być powinna. Jeżeli n. p. w końcu Maja 1813 spadek successyiny w Styczniu 1, 1811. zaszyły, co do wykupienia stempla, nie iest ieszcze załatwiony, naówczas tabella dodatkowa z końcem Maja podać się mająca, mieć powinna napis: Tabella z czasu od 1go Stycznia 1811 do ostatniego Sierpnia 1812.

§. 36. Po każdym odebraniu od niższych sądów tabell stempla spadkowego i dodatkowych, powinny zwierzchnie krajowe sądy prowincjonalne zająć się ich dokładném przeyrzeniem i wyexaminowaniem, szczególnie zaś przez porównanie tabell stempla spadkowego z dołączonemi do nich wykazami osób zeszyłych przekonać się, iako wszystkie przypadki śmierci z tych do tamtych przeniesione zostały.

Na każdej tabelli powinien rewidujący przy podpisaniu swego nazwiska poświadczyc, iako porównanie z wykazami zmarłych uskutecznióm zostało.

Monita przeciwko tabelli znaleźć się mogące, czy one ściągac się będą do niezgodności z wykazami zmarłych, czy do oznaczenia wysokości stempla, braku udowodnienia wykupionego stempla, lub też samey tylko zwłoki, etc. nie piszą się na saméy tabelli, lecz na osobnym arkuszu w formie dekretu, i zaraz w odpisie przesyłają się właściwym sądom niższym do zastósowania się i załatwienia, pod wolną od portorium rubryką: „Interes stempla spadkowego.“ Załatwienie monitów może być wprawdzie przez sąd niższy osobnym raportem wykazane, iednakowoż załatwienie to równie i w naybliższey podającey się przezeń tabelli dodatkowey wzmiankowaném być powinno.

§. 37. W tabelle stempla spadkowego przez zwierzchnie Sądy krajowe, łącząc w to Kollegia pupilarne wschodnich Pruss i Marchii elektoralney, utrzymywać się mające, zeyście

welche ihren persönlichen Gerichtsstand bei ihnen gehabt haben, auf den Grund der ihnen zukommenden Todtenlisten, Berichte der Untergerichte §. 33. und sonstigen Anzeigen, ohne Ausnahme aufgenommen.

Die Oberlandesgerichte verfahren in Ansehung der Ausmittelung des Betrags der stempelpflichtigen Erbschaften, Vermächnisse und Schenkungen, Bestimmung des Werthstempels, des darüber zu ertheilenden Attestes, der zu erfordernden Einreichung des Stempels und dessen Reposition zu den Akten gegen eine den Interessenten kostenfrei zu ertheilende Bescheinigung, wie oben §. 30. vorgeschrieben ist.

§. 38. Sind die zu einer Verlassenschaft gehörigen Vermögensstücke in mehreren Provinzen der Königl. Staaten belegen, und hat deshalb der Erblasser unter der Gerichtsbarkeit mehrerer Oberlandesgerichte gestanden, so hat dasjenige Oberlandesgericht, in dessen Bezirk der Erblasser zuletzt gewohnt hat, für die Stempelberichtigung von der ganzen Verlassenschaftsmasse zu sorgen.

§. 39. Die Oberlandesgerichte senden eine Reinschrift ihrer Erbschaftsstempel-Tabellen für das Quartal:

- a) vom 1sten Juni bis letzten August — Ausgangs Mai,
- b) vom 1sten September bis letzten November — Ausgangs August,
- c) vom 1sten December bis letzten Februar — Ausgangs November, und
- d) vom 1sten März bis letzten Mai — Ausgangs Februar,

welch den von ihnen revidirten Untergerichts-Tabellen, welche sich über denselben Zeitraum, als die jedesmalige Oberlandesgerichts-Tablelle erstrecken, unter der portofreien Rubrik: „Erbschaftsstempelsachen“ an die Abgabedeputationen der Provinzial-Regierungen, welche solche an die Section des Finanzministeriums für die direkten und indirekten Abgaben zur resp. Re- und Super-Revision befördern.

Ein gleiches geschieht in Ansehung der Nachtragstabellen.

Der Mithendung der Todtenlisten bedarf es nicht.

tych osób, które pod ich jurysdykcyą osobiście należały, stósownie do odbieranych wykazów zmarłych, raportów Sądów niższych (§. 33.) i innych doniesień, bez wyjątku zapisywać należy.

Co do wynalezienia ilości successyi stempla opłacie uległéy, legatu lub donacyi, oznaczenia stempla szacunkowego, wydania w téy mierze atestu, potrzebnego podania stempla i złożenia go do akt za zaświadczeniem bez kosztów interessentom wydawać się mającém, postępować powinny zwierzchnie Sady kraiove według tego, iak wyžéy w §. 30. przepisano.

§. 38. Jeżeli części pozostałego majątku znajdują się w kilku państw Królewskich prowincyach, i testator z tego powodu pod kilku zwierzchnich Sądów kraiowych zostawał jurysdykcyą, w tym przypadku zwierzchni Sąd kraiovy, w którego obwodzie testator na ostatku zamieszkiwał, o uiszczenie opłaty stempla od całego pozostawionego majątku staranie mieć powinien.

§. 39. Zwierzchnie Sady kraiove przesyłają przepisany na czysto exemplarz swych tabel stempla spadkowego, za ćwierćrocze:

- a) od 1go Czerwca do ostatniego Sierpnia — z końcem Maja,
- b) od 1go Września do ostatniego Listopada — z końcem Sierpnia,
- c) od 1go Grudnia do ostatniego Lutego — z końcem Listopada, i
- d) od 1go Marca do ostatniego Maja — z końcem Lutego,

wraz z rewidowanemi przez niego tabellami Sądów niższych, z tego samego czasu pochodzącemi, pod wolną od portorium rubryką: „Interess stempla spadkowego“ do Deputacyów podatkowych Regencyów prowincjonalnych, które takowe do sekcyi stałych i niestałych podatków Ministerstwu przychodów do Re- i resp. Nadrewizyi odsełają.

Toż samo czyni się, co do tabel dodatkowych.

Wykazów zmarłych dołączać nie potrzeba.

Sollten bei Einsendung der Tabellen Ausgangs Mai, August, November und Februar, noch wider Erwarten Untergerichtstabellen rückständig seyn, so sind die säumigen Untergerichte in den Schreiben an die Regierungs-Abgabedeputationen jedesmal namentlich zu benennen.

Bei jeder Tabelleneinsendung ist auch eine, von einem vereideten Kalkulator attestirte Nachweisung, der durch die Tabelle als erlegt nachgewiesenen Stempelgefälle zu betreffenden Regierungs-Abgabedeputationen mitzutheilen.

Bei Anfertigung dieser Nachweisung dürfen Stempelsätze, gegen welche bei Revision der Untergerichtstabelle, Erinnerungen statt gefunden haben, nicht mit berücksichtigt werden.

Auch dürfen die Stempelgefälle von keinem Erbfälle mit zur Berechnung gebracht werden, in Ansehung dessen Erinnerungen statt gefunden haben, und welcher deshalb zur Aufnahme in die Nachtragstabelle hat verwiesen werden müssen.

§. 40. Diejenigen Erinnerungen, zu welchen sich bei der Superrevision der Untergerichtstabellen und Revision der Oberlandesgerichtstabellen Veranlassung findet, werden von der Abgaben-Sektion des Finanzministeriums den betreffenden Regierungs-Abgaben-Deputationen und von diesen den Oberlandesgerichten bei Remission der Untergerichtstabellen mitgetheilt, worauf von den Oberlandesgerichten das Nöthige wegen Erledigung der Erinnerungen verfügt wird.

Alle Seitens der Section monirte Erbfälle werden von den betreffenden Oberlandes- und Untergerichten in die nächsten Nachtragstabellen übertragen, in welchen das Nöthige wegen deren Erledigung zu vermerken ist.

§. 41. Um die Gerichte wegen ihrer beim Erbschaftsstempelwesen habenden Bemühungen verhältnißmäßig zu belohnen, wird vom aufkommenden Betrage aller Erbschaftsstempelgefälle für Ober- und Untergerichte eine Tantieme von 2 pro Cent bewilligt, welche in der Art vertheilt werden soll, daß davon

Gdyby przy odsyłaniu tabel w końcu Maja, Sierpnia, Listopada i Lutego, mimo spodziewanie niedostawało jeszcze tabel od Sądów niższych, naówczas opieszale niższe Sądy w odzewach do Deputacyów podatkowych Regencyinych każdego razu imiennie wymienić należy.

Przy każdym odesłaniu tabelli, powinna być dezygnacya wykazanej w tabelli, jako uiszczony opłaty stempłowej, poświadczona przez przysięgłego Kalkulatora, właściwej Deputacyi podatkowej Regencyinowej podawana.

Przy układaniu tej dezygnacyi, ominąć należy pozycye stempłowe, przeciwko którym przy rewizyi tabel Sądów niższych monita poczynione zostały.

Nie należy również wciągać do obrachunku, dochodów stempłowych od spadku sukcesyinego, względem którego monita zasły, i który z tego powodu do tabelli dodatkowej odesłanym być musiał.

§. 40. Monita iakie zaydą przy nadrewizyi tabel Sądów niższych i rewizyi tabel zwierzchich Sądów krajowych, komunikowane będą przez wydział podatków Ministerstwa przychodów właściwym Deputacyom podatkowym Regencyinym, przez te zaś wyższym Sądom krajowym przy zwrocie tabel Sądów niższych, w skutek czego z strony zwierzchnich Sądów krajowych względem załatwienia monitów, co potrzeba zadysponowanem zostanie.

Wszelkie z strony wydziału monitowane spadki sukcesyine winny być przez zwierzchnie krajowe i niższe Sądy w nayspierwsze tabelle dodatkowe przeniesione, w których względem ich załatwienia, co potrzeba, nadmienić należy.

§. 41. Aby proporcjonalnie wynagrodzić Sądy za ich pracę w ściąganiu stempla spadkowego, dozwala się tak Sądow wyższym, iako też niższym, od wszelkich dochodów z stempla spadkowego tanyema po 2 od sta, która w tym sposobie dzieloną będzie, że z niey

- a) jedes Untergericht von dem Betrage, der durch seine Bemühung aufkommt, $1\frac{1}{2}$ pro Cent und
- b) jedes Oberlandesgericht sowohl das übrige $\frac{1}{2}$ pro Cent von der Totalität der durch seine Untergerichte aufgebrachtten Summe, als auch 2 pro Cent von den in Erbfällen seines eigenen Ressorts geldseten Stempeln erhält.

§. 42. Bei Einsendung der Tabellen an die Regierungs-Abgabedeputationen, müssen die Obergerichte die Procente für sich und die Untergerichte summarisch liquidiren, so, daß aus der Liquidation der Betrag für jedes einzelne Gericht zu ersehen ist, wogegen die Section die Zapfung des liquidirten Betrags, in soweit solcher durch die Tabellen justificirt worden, zur Erhebung der Obergerichte auf die Regierungshauptkasse anweisen wird.

Die Liquidation der Tantieme ist mit der Nachweisung §. 39. zu verbinden.

§. 43. Der Werthstempel von Erbschaften, Vermächtnissen und Schenkungen von Todeswegen kann bei den Acciseämtern und Specialstempelvertheilern nicht anders als gegen Ueberreichung eines ungestempelten gerichtlichen Attests, welches die Stempelabgabe nach den Grundsätzen des Stempelgesetzes vom 20. November 1810. Art. 7. No. 4. bestimmt, geldset werden.

Diese von den Erbinteressenten zu übergebenden gerichtlichen Atteste, werden von den Acciseämtern und den Specialstempelvertheilern, als Rechnungsbeläge, bewahrt und gebraucht.

Nach Anleitung dieser Atteste haben die Acciseämter und Specialstempelvertheiler den bei ihnen zu Berichtigung der Erbschaftsgefälle zu lösenden Stempelbogen, statt dessen, in Ermangelung eines hoch genug gestempelten Bogens, mehrere die bestimmte Summe ergänzende Bogen genommen werden können, zu überschreiben und unter Unterschrift und Amtssiegel zu bezeugen, wann die Lösung geschehen ist.

§. 44. Von den vorstehenden allgemeinen Vorschriften soll nur in Ansehung der Residenz Berlin die

a) każdy Sąd niższy od summy, iaka wpłynie za iego staraniem $1\frac{1}{2}$ procentu, a

b) każdy zwierzchni Sąd krajowy tak pozostające $\frac{1}{2}$ procentu, od całkowitey przez iego niższe Sądy zebraney summy, iako też 2 procenta od stęplów wykupionych w spadkach successyinych do iego własney jurysdykcyi należących, odbierze.

§. 42. Przy podawaniu tabel do Deputacyów podatkowych regencyinych, powinny Sądy zwierzchnie, procenta dla siebie i dla niższych Sądów summarycznie likwidować, tak, aby likwidacye te kwoty dla każdego w szeregłości Sądu wykazywały, a wydział, skoro kwotę zalikwidowaną, tabellami usprawiedliwioną znajdzie, wskaże ją do zapłaty Sądowi wyższemu na Kasę główną Regencyinę.

Likwidacya tantiemy z dezygnacją §. 39. połączona bydz ma.

§. 43. Stempel szacunkowy z successyów, legatów i donacyi na przypadek śmierci, nie może w urzędach akcyznych i dystrybucyach stemplowych inaczej bydz wykupiony, iak za złożeniem sądowego zaświadczenia bez stempla, ustanawiającego opłatę stempla według zasad ustawy stemplowej z dnia 20. Listopada 1810. Art 7. Nro. 4.

Zaświadczenia te przez interessentów successyinych podawać się mające, winny są urzędy akcyzne i szczególni dystrybutorowie stempla iako dowody do rachunków zachować i używać.

Wedle skazówki zaświadczeń obowiązane są urzędy akcyzne i specyjalni dystrybutorowie stemplowi, kupiujący się u nich, w celu uiszczenia opłaty od successyi, arkusze stemplowy, w miejsce którego w braku arkusza tak wysokiey, iak potrzeba ceny, więcej do uzupełnienia oznaczoney kwoty potrzebnych arkuszy użyć można, zapisać i przy podpisie swym i wyciśnieniu urzędowey pieczęci zaświadczenie położyć, kiedy stempel wykupionym został.

§. 44. Od powyższych powszechnych przepisów, co do saméy tylko stolicy Berlina,

Ausnahme statt finden, daß die Kontrollirung der Stempelsteuerberichtigung in allen Erbfällen, die sich durch Absterben Berlinischer Einwohner ereignen, der Abgaben-Direktion zu Berlin ausschließlich übertragen wird.

§. 45. Die Gerichtshöfe zu Berlin, namentlich:

- a) das Kammergericht,
- b) das Kurfürstliche Pupillen-Kollegium,
- c) das Stadtgericht,
- d) das Berlinische Vormundschaftsgericht,
- e) das Französische Koloniegericht,
- f) das Justizamt Mühlenthor

bleiben daher von Führung der Erbschaftsstempeltabellen über die Todesfälle Berlinischer Einwohner entbunden, dagegen aber verpflichtet, für die Berichtigung der Stempelgefälle in allen zu ihrer Cognition kommenden Erbfällen, gehörig zu sorgen.

§. 46. Zu dem Ende haben sie in allen bei ihnen zur Verhandlung kommenden Erbschaftsachen längstens mit Ablauf eines 6monatlichen Zeitraums vom Todestage des Erblassers an gerechnet, den Erbinteressenten ein ungestempeltes Attest zu erteilen, welches

- den Betrag des Nachlasses,
- das Vormundschaftsverhältniß der Interessenten,
- den Betrag der einzelnen Erbtheile, Vermächtnisse und Schenkungen von Todeswegen und den von jeder einzelnen Post zu bezichtigenden Stempel-Betrag,

enthalten muß, und sie anzuweisen, die Stempel bei einem Stempelmaterialienvertheiler zu lösen, solche nebst dem eben gedachten Atteste der Abgabendirektion vorzulegen, und sie, nachdem darauf von derselben die vollständig erfolgte Stempelberichtigung attestirt worden, zu den Gerichtsakten einzureichen. Nach erfolgter Einreichung der von der Abgaben-Direktion gehörig überschriebenen Stempelbogen, sind die Erbinteressenten mit einem gerichtlichen Atteste über die erfolgte Erbschaftsstempel-Berichtigung nach Vorschrift §. 30. auf ungestempeltem Papier zu versehen.

służy wyjątek, iż kontrolowanie opłaty stemplowey w wszelkich spadkach sukcesyjnych zdarzających się przez zeyście mieszkańców Berlina, Direkcyi podatkowey w Berlinie wyłączenie iest powierzone.

§. 45. Sądownictwa w Berlinie, mianowicie:

- a) Sąd kameralny,
- b) Kollegium pupilarne Marchii Elektoralney,
- c) Sąd mieyski,
- d) Sąd opiekuńczy Berliński,
- e) Sąd kolonii Francuzkiey,
- f) Justyc-Amt Mühlenthor,

wolne są zatem od utrzymywania tabel stempla spadkowego, co do przypadków śmierci mieszkańców Berlina, lecz natomiast obowiązane są mieć przyzwoite staranie o uiszczenie opłaty stemplowey we wszelkich pod ich rozpoznanie przychodzących spadkach sukcesyjnych.

§. 46. W tym celu winne są we wszelkich odbywających się przed nimi działaniach w sprawach sukcesyjnych, naydaléy po upłynieniu 6 miesięcy, od dnia zeyścia testatora rachując, udzielić interessentom sukcesyinyim zaświadczenie obeymujące:

- Ogół pozostałości,
- stósunek opieki interessentów,
- obiekt szczególnych sched legatów i doznacyi na przypadek śmierci, tudzież kwotę przypadającej od kaźdey części opłaty stemplowey,

i polecić im wykupienie stemplów w dystrybucyi materyałów stemplowych, złożenie takowych wraz z wspomnioném dopiero wyżej zaświadczeniem Dyrekcyi podatkowey, i nakoniec przedstawienie ich do akt sądowych, skoro co do dostatecznego uiszczenia opłaty stemplowey przez teź dyrekcyą zaświadczone zostaną. Po nastąpiónym złożeniu zapisanych przyzwoicie przez Dyrekcyą podatkową arkuszy stemplowych, powinni być interessenci sukcesyini zaświadczeniem sądowém, względem uiszczoney opłaty stempla spadkowego, podług przepisu §. 30. na stemplowanym papierze, opatrzeni.

§. 47. Die Todtenlisten sowohl der Berlinschen Parochien mit Inbegriff der Garnison, Charitee und Invalidenhauskirchen als der Judenschaft, sind monatlich, nach dem Formular A. bei der Berlinschen Abgaben-Direktion einzureichen.

In den einzureichenden Todtenlisten, muß unter der Rubrik: Namen, Stand und Alter die letzte Wohnung der Verstorbenen jedesmal mit angezeigt werden.

Wie die Abgabedirektion bei Verwaltung des Erbschafts-Stempelwesens von Berlin zu verfahren haben wird, ist in einer besondern Instruktion für dieselbe bestimmt worden.

Berlin den 5. September 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

§. 47. Wykazy zmarłych tak Berlińskiéy parafii, łącząc do tego kościoły garnizonowe, instytutu Charité i inwalidów, iakoteż synagogi, powinny być według wzoru A. miesięcznie Berlińskiéy Dyrekcyi podatkowey podawane.

W podawać się mających wykazach takowych, powinno być pod rubryką: Nazwisko, stan i wiek, zawsze także ostatnie zamieszkanie zmarłego wymienione.

Jak postępować ma Dyrekcyja podatkowa w administrowaniu stempla spadkowego w Berlinie, osobną dla teyże przepisaną instrukcyą, postanowione zostało.

Berlin dnia 5. Września 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

Handwritten text in the top-left cell, including the word "Handwritten" and other illegible characters.

Handwritten text in the top-middle cell, including the word "Handwritten" and other illegible characters.

Handwritten text in the top-right cell, including the word "Handwritten" and other illegible characters.

Handwritten text in the top-far-right cell, including the word "Handwritten" and other illegible characters.

No.

S t r a f = L i s t e.

L I S T A K A R.

No.	Nahmen der Contravenienten.	Worin die Contravention besteht.	Nahmen des Denunzianten.	Datum des die Geldbuße oder Strafe festsetzenden Dekrets.
	Nazwisko kontrawenienta.	W czém kontraweniencia popelnioną została.	Nazwisko Denuncyanta.	Data dekretu stanowiącego zapłatę lub karę.

Summarischer Betrag der Geldbuße oder Strafe.	Antheil der Königl. Kasse.	Quote des Denunzianten.	Bemerkungen.
Summaryczna ilość kary.	Należytość kassy Królewskiej. Rthlr. gr. Tal. dgr.	Kwota denuncyanta. Rthlr. gr. Tal. dgr.	U W A G I 1) Kiedy nastąpiła wypłata do kassy i z kassy; 2) Kiedy nastąpiło zwolnienie lub umorzenie; 3) Dla czego ieszcze ściagnienie nie miało mieysca.

<p>U W A G I</p> <p>1) Kieby następnie wykonać do kasy i z kasy; 2) Kieby następnie zwozić do umowienia; 3) Dla czego teoretycznie są misie misyca.</p>	<p>Wzrost ciężar ciężar ciężar</p>	<p>ciężar ciężar ciężar</p>	<p>ciężar ciężar ciężar</p>
<p>1) Kieby następnie wykonać do kasy i z kasy; 2) Kieby następnie zwozić do umowienia; 3) Dla czego teoretycznie są misie misyca.</p>	<p>Wzrost ciężar ciężar ciężar</p>	<p>ciężar ciężar ciężar</p>	<p>ciężar ciężar ciężar</p>

Register

der im Quartal vom

zu

Verstorbenen.

Lista

zmarłych w ćwierćroczu od

do

Nro.	Namen, Stand und Alter der Verstorbenen. Nazwisko, stan i wiek zmarłego.	Todesstag. Dzień zeyścia.	Benennung der bekannten oder präsumtiven Erben. Wymienienie znaných lub domniemanych dziedziców.

B.

E r b s c h a f t s =
T a b e l l a s t e m p l a

Nro.	Nahmen, Stand und Todestag des Erblassers.	Ganzer B e t r a g des Nachlasses.	Nahmen der Erben, Legatarien und Donatarien, mit der Bemerkung: ob und wie sie mit dem Erblasser verwandt sind.
	Nazwisko, stan i dzień zeyścia spadkodawcy.	Cała i l o ś ć spadku. Rthlr. gr. Tal. dgr.	Nazwisko dziedziców, legataryuszów i dona- taryuszów z oznaczeniem: czyli i w jakim stopniu są spokrewnieni spadkodawcy.

S t e m p e l t a b e l l e.
s p a d k o w e g o.

Betrag der einzelnen Erb- portionen, Ver- mächtnisse, und Schenkungen von Todeswegen. Ilość szczegó- lnych cząstek działowych, le- gatów i darowizn na przypadek śmierci.	Betrag des geldseten Werthsstem- pels. Ilość okupionego stempla szacunkowe- go.	B e m e r k u n g e n 1) wann der Stempel gelöst, oder wie die Stempelösung nachgewiesen worden; 2) weshalb die Stempelberichtigung noch nicht hat erfolgen können; 3) sonstige Erläuterungen.
Rthlr. gr. Tal. gr.	Rthlr. gr. Tal. gr.	U W A G I 1) kiedy stempel zakupionym, lub w jaki sposób zakupienie go udowodnione zostało; 2) dla czego zaspokoienie stempla ieszcze nie mogło nastąpić; 3) inne objaśnienia.

C.

Nachtrags- Tabella do-

Sort- laufenz de Nro.	Nro. aus der frühern Haupt- Tabelle.	Nahmen, Stand und Tobestag des Erblassers. Nazwisko, stan i dzień zeyścia spad- kodawcy.	Ganzer Betrag des Nachlasses.	Nahmen der Erben, Legatarien und Donatarien, mit der Bemerkung: ob, und wie sie mit dem Erblasser ver- wandt sind.
Numer bieżą- cy.	Numer z prze- szley tabelli głó- wney.	Benennung des Zeit- raums der frühern Haupttabellen. Oznaczenie ceazu dawniejszych tabelli głównych.	Cała ilość spadku. Rthlr. gr. Tal. dg.	Nazwisko dziedziców, legataryuszów i donataryuszów, z wyrażeniem: czyli i w jakim stopniu są spokrewnieni z spadkodawcą.

Tabella dodatkowa.

Betrag der einzelnen Erbpor- tionen, Vermäch- nisse, und Schenkungen von Todeswegen. Ilość pojedynczych części sukcesy- nych, legatów i do- nacyi na przypa- dek śmierci.	Betrag des gelöseten Werthsstempels. Ilość zakupio- nego stempla szakunco- wego.	Bemerkungen. 1) wann der Stempel gelöset, oder wie die Stempelung nachgewiesen worden; 2) weshalb die Stempelberichtigung noch nicht hat erfolgen können; 3) Beantwortung ergangener Erinnerungen; 4) sonstige Erläuterungen. U W A G I. 1) Kiedy stempel zakupiony lub zakupienie go udó- wodnione zostało; 2) dla czego nie mogło jeszcze nastąpić zaspokoie- nie stempla; 3) odpowiedź na czynione monita; 4) inne objaśnienia.	
Rthlr. Tal.	gr. dgr.	Rthlr. Tal.	gr. dgr.

(Nro. 60. d. D.) Gesetz wegen des Wasserstaues bei Mühlen, und Verschaffung von Vorfluth, Bom 15ten November 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

Thun kund und fügen hiermit zu wissen: Die Nachtheile, welche durch das Anstauen des Wassers bei den Mühlen, und das zeitige Verfahren bei Anordnung der Vorfluth für die Landschaft entstehen, veranlassen Uns folgende nähere Bestimmungen darüber zu erlassen.

§. 1. Bei den Mühlen, oder andern durch Wehre oder Schleusen veranlasseten Störungen, wo der Wasserstand noch nicht durch einen unter polizeilicher Aufsicht gesetzten Merkpfahl bestimmt ist, muß jeder Besitzer derselben sich die Setzung eines Merkpfahls auf Antrag und Kosten derer, die dabei interessiert sind, gefallen lassen.

§. 2. Diese Setzung kann nur durch sachverständige Commissarien der Provinzialpolizeibehörden unter Zuziehung des Gerichts, welchem die Mühle unterworfen ist, vollzogen werden.

§. 3. An dem Merkpfahle muß sowohl der im Sommer, als der im Winter zulässige höchste Wasserstand ganz deutlich kennbar bezeichnet, auch die Höhe davon mit dem Fachbaum der Mahl- und Freischleuse, und mit einem nahe gelegenen unverrückbaren Gegenstande durch Nivellement verglichen, und zu Protokoll verschrieben werden. Im umgekehrten Falle, wenn ein Müller die Verpflichtung hat, zur Erhaltung der Schiffbarkeit eines Gewässers, das Oberwasser seiner Mühle auf einer bestimmten Höhe zu erhalten, soll in Absicht der Setzung der Merkpfähle für den niedrigsten zulässigen Wasserstand auf eine ähnliche Weise verfahren werden.

§. 4. Ist die Höhe des Wasserstandes durch rechtskräftige Urtheile oder nach dem Einverständnisse

(Nro. 60. oryg.) Prawo względem wstrzymywania wody przy młynach i odpływu oneyże z d. 15. Listopada 1811.

My FRYDERYK WILHELM z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Wszém w obec wiadomo czyniemy: Wstrzymywanie wody przy młynach i postępowanie teraznieysze w urządzaniu odpływu dla niey, zrzádza w okolicy szkody; co Nas powoduje do wydania następujących w tey mierze postanowień.

§. 1. Każdy posiadacz młyina lub mieysc, za pomocą tam lub słuz, wodę wstrzymujących, jeżeli przy nich stan wody oznaczonym nie jest na palu pod dozorem Policji postanowionym, winien zezwolić na to: aby takowy na wniosek i koszt interes w tém mających, został postanowiony.

§. 2. Postawienie takowe skutecznioném być tylko może przez Kommissarzy Znawców od władz Policji prowincjonalnych delegowanych, z przybraniem Sądu, pod którym młyn zostaje.

§. 3. Na palu takowym wyraźnie oznaczony być musi stan najwyższy, tak ten, na którym pod czas lata, iako i ten, na którym podczas zimy woda znaydować się może. Punkt ten z progiem słuzy wodę na koła puszczających i z progiem upustu, również z przedmiotem iakim w bliskości będącym nieporuszanym, przez niwelizacyą porównany i w protokule zapisany być ma. W przeciwnym razie, gdy młynarz, dla utrzymania splawności wody iakiey, ma obowiązek utrzymania wody wzwyż młyina swego na pewney oznaczoney wysokości, pal z oznaczeniem stanu nayniższego, na którym woda znaydować się może postawiony, i w tey mierze w przepisany sposobie postanioném być ma.

§. 4. Jeżeli wysokość stanu wody przez wyroki prawomocne, lub za zgodą wszystkich

aller Interessenten auf eine andere Art deutlich bestimmt, so hat es dabei sein Bewenden, und müssen die Commissarien den Merkpahl danach sehen.

§. 5. Sind aber die Interessenten darüber uneinig, ob die Höhe des Wasserstandes durch gültige Verträge, Verleihungen oder rechtsverjährten Besitz bestimmt sey, so muß die Sache zur gerichtlichen Erörterung verwiesen, das Verfahren jedoch nach Anleitung der allgemeinen Gerichtsordnung Th. I. Tit. 42. §. 35. vorzüglich beschleunigt werden. Findet es sich hiebei, daß keine klare Bestimmungen des Wasserstandes vorgelegt werden können; so setzen die Commissarien denselben dergestalt fest, daß dabei das gegenseitige Interesse der Bodenkultur und des Müllers oder sonstigen Stauberechtigten möglichst vereinigt werde, und gegen eine Festsetzung auf diesem Grunde finden keine Beschwerden bei den Gerichten, sondern Rekurs an die obere Polizeibehörden statt.

§. 6. Der Provinzialpolizeibehörde bleibt jedoch unbenommen, während der Dauer der erwähnten gerichtlichen Erörterung interimistisch einen Wasserstand festsetzen zu lassen, welchen der Müller oder sonstige Stauberechtigte so lange halten muß, bis ein anderes durch die definitive Entscheidung festgesetzt ist.

§. 7. Von welchem Tage ab und bis zu welchem Tage hin, bloß der niedrige Sommerwasserstand gehalten werden darf, bestimmen zunächst Verträge und rechtliche Erkenntnisse, wenn diese vorhanden sind, nächst diesen die Provinzialgesetze. Ist keine solche Bestimmung vorhanden, so liegt den Commissarien ob, von wann ab und bis wohin nur der Sommerwasserstand gehalten werden dürfe, nach den örtlichen Verhältnissen festzusetzen. Auf jeden Fall muß in dem über die Verhandlung aufzunehmenden Protokolle ausdrücklich vermerkt seyn, von wann ab und bis wohin nur der Sommerwasserstand gehalten werden soll.

§. 8. Kein Besitzer von Mühlen oder andern Stauungsanlagen darf den Wasserstand über die durch den Merkpahl festgesetzte Höhe aufstauen. Sobald das Wasser über diese Höhe wächst, muß er

interessentów w inny sposób jest oznaczona; więc pozostaie się przy tém, i Kommissarze podług tego pal na znak wystawić powinni.

§. 5. Gdy iednak spor o to pomiędzy interessentami zachodzi: czyli wysokość stanu wody ważnemi ugodami, nadaniem lub zadawnieniem jest ustanowiona, więc rzecz o to do sądowey rozprawy odesłaną, postępowanie iednak wedle Powsz. Ord. Sąd. Cz. I. Tit. 42. §. 35. szczególniey przyspieszoném być ma. Gdy się tu wykaże, iż pewnych i iasných postanowień względem stanu wody niema, więc Kommissarze takowy oznaczą a to wten sposób: iż by wzajemny Interes uprawy gruntu i młynarza lub innych w wstrzymywaniu wody interesujących, wedle możności został pogodzony. Naprzeciw postanowieniu takowemu nie można żalić się w Sądach, rekurs tylko do wyższych władz policyinych zanesionym być może.

§. 6. W czasie powyżey rzeczzonego dochodzenia sądowego, zwierzchność prowincjonalna policyi może nakazać tymczasowe oznaczenie stanu wody, do którego młynarz lub inny w wstrzymywaniu wody interes mający stósować się powinni, aż stanowczém rozszdzeniem co innego postanowioném zostanie.

§. 7. Od którego i do którego dnia niższy tylko stan wody w czasie lata, mieć ma miejsce, to nayprzód z ugod i prawnych wyroków, ieżeli iakie są, następnie z ustaw prowincjonalnych wyrozumieć należy. W niedostatku takowego postanowienia Kommissarze oznaczyć powinni, podług stósunków i okoliczności miejscowych, czas, odkąd i dokąd woda podług stanu latowego trzymaną być ma. Na wszelki przypadek czynność w téy mierze sporządzić się mająca zawierać powinna wyraźnie czas, od którego i do którego czasu takowy stan wody utrzymanym być powinien.

§. 8. Żaden posiadacz młynów lub miejsce wodę zatrzymujących, nie może wynieść stanu wody nad wysokość na palu oznaczoną. Gdy woda nad punkt ten wzrasta, przez otwo-

durch Oeffnung der Schleusen, Gerinne und Grundstücke, Abnehmung der beweglichen Aufsätze auf den Fachbäumen oder Ueberfällen, überhaupt Begräumung aller bloß zeitlichen Hindernisse den Abfluß desselben unentgeltlich sogleich und unausgesetzt so lange befördern, bis das Wasser wieder auf die, durch den Merkpfahl bestimmte Höhe herabgefallen ist.

§. 9. Versäumt er dies, so ist nicht allein die örtliche Polizeibehörde verpflichtet, auf Antrag der Interessenten, die vorerwähnte Oeffnung, Abnehmung und Begräumung auf Gefahr und Kosten des Mühlenbesizers ohne Anstand vornehmen zu lassen, sondern er hat auch in jedem Falle, außer dem Erfasse alles durch die widerrechtliche Stauung verursachten Schadens, zwanzig bis funfzig Thaler Polizeistrafe verurteilt.

§. 10. Wem die Unterhaltung eines Grabens oder Wasserabzuges obliegt, der kann zu dessen Ausfrautung oder Räumung polizeilich angehalten werden, sobald aus der Vernachlässigung derselben, oder aus Mangel an der erforderlichen Tiefe, Nachtheil für die Besizer anderer Grundstücke oder nutzbarer Anlagen, oder auch für die Gesundheit der Anwohner entsteht. Die Bestimmung, wann und wie die Ausfrautung oder Räumung bewirkt werden soll, gehört bloß zur Cognition der Polizeibehörden, und jeder Unterhaltungspflichtige muß sich derselben unbedingt unterwerfen.

§. 11. Die Mühlenbesizer und alle, welche sonst den Abfluß eines Gewässers anzuhalten berechtigt sind, sollen verpflichtet seyn, den freien Lauf desselben, nach Bestimmung der Provinzial-Polizeibehörde, ganz oder zum Theil wieder herzustellen, sobald daraus ein offenbar überwiegender Vortheil für die Bodenkultur oder Schifffahrt entsteht, und diejenigen, welche für ihre Kultur oder Schifffahrtsanlagen des Wasserabflusses bedürfen, ihnen eine vollständige Entschädigung herzugeben bereit und vermögend sind.

§. 12. Diese Verpflichtung kann selbst bis auf gänzliche Begräumung von Wassermühlen ausgedehnt werden, sobald nach polizeilichem Ermessen der Zweck anders nicht zu erreichen ist, der Müller aber

rzenie słuz scieków i rowów, przez wyięcie stawidół w upustach lub słuzach i przez uprzętnienie wszelkich przeszkód czasowych tylko, powinien sprawić upływ wody, a to bezpłatnie i bez przerwy, aż dotąd, dopokąd woda na wysokość palem oznaczoną nie spadnie.

§. 9. Jeżeli to zaniedba, więc nie tylko zwierzchność policyjna miejscowa na wniosek interesentów, powinna natychmiast a to na ryzyko i koszt posiadziela młyna nakazać powyżey rzeczony otworzenie, wyięcie i uprzętnienie, ale też tenże w każdym razie, prócz obowiązku wynagrodzenia wszystkiey szkody z nieprawego wstrzymywania wody wynikley, karą policyjną dwudziestu do pięćdziesiąt talarów złożony być ma.

§. 10. Ten do którego należy utrzymywanie rowu, lub ścieku wody, policyinie przytrzymanym być może do wyczyszczenia lub wychędożenia onychże, gdy z zaniedbania w téy mierze, lub z niedostatku potrzebney głębi wynika obawa szkody dla posiadzieli innych gruntów lub użytecznych założeń, lub też dla zdrowia sąsiadów. Postanowienie, kiedy i w jaki sposób wyczyszczenie, lub wychędożenie skutecznioném być ma, należy do rozpoznania władz policyjnych, i każdy do czynności takowey obowiązany, iey urządzeniom bezwarunkowo poddać się powinien.

§. 11. Posiadziela młynów i wszyscy prawo do wstrzymywania wody mający, obowiązani będą podług postanowienia władzy Policyi prowincyalney, w całości lub w części przywrócić wolny bieg wody, skoro ztąd wynika oczywiście przeważaiąca korzyść dla uprawy gruntu i dla nawigacyi, i skoro owi, którzy potrzebuią ścieku wody dla ich kultury lub założeń nawigacyjnych onychże zupełnie wynagrodzić chcą i mogą.

§. 12. Obowiązek takowy rozciągany być może do zupełnego nawet zniesienia młynów wodnych, skoro cel zamierzony podług zdania policyi inaczey osiągnionym być nie

vollständig entschädigt, auch der Gegend, Ersatz für ihr Interesse bei Erhaltung der Mühle geleistet werden kann.

§. 13. Auch da, wo keine künstliche Hindernisse des Abflusses vorhanden sind, kann jeder Grundbesitzer verlangen, daß ihm Abwässerungsgraben durch fremden Boden zu ziehen gestattet werde, sobald die vorerwähnten Bedingungen Statt finden.

§. 14. Selbst zu Ablaffung von Teichen und stehenden Seen, kann unter gedachten Bedingungen (§. 11.) die Gestattung der Vorfluth erfordert werden, und wird in so weit eine Ausnahme von dem entgegenstehenden Gesetz, Allg. Landrecht Th. I. Tit. 8. §. 117. nachgegeben.

§. 15. Besitzer von Grundstücken, welche sich des auf ihren Ländereien stehenden Wassers entledigen wollen, und deshalb nicht gütlich mit den zur Stauung Berechtigten oder andern Grundbesitzern einigen können, müssen von ihrem Vorhaben der Provinzial-Polizeibehörde Anzeige machen, nachweisen, welchen Vortheil sie von dem Ablassen des Wassers erwarten, und darthun, daß sie bereite Mittel haben, die wahrscheinliche Entschädigung ohne Verzug zu bezahlen.

§. 16. Auf diesen Antrag wird sogleich eine Lokaluntersuchung durch sachkundige Commissarien verfügt, welche ausmitteln:

- a) wodurch der Zweck des Grundbesitzers am leichtesten erreicht werden könne?
- b) ob durch die beabsichtigte Entwässerung nicht andere Grundbesitzer leiden, oder ein Nachtheil davon für die Schiffahrt oder öffentlichen Anlagen zu besorgen sey?

§. 17. Die letztere Untersuchung muß auch für den Fall Statt finden, wenn beide Theile über die Ablaffung gütlich einverstanden sind.

§. 18. Auf den Grund dieser Untersuchung bestimmt die Provinzial-Polizeibehörde, ob die Ablaffung des Wassers überhaupt Statt finden könne, und unter welchen Modalitäten sie ausgeführt werden müsse.

§. 19. Wollen die Interessenten sich dieser Bestimmung nicht unterwerfen, so findet dagegen keine

moße, i skoro nietylko młynarz, ale też okolica co do utrzymania młyna interessowana zupełnie wynagrodzonymi być mogą.

§. 13. I tam, gdzie nie ma założonych ręką ludzką przeszkód w ścieku wody, każdy posiadziel ziemi, skoro powyżey rzeczony zachodzą warunki, żądać może, aby mu wolno było na obcym gruncie bić rowy do spuszczenia wody.

§. 14. Końcem sprawienia upływu wody, żądać nawet można pod warunkami powyższymi (§. 11.) spuszczenia stawów i ieżior, i w tym względzie dozwala się wyjątku od przeciwnego przepisu w Pow. Prawie krajowém Cz. I. Tyt. 8. §. 117.

§. 15. Posiedziciele gruntów, którzy chcą się pozbyć wody na ich ziemi będącący, a o to pogodzić się nie mogą z prawo do wstrzymywania iey mającymi, lub innymi posiadzielami; o przedsięwzięciu swém muszą donieść prowincyalney zwierzchności Policji, wykazać korzyść z spuszczenia wody dla nich wynikającą, i dowieść: iż są w stanie zapłacenia bezzwłocznego nagrody, któraby prawdopodobnie ustanowioną być mogła.

§. 16. Na wniosek takowy wyznaczone zostanie śledztwo na miejscu przez delegowanych znawców, którzy dochodzić będą:

- a) iakim sposobem cel posiadziela gruntu najłatwiej dopiętym być może?
- b) czyli inni posiedziciele gruntu nie ponieśią szkody z zamierzonego spuszczenia wody, i czyli nie ma obawy uszczerbku dla nawigacyi lub założeń publicznych?

§. 17. Ostatni przedmiot śledztwa i wtenczas, gdy strony obydwie względem spuszczenia są zgodne, dochodzonym być ma.

§. 18. Na mocy śledztwa takowego zdecydnie prowincyalna zwierzchność Policji, czyli spuszczenie wody w ogóle ma miejsce, i pod iakimi warunkami do skutku przyprowadzonym być powinno.

§. 19. Naprzeciw takowemu postanowieniu, gdyby interessenci na niem poprzestać

gerichtliche Klage, sondern nur Berufung auf die höhere Polizeibehörde statt.

§. 20. Jedoch kann über den Umfang der Rechte, welche jede Parthei zur Ausgleichung bringt, durch diesen polizeilichen Entwässerungsplan niemals etwas bestimmt werden, sondern es muß, wenn der Wasserstand streitig ist, derselbe nach §§. 1. bis 5. festgesetzt, jede andere streitige Befugniß aber zur richterlichen Entscheidung verwiesen werden.

§. 21. Wird die Ausführung des Entwässerungsplans genehmigt; so wird durch schiedsrichterliches Ermessen sowohl der Betrag der Entschädigung ausgemittelt, als auch die Entwässerung selbst nach dem genehmigten Plane zur Vollziehung gebracht.

§. 22. Zu dem Ende wählen die Stauungsberechtigten oder die Inhaber der Grundstücke, die Vorstuf gewähren sollen, einen Schiedsrichter, der, oder die Grundbesitzer, welche auf die Entwässerung antragen, auch einen, und die Provinzial-Polizeibehörden einen Obmann.

§. 23. Diese drei Personen werden von der Provinzial-Polizeibehörde authorisirt, auf den Grund der nach absoluter Stimmenmehrheit von ihnen gefaßten Beschlüsse sowohl die Entschädigung zu bestimmen, als auch die Vollziehung der Entwässerung selbst anzuordnen. Zugleich haben sie die künftige Unterhaltung der neu angelegten Abzugsgraben näher zu bestimmen, wobei der Grundsatz anzuwenden ist, daß der oder diejenigen, welche in einem bestimmten Verhältniß Vortheil von der neuen Anlage haben, auch in eben dem Verhältniß zur Unterhaltung derselben verpflichtet sind.

§. 24. Von ihrer Entscheidung findet keine Appellation statt.

§. 25. In sofern ihnen jedoch klar nachgewiesen werden kann, daß sie ihre Befugniß überschritten haben, ist die Provinzial-Polizei-Behörde befugt und verpflichtet, ihr Verfahren zu kassiren, den Partheien ihre Ansprüche auf Schadensersatz an sie vorzubehalten, und die Wahl von neuen Schiedsrichtern zu veranlassen.

nie chcieli, skarga sądowa mieysca nie ma, rekurs tylko do wyższey władzy policyiney zanie-sionym być może.

§. 20. Wszelakoż takowy plan spuszczenia wody, nigdy ściagać się nie może do praw, przez każdą stronę względem wynagrodzenia przytoczonych, owszem gdy spór zachodzi o staw, na którym woda utrzymana być ma, tenże podług §§. 1. do 5. oznaczony, wszelki zaś inny spór do sądowej decyzji odesłanym być winien.

§. 21. Gdy strony poprzestaną na planie spuszczenia wody, więc toż wedle niego do skutku doprowadzonem, ilość zaś wynagrodzenia zdaniem Sędziów polubownych ustanowioną zostanie.

§. 22. Tym końcem prawo do wstrzymywania wody mający, lub zajmujący grunta, przez które woda spuszczoną być ma, obciążają iednego Sędziego polubowego, posiadziela lub posiadziela gruntu o spuszczenie wody nastawiający, drugiego, a prowincyalna władza policyina Superarbitra.

§. 23. Trzy te osoby, przez zwierzchność prowincyalną policyi upoważnione zostaną tym końcem: aby na mocy decyzji, przez prostą większość głosów wydadź się mającący, ustanowiły wynagrodzenie i doprowadzenie spuszczenia wody do skutku. Również oznaczyć powinni utrzymywanie nowo wybitych rowów, w czem mieć wzgląd należy na zasadę tę: że ten lub ci, którzy w pewnym stosunku mają korzyść z nowego założenia, w tym stosunku do utrzymania należeć muszą.

§. 24. Od takowej decyzji arbitrow ap-pellacya nie ma mieysca.

§. 25. Jeżeli im iednak dowiedziono być może, iż przekroczyli nadaną im władzę, więc zwierzchność prowincyalna Policyi i może i powinna zniweczyć ich postępowanie, stronom zastrzedz prawo, o zwrot szkody, i nakazać wybór nowych Sędziów polubowych.

§. 26. Eine solche Ueberschreitung der Befugnisse findet jedoch nur statt, wenn die Schiedsrichter entweder von dem durch die Regierungen genehmigten Entwässerungsplan abweichen, oder für solche Rechte, welche noch unter den Partheien streitig sind, Entschädigungen aussetzen.

§. 27. Will der Stauungsberechtigte sich nicht dazu verstehen, einen Schiedsrichter zu wählen, oder verzögert er die Wahl über vier Wochen, nachdem ihm die Aufforderung dazu insinuirt worden ist, so ernennet der Landrath oder sonstige Polizei-Dirigent des Kreises den Schiedsrichter statt seiner.

§. 28. Zu Schiedsrichtern können nur unbescholtene dispositionsfähige sachkundige Männer gewählt werden.

§. 29. Auch nur solche, die als Zeugen für und wider die Partheien und übrigen Schiedsrichter mit voller Kraft vor Gericht könnten zugelassen werden.

§. 30. Wer zum Schiedsrichter gewählt ist, darf die Wahl nicht ablehnen; es sen denn, daß er solche Entschuldigungsgründe für sich anführen könnte, welche ihn von der Uebernahme einer mit Administration verbundenen Vormundschaft nach Allg. Landrecht Th. 2. Tit. 18. §. 208., 209., 212., 213., befreien würden.

§. 31. Findet außer dem Interesse der Stauungsberechtigten, oder der Inhaber der Grundstücke, die Vorfluth gewähren sollen, noch ein besonderes Interesse, z. B. wegen Fischerei, Viehtränke ic., gegen die Entwässerung statt, so wählen diejenigen, welche ein besonderes Interesse haben, ebenfalls einen Schiedsrichter.

§. 32. Dieser verhandelt mit dem Schiedsrichter der Gegenparthei und dem Obmann besonders über das gedachte Interesse, und das Resultat ihrer Verhandlungen wird nachmals in den allgemeinen Rezeß über die ganze Verhandlung aufgenommen.

§. 33. Den Schiedsrichtern steht nicht nur die Vergütung ihrer baaren Auslagen, sondern auch ein

§. 26. Uważa się jednak tylko za przekroczenie władzy, gdy Sędziowie polubowi, albo nie postępowali podług planu spuszczenia wody, przez Regencyę zatwierdzonego, albo ustanowili wynagrodzenie za prawa takie, o które ieszcze spór między stronami zachodzi.

§. 27. Gdy mający prawo do wstrzymywania wody, wzbrania się obrać Sędziego polubowego, lub też wybor więcey czterey tygodnie, po wręczeniu mu wezwania w téy mierze odwołacza, więc Konsyliarz Ziemiański lub inny Dirygent Policji powiatowy obiera w iego miejsce Sędziego.

§. 28. Na Sędziów polubowych, obrani być tylko mogą mężowie nieskażonyé sławy, zdolni do zarządzenia swymi interesy, i rzecz zniający.

§. 29. Również tacy tylko, którzy z wszelką wiarogodnością mogą być dopuszczeni w Sądzie iako świadkowie za stronami i Sędziami polubowymi lub naprzeciw nim i onymże.

§. 30. Nikt, który na Sędziego polubowego został obrany, z wyboru wymawiać się nie może, chyba by takie za sobą przywiódł powody, które by go od przyjęcia opieki z administracją połączonyé, w moc §§. 208. 209. 212. 213. Tit. 18. Cz. II. Powszechnego Prawa Krajowego uwolnić zdołały.

§. 31. Gdy prócz interesu tych, co mają prawo do wstrzymywania wody, i tych, którzy zajmują grunta, przez które woda spuszczoną być ma, zachodzi ieszcze naprzeciw spuszczeniu wody oddzielny interes. n. p. względem rybołostwa, poienia bydła i t. d. więc mający takowy interes oddzielny również iednego obrają Sędziego polubowego.

§. 32. Ten, z Sędzią strony przeciwnéy i z superarbitrem oddzielnie, względem takowego interesu decyduje, a wypadek decyzyi następnie do ogólnego wszystkie czynności obeymującego protokołu przyjętym zostanie.

§. 33. Sędziowie polubowi, mają prawo, nietylko do zażądania gotowych wydatków, ale

Diätensatz zu, welchen die Provinzial-Polizei-Behörde den Umständen nach festsetzt.

§. 34. Sämmtliche Kosten tragen diejenigen, auf deren Antrag die Entwässerung erfolgt.

Wir befehlen Unserm Landes-Collegien, Polizei- und Justiz-Offizianten, und sämmtlichen getreuen Unterthanen, sich nach dieser Vorschrift zu achten.

Gegeben zu Berlin, den 15ten November 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg. v. Kircheisen. v. Schuckmann.

Nro. 25.

(Nro. 62. d. D.) Königl. Verordnung wegen des Ausfuhr-Verbots der Scheidemünze und des Silbers. Vom 5ten December 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

Bei den gegenwärtigen Umständen, sehen Wir Uns veranlaßt, die Exportation der Scheidemünze so wohl als des Silbers in Barren nicht anders, als gegen Pässe Unseres Staats-Kanzlers zu gestatten, sonst aber gänzlich zu verbieten. Auf die verbotwidrige Exportation stehet die Strafe der Confiscation. Die Denuncianten, so wie diejenigen, welche dergleichen zur Ausfuhr bestimmte Scheidemünze oder Silber anhalten, bekommen die Hälfte der Strafe. In Rücksicht der gehörig erwiesenen Durchfuhr der edlen Metalle und der Scheidemünze, bleibt es bei den bisherigen Vorschriften. Auch auf das kleine Grenz-Verkehr findet dieses Verbot keine Anwendung.

Berlin, den 5ten December 1811.

Friedrich Wilhelm.

v. Hardenberg.

też i dyet, które Zwierzchność Prowincyalna policyi podług okoliczności ustanowi.

§. 34. Ci zaś na których wnioszek spuszczenie wody następuje, wszystkie koszta ponieść są obowiązani.

Zalecamy wszystkim Naszym Władzom krajowym, Urzędnikom Policyi i Sprawiedliwości i wszystkim wiernym poddanym, aby się do Ustawy obecney stósowali.

Dań w Berlinie d. 15. Listopada 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg. v. Kircheisen. v. Schuckmann.

Nro. 25.

(Nro. 62. oryg.) Urządzenie Królewskie, względem zakazu wywozu monety zdawkowey i srebra z d. 5. Grudnia 1811.

My FRYDERYK WILHELM

z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Okoliczności teraznieysze powodują Nas do zupełnego zakazu exportacyi tak monety zdawkowey, iako też i srebra w laskach, i do dozwolenia takowego wywozu iedynie za paszportami Naszego Kanclerza Stanu. Wywóz zakazany pociąga za sobą kary konfiskaty. Denuncyanci i ci którzy zatrzymują takową do wywozu przeznaczoną monetę zdawkową i srebro, dostaną połowę kary. Co do przewozu należycie udowodnionego kruszców, i monety zdawkowey, pozostaje się przy dotychczasowych przepisach. Do drobnych czynności pogranicznych obecny zakaz również nie ściąga się.

Berlin dnia 5. Grudnia 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.

Nro. 26.

(Nro. 63. d. D.) Königl. Verordnung wegen Anlegung neuer Apotheken, Vom 24sten October 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen u. u.

haben, da die bisherigen polizeilichen Gesetze darüber, unter welchen Umständen die Anlegung neuer Apotheken zu gestatten oder zu versagen sey?

unzulänglich und mangelhaft befunden worden, Folgendes zu beschließen geruhet:

§. 1. In Absicht der vorschriftsmäßigen Prüfung und Qualification der Apotheker, so wie ihrer Legitimation, um den Gewerbeschein zum Betrieb ihres Gewerbes lösen zu können, behält es bei den schon bestehenden Gesetzen sein Bewenden und versteht es sich von selbst, daß auch, wer eine neue Apotheke anlegen will, allen desfallsigen Forderungen zu genügen hat.

§. 2. Die Anlage neuer Apotheken findet wie in Städten, so in Flecken und Dörfern nur statt, wenn das Bedürfnis einer Vermehrung derselben erwiesen ist.

§. 3. Wenn der Kreisphysikus im Einverständnis mit der Polizey-Behörde (in den größern Städten sind es die Magistrate oder Polizey-Präsidenten, in den kleinern Städten oder in den Flecken die unter der Kreispolizey stehen, ist es diese), die Anlage einer neuen Apotheke aus Gründen nöthig finden; so suchen sie von der Medizinal-Deputation der Provinzial-Regierung die Erlaubnis dazu nach.

§. 4. Für zureichende Gründe werden angenommen:

eine bedeutende Vermehrung der Volksmenge, bedeutende Erhöhung ihres Wohlstandes.

§. 5. Findet die Medizinal-Deputation die angegebenen Gründe hinreichend und klar, so ertheilt sie die Erlaubnis zur Anlage einer neuen Apotheke, wenn

Nro. 26.

(Nro. 63. oryg.) Urządzenie Królewskie względem zakładania nowych aptek z d. 24. Paźdz. 1811.

My FRYDERYK WILHELM
z Bożey Łaski Król Pruski etc. etc.

Zważywszy, iż dotychczasowe ustawy policyjne względem tego pod iakimi okolicznościami zakładanie aptek nowych dozwołoném lub zabronioném bydź ma?

są niedostatecznymi, i niedobitnymi; postanowiliśmy, co następuje:

§. 1. Względem przepisów stósownego badania zdatności i kwalifikacyi aptekarzy, iako też co do legitymacyi wykupienia ceduły patentowéy dla prowadzenia ich procederu, pozostawia się przy prawach dotychczasowych, i iasno się rozumie z siebie: że chcący zakładać nową aptekę, takowym przepisom zadosyć uczynić powinien.

§. 2. Założenie apteki tak w miastach iako i po miasteczkach i po wsiach, ma tylko miejsce wtenczas, gdy potrzeba pomnożenia ich iest wykazaną.

§. 3. Gdy fizyk powiatowy zgodnie z Zwierzchnością policyną, która iest w miastach większych Magistrat i Prezidium Policyi, w miastach zaś mniejszych i miasteczkach pod policyą powiatową zostaiących taż Policya Powiatowa, z powodów uznaią założenie nowéy apteki za potrzebne, więc do Deputacyi lekarskiej Regencyi prowincjonalney po pozwolenie udać się powinni.

§. 4. Znaczne powiększenie ludności, znaczne podniesienie dobrego iey bytu uznane być maią za dostateczne powody.

§. 5. Jeżeli Deputacya lekarska powody takowe za dostarczaiące i oczywiste uzna, więc udzieli zezwolenie na założenie nowéy apteki, gdy

entweder noch gar keine Apotheke an dem Orte vorhanden ist, oder wenn der oder die schon vorhandenen Apotheker, nach vorhergegangener Aufforderung der Ansetzung eines neuen, nicht widersprechen, oder ihren Widerspruch nicht begründen können.

§. 6. Ist die Medizinal-Deputation der Meinung, daß ein solches Widerspruchsrecht begründet sey, so überläßt sie nach der genauesten Ausmittelung aller Umstände die Sache dem allgemeinen Polizen-Departement zur Entscheidung.

§. 7. In den drei großen Städten, Berlin, Königsberg und Breslau wird die Entscheidung der Frage über die Anlegung neuer Apotheken, von dem Polizen-Präsidenten, im Einverständnis mit dem Stadtphysikus allemal unmittelbar von dem Allgemeinen Polizen-Departement nachgesucht.

§. 8. Dieses bestimmt, wenn der Vortheil des Ganzen die Anlegung neuer Apotheken erfordert, die Entschädigung der bis dahin bestandenen, nach den Grundsätzen des, über die polizenlichen Verhältnisse der Gewerbe, erschienenen Gesetzes, vom 7ten September d. J.

§. 9. Die Bestimmung, in wiefern mit den Apotheken der kleinern Städte Gewürzkrum oder Material-Handel verbunden seyn dürfe, gebührt allemal den Polizen- und Medizinal-Deputationen der Provinzial-Regierungen.

Hiernach haben sich alle Behörden, die es angeht, genau zu achten.

Gegeben Berlin, den 24sten Oktober 1811.

Friedrich Wilhelm.
v. Hardenberg.

albo wcale apteki nie ma w mieyscu, albo gdy będący już aptekarz lub aptekarz po poprzedniczym onychże wezwaniu nie sprzeciwiają się założeniu nowéj apteki, lub sprzeciwienia się swego usprawiedliwić nie zdołają.

§. 6. Gdy Deputacya lekarska zdaniem swém przychyła się do zdania sprzeciwiających się nowemu założeniu, na ten czas po najszybszym dochodzeniu wszystkich w sprawie zachodzących okoliczności, rzecz odda pod Decyzją ogólnego wydziału Policji.

§. 7. W trzech miastach większych, Berlinie, Królewca i Wrocławiu, Prezidium policji zgodnie z Fizykiem miasta bezpośrednio ogólnemu wydziałowi policji przedstawiający sprzecznosc o założenie nowéj apteki zachodzącą do rozwiązania.

§. 8. Wydział ogólny Policji uznawszy, iż dobro ogółu wymaga założenia nowéj apteki, ustanowi zarazem wynagrodzenie dla już będących, a to podług prawideł ustawy, względem stosunków policyjnych przemysłu w d. 7. Września r. b. wydanéj.

§. 9. Czyli z aptekami w miastach mniejszych handel korzenny lub materyalny połączonym być może, rozpoznanie w tey mierze w każdym zachodzącym razie należy do Deputacyi lekarskiej i policyjney przy Regencyach.

Do tego wszystkie władze, których się tycze, stosować się mają.

Dań w Berlinie d. 24. Października 1811.

FRYDERYK WILHELM.
v. Hardenberg.

Nro. 27.

(Nro. 66. d. D.) Edikt in Betreff der Einschmelzung und Umprägung der Scheidemünze in Courant. Vom 13ten Dezember 1811.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes Gnaden, König von Preußen etc. etc.

Die allgemeinen und gegründeten Beschwerden Unserer Unterthanen über den Nachtheil, der ihnen

Nro. 27.

(Nro. 66. oryg.) Edykt względem stopienia monety zdawkowéj i przebicia iey na grubą monetę. Z dnia 13. Grudnia 1811.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey Łaski, Król Pruski etc. etc.

Użalenia powszechné i sprawiedliwe Naszych poddanych o szkodę, która dla nich z

aus dem Verhältnisse der jetzigen Scheidemünze zu dem Courant erwächst, haben Uns bewogen, Maasregeln zu treffen, um das Uebel gänzlich zu heben.

Wir haben daher nach gepflogener Berathung mit bewährten Männern, aus dem Stande der Gutsbesitzer sowohl, als aus dem Handelsstande, beschlossen:

1. Sämmtliche noch coursirende und schon bisher auf zwei Drittel ihres Nominalwerths reducirte Scheidemünze soll, sobald als möglich eingeschmolzen, affinirt und in vollwichtiges Courant umgewandelt werden, damit sie demnächst ganz aus dem Umlaufe verschwinde.

2. Vom 15ten Januar 1812. an sollen mindestens für Sechszigtausend Thaler Realwerth Scheidemünze wöchentlich affinirt, und in Courant nach dem Münzfuß von 1764. umgeprägt, auch damit so lange ununterbrochen fortgefahret werden, bis die jetzt umlaufende Scheidemünze umgeprägt ist, oder wenigstens keine mehr zum Umprägen eingeliefert wird; wonächst Wir einen Termin bestimmen werden, binnen welchem die etwa vorhandenen Reste solcher Münze noch in Unsern Kassen und im gemeinen Verkehr, nach dessen Umlauf aber bloß als Metall in Unserer Münze angenommen werden sollen.

3. Damit Unsere Unterthanen jetzt gleich die beabsichtigten Vortheile genießen, und während der Operation der Schmelzung und Umprägung, durch das Schwanken des Courses der Scheidemünze, und durch den Wucher nicht leiden; so erklären Wir sie hiermit, bis sie eingeschmolzen seyn wird, für ein gesetzliches Surrogat des Courants, und fixiren Wir, auf die Zeit, den Cours folgendermaassen:

Ein Reichsthaler Courant ist gleich und kann bezahlt werden in Nominal- oder ehemaliger sogenannter schlechter Münze: in den Marken und Pommern mit Zweihundvierzig Groschenstücken, in Preußen und Schlesien mit Zweihundfünfzig und Ein halben Silbergroschen oder Dörtchenstücken. In reducirter oder sogenannter guter Münze (Münz-Courant): in den Marken und Pommern

powodu stósunku terażniejszy monety zdawkowey względem grubey monety wynika, powodowały Nas do przedsięwzięcia środków do zupełnego wytępienia złego zamierzających.

Po naradzeniu się z mężami światłymi, tak z pomiędzy właścicieli gruntowych, iako i stanu kupieckiego, postanowiliśmy:

1. Wszelka w obiegu ieszcze będąca, i dotąd iuż na dwie trzecie części imiennéy swéy wartości zniżona, moneta zdawkowa ma, iak tylko bydz może nayspieszniey bydz stopioną, przeczyszczoną, i na ważną grubą monetę przerobiona, tak iżby zupełnie z kursu wyszła.

2. Od 15. Stycznia 1812. co tydzień przynajmniey za sześćdziesiąt tysięcy Talarów istotney wartości monety zdawkowey ma bydz przeczyszczono, i na grubą monetę podług stopy z r. 1764. przebito, i w ten sposób bez przerwy postępowano, aż cyrkulująca dotąd moneta zdawkowa przerobioną, albo przynajmniey żadna więcey do przerobienia oddawaną nie będzie. Następnie oznaczemy czas, w którego przeciągu pozostała ieszcze w kursie moneta zdawkowa do Kass Naszych i w czynnościach powszechnego życia przyimowaną będzie, a po którego upłynieniu iuż tylko iako kruszec w mennicy Naszey przyimowana bydz ma.

3. Aby zaś poddani Nasi iuż teraz dostąpili zamierzonych korzyści i przez czas przetapiania i przebiiania na schwianiu się kursu monety zdawkowey i na lichwie nie tracili, ogłoszamy przeto też monetę zdawkową, aż do czasu iey stopienia, za prawnego zastępcę grubey monety, i na czas ten kurs iey naznaczamy w następującym sposobie:

Jeden Talar monety grubéy iest równy i zapłaconym bydz może w nominalney czyli dawniejszéy tak zwanéy złéy monecie: w Marchii i Pomeranii czterdziestu dwiema groszami, w Prussach i Szląsku pięćdziesiąt dwiema i iedną połową srebrnikami czyli troiakami, w redukowanéy czyli tak zwanéy dobréy monecie (Kurant mone-

mit Achtundzwanzig Groschen, in Preußen und Schlesien mit Fünfunddreißig Silbergroschen oder Düttchen;

Hundert Thaler Courant können demnach bezahlt werden in Nominal, oder sogenannter schlechter Münze mit Einhundert Fünfundsiebenzig Thalern, in reduzierter oder sogenannter guter Münze mit Einhundert Sechszehn und zwei Drittel Thalern.

4. Einem Jeden, der eine Zahlung an eine Königl. Kasse zu leisten schuldig ist, steht, von Publikation dieses Edikts an, frei, den Theil, den er in klingendem Silbergelde zu entrichten hat, nach Belieben in Courant oder in Scheidemünze nach obigem Cours von 175 zu zahlen; jedoch kann bei Entrichtung der Abgaben die Scheidemünze nicht mehr zum Theile nach der vorigen Reduktion, sondern fernerhin nie anders als nach der neuen Reduktion, das ist, zu 42 Groschenstücken oder $52\frac{1}{2}$ Silbergroschen oder Düttchenstücken angenommen werden.

5. Mit Ausnahme des Handelsverkehrs unter Kaufleuten ist auch jeder Privatmann, der eine Courantsumme einzuziehen hat, verbunden, statt derselben Scheidemünze zu obigem Cours von 175 für 100 Thlr. Courant anzunehmen. Der Gläubiger kann jedoch die Verifikation der Münze verlangen.

6. Alle von Publikation dieses Edikts an zu schließenden Kauf- und Verkauf-, Mieths-, Lohn- und andere Verträge können nur (wenn es nicht in Golde geschieht) in Courant oder, als Surrogat derselben, in Scheidemünze nach obigem Cours geschlossen werden. Bloss in Rücksicht der, vor der Publikation des gegenwärtigen Edikts eingegangenen temporären Verpflichtungen, soll es, so lange der Vertrag währet, wenn derselbe auf Scheidemünze lautet, bei der Zahlung der reduzierten Münze von 36 Groschen oder 45 Böhmern oder Düttchen verbleiben.

7. Einem Jeden, der seine Scheidemünze will umprägen lassen, steht frei, sie in die Münze zu liefern, und wird ihm für 175 Nominalthaler in Böhmen, Groschen oder in anderer Scheidemünze, 100 Thaler klingend Courant nach dem Münzfuß von 1764.

towy) w Marchiach i Pomeranii dwudziestu ośmiu groszami, w Prussach i Szląsku trzydziestu pięciu srebrnikami czyli troiakami; a zatem sto Talarów kurantu zapłacone bydy mogą w nominalnéy, czyli tak zwanéy złéy monecie sto siedmdziesiąt pięciu Talarami w redukowanéy czyli tak zwanéy dobréy monecie sto szesnastu Talarami i dwiema z trzech części Talara.

4. Każdy mający skutecznie zapłatę jaką do kass Królewskich od ogłoszenia obecnego edyktu, ma prawo część tę, którą w brzmiaćcy srebrnéy monecie opłacić winien podług upodobania zapłacić, albo w monecie grubéy, albo zdawkowéy monecie podług powyższego kursu na 175 i wszelakoż przy wnoszeniu podatków, iuż odtąd moneta zdatkowa nie może bydy w części przyimowaną podług dawniejszéy redukcji, ale tylko podług redukcji teraźniejszéy to iest po 42 groszy albo $52\frac{1}{2}$ srebrników czyli troiaków.

5. Wyiąwszy interessa handlowe pomiędzy kupcami, każda osoba prywatna, mająca do odebrania sumę w kurancie, obowiązana iest przyiąć monetę zdawkową w powyższym kursie 175 za 100 Tal. grubéy monety. Wierzyciel iednak sprawdzenia iéy żądać może.

6. Od ogłoszenia obecnego edyktu wszystkie umowy o kupno, sprzedaż, dzierżawę lub nym i o zasługi lub inne (ieżeli nie na złoto) na kurant tylko, lub monetę zdawkową w kursie powyższym zawarte bydy mogą. Jedynie tylko co do zobowiązań przemiiających, przed ogłoszeniem obecnego edyktu zaciągniionych, i gdy umowa na monetę zdawkową została zawartą, przez czas trwania umowy ma się pozostać przy wypłacie zredukowanéy monety w 36 groszach albo 45 srebrnikach czyli troiakach.

7. Każdy życzący sobie kazać przebić monetę swą zdawkową, ma prawo udadź się do mennicy, i za 175 Tal. imiennéy wartości w troiakach, groszach, lub innéy monecie zdawkowéy, sto Tal. brzmiaćcy grubéy mone-

ohne irgend einen Abzug gezahlt werden. Sollte bei der Münze bereits die für die nächste Woche bestimmte Scheidemünze zum Affiniren eingegangen seyn, so hängt es lediglich von dem Einbringer ab, ob er seine Scheidemünze vorläufig zurücknehmen, oder sie in der Münze lassen will; in welchem Falle ihm ein Conto eröffnet und ihm ein Schein gegeben wird, worin bemerkt ist, an welchem Tage ihm nach der ihn betreffenden Reihe das Courantgeld ausgezahlt werden soll.

8. Da die Münzoffizianten sich nur mit Quantitäten von wenigstens 1000 Thlr. Münze befassen können, so werden Handelshäuser in den Hauptstädten der Monarchie unverzüglich damit beauftragt werden, die kleineren Quantitäten von Ein bis zu Eintausend Thalern zum Einschmelzen und Umprägen in Courant bei der Hauptmünze zu befördern.

9. Das Einbringen der Preussischen Scheidemünze steht zwar einem Jeden frei, die Münze muß jedoch bei dem Verifikations-Bureau geprüft, und die notorisch falschen Stücke müssen ausgestoßen werden.

10. Die Exportation der Scheidemünze sowohl, als des Courants und des Silbers in Barren nach dem Auslande, ist während dieser Operation verboten, und findet lediglich nur auf Pässe Unsers Staatskanzlers statt. Wer auf heimlicher Exportation erfaßt wird, den trifft die Konfiskation; die Denuncianten, so wie diejenigen, die dergleichen Münze anhalten, erhalten die Hälfte zur Belohnung. Auf den gehörig bescheinigten Durchfuhrhandel, so wie auf das kleine Grenzverfehr, findet das Verbot keine Anwendung.

11. Wenn durch die gegenwärtige Operation aller Unterschied zwischen Courant und Scheidemünze aufhören soll, und alle Geldverträge nur in Gold oder Courant statt finden können; so ist auch in Zukunft weiter keine Scheidemünze nöthig, als soviel zum Ausgleichen des kleinsten Courantgeldes erforderlich ist. Eine solche Ausgleichungs-Münze werden Wir sobald als möglich, jedoch schlechterdings nur so viel prägen

ty podług stopy r. 1764. bez wszelkiego potrącenia wypłacone mu zostaną. Gdyby w mennicy już miała znajdować się zdawkowa moneta do przeczyszczenia iey na nadchodzący tydzień przeznaczona, więc zawisło od woli przychodzącego, czyli swą monetę zdawkową chce odebrać na teraz, albo też zostawić ją w mennicy. W ostatnim razie konto dla niego zapisze się i odbierze cedułę, w której napisane będzie, kiedy z porządku nań przypadającego moneta gruba wypłacona mu zostanie.

8. Gdy urzędnicy menniczni zatrudnić się tylko mogą ilościami najmniej 1000 Talarów monety zdawkowey, więc domy kupieckie w głównych miastach Monarchii, bezzwłocznie upoważnione zostaną do przyjmowania mniejszych summ od iednego do tysiąca Talarów i przesyłania ich do mennicy w celu stopienia i przebiccia.

9. Wprowadzenie Pruskiej monety zdawkowey każdemu wprawdzie dozwolone, wszelako takowa w biórze werifikacyiném przyrzana i roztrząsana bydź musi a sztuki widocznie fałszywe wyrzucone bydź mają.

10. Wywóz za granicę tak monety zdawkowey, iako też grubey monety i srebra w laskach, przez czas takowey operacyi zakazuje się, i iedynie tylko za paszportem Naszego Kancelarza Stanu dozwolonym bydź może. Ktokolwiek na potajemney expontacyi zostanie zdybanym, czeka go konfiskata. Denuncyanci, i którzy zatrzymią takową wywieść się mającą monetę, dostaną połowę w nagrodzie. Zakaz obecny nie ściaga się do przewozu należycie udowodnionego, i do drobnych czynności na pograniczu.

11. Gdy w skutek obecney operacyi, różnica wszelka pomiędzy kurantem i monetą zdawkową, ma ustać, a umowy pieniędzy już tylko na złoto lub grubą monetę zawarte być będą mogły, więc na przyszłość, żadney drobney nie będzie potrzeba monety, iak tylko, ile zdawanie z najmniejszego pieniędza grubey monety wymagać będzie. Takową mone-

lassen, als zum Ausgleichen unentbehrlich ist. Diese Ausgleichungs-Münze darf nie als Zahlungsmittel statt Courant gebraucht werden.

12. Damit nie besorgt werde, daß davon je ein Ueberfluß entstehe, der die nämlichen Nachteile erzeuge, welche die jetzige Scheidemünze hervorgebracht hat, so bestimmen Wir hiermit als festes Gesetz, daß Niemand genöthigt werden könne, unter welchem Vorwande es auch sei, eine Summe, die durch ein Courantstück ausgedrückt werden kann, in einer Ausgleichungs-Münze anzunehmen, wogegen Unsere Kassen alle neue Ausgleichungs-Münze künftig statt Courant auf Verlangen anzunehmen verpflichtet sind.

13. Zur Erleichterung der Rechnungen, und um eine ganz gleiche Münze in Unsern Staaten einzuführen, wollen Wir künftighin, wie es bereits in Schlesien und in Preußen der Fall ist, den Thaler statt in 24 in 30 gleiche Theile, und dagegen den dreißigsten Theil des Thalers in 10 Pfennige zertheilen, so daß der Thaler aus Dreihundert Pfennigen bestehe. Wir werden daher für das Erste, Pfennigstücke zu 300 auf den Thaler; 2 Pfennigstücke zu 150 auf den Thaler, und 5 Pfennigstücke zu Sechzig auf den Thaler, Behufs der Ausgleichung, sauber in Kupfer ausprägen lassen.

14. Wir werden Sorge dafür tragen, daß in allen Kassen ein kleiner Bestand der neuen Ausgleichungsmünze vorhanden sei, der auf Verlangen gegen Courant ausgewechselt werden kann. Bis die jetzige Scheidemünze in Courant umgeprägt seyn wird, kann sie nebst der neuen, jedoch nur nach obigem Maasstabe zirkuliren, und soll das Publikum aus kleinen Vergleichstabellen das Verhältniß der neuen Ausgleichungs-Münze zu der jetzt noch kursirenden alten Scheidemünze ersehen.

Gegeben Berlin den 13. Dezember 1811.

Friedrich Wilhelm.

Hardenberg.

tę zdawkową, skoro tylko będzie można, każe-my wybić, lecz tylko w ilości do zdawania nie-uchronnie potrzebnej. Takowa zaś moneta zdawkowa nie będzie mogła być dawana nigdy w sposobie zapłaty.

12. Aby nie powstała obawa, iż będzie zbytek teyż monety zdawkowey taki, któryby tę zrządził szkodę, iaką sprawiła dotychczasowa moneta zdawkowa, więc ninieyszem postanawiamy mocą prawa: iż nikt znaglonym być nie ma do przyjmowania summy iakiey w momencie zdawkowey, która sztuką kurantu oznaczoną być może. Kassy zaś Nasze, wszelką nową monetę zdawkową na przyszłość zamiast kurantu przyjmować obowiązane będą.

13. W celu ułatwienia rachunku i zaprowadzenia jednostaynéy w kraju Naszym monety, stanowimy, aby iak dotąd w Szląsku i Prussach, Talar zamiast na 24 na 30 równych części, a trzydziesta część Talara na dziesięć fenygów była dzielona, tak iż Talar ieden z trzechset fenygów składać się ma. Tym czasem więc dla zdawania, rozkażemy wybić w miedzi fenysi po 300 na Talar, sztuki z dwóch fenygów po 150 na talar, i sztuki z pięciu fenygów po sześćdziesiąt na Talar.

14. Będzie Naszém staraniem: aby w wszystkich kassach znajdował się mały zapas takowey nowéy monety zdawkowey, która na żądanie za kurant zamienioną być może. Dopóki dotychczasowa moneta zdawkowa na kurant przerobioną nie zostanie, taż obok nowéy tylko podług powyższych prawideł cyrkulować może, a publiczność z wykazów porównania dowie się o stósunku nowéy monety zdawkowey względem dotąd ieszcze w biegu będącey.

Dań w Berlinie d. 13. Grudnia 1811.

FRYDERYK WILHELM.

v. Hardenberg.